บทที่ 5

ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ

ละครโทรทัศน์เป็นสื่อที่ให้ความบันเทิงที่มีรูปแบบการดำเนินการผลิตรายการในลักษณะการประกอบการเชิงธุรกิจ กว่าจะเป็นละครโทรทัศน์ที่ปรากฏออกสู่สายตาผู้ชมนั้น มีปัจจัยต่างๆซึ่งมีผลต่อการดำเนินการผลิตละครโทรทัศน์จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสถานีโทรทัศน์ ผู้จัดละคร รวมทั้งผู้อุปถัมภ์รายการ ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ที่มีคุณภาพจากบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ โดยศึกษาจากละครโทรทัศน์ทั้งหมด 10 เรื่อง ซึ่งเป็นละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลา primetime ทางช่อง 3 ช่อง 5 และช่อง 7 ด้วยการคัดเลือกละครโทรทัศน์ยอดนิยมจากการสำรวจ "ความนิยมสื่อบันเทิง" ของสำนักวิจัยมติชนเป็นประจำทุกเดือนตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2539 ถึงเดือน สิงหาคม 2540 ได้แก่เรื่อง ทอฝันกับมาวิน ทางช่อง 5, ทรายสีเพลิง ทางช่อง 3 , นายขนมต้ม ทางช่อง 7 รัตนโกสินทร์ ทางช่อง 7 , นางละคร ทางช่อง 7 , ทองเนื้อเก้า ทางช่อง 7, เรือนมยุรา ทางช่อง 3 ,ทัดดาว บุษยา ทางช่อง 7 , คุณพ่อจอมซ่า ทางช่อง 3 และสัมปทานหัวใจทางช่อง 7 เนื้อหาในบทนี้จะประกอบไปด้วย เรื่องย่อของละครทั้ง 10 เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ และการพัฒนาเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>เนื้อเรื่องย่อของละครที่ศึกษา 10 เรื่อง</u>

ทอฝันกับมาวิน

เป็นละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศทางช่อง 5 ผลิตโดย บริษัท เอ็กแซ็กท์ จำกัด โดยมีถกล เกียรติ วีรวรรณ เป็นผู้กำกับการแสดง และเป็นผู้วางเค้าโครงเรื่องร่วมกับ จิระวิทย์ สมบัติศิริ ซึ่งเป็นผู้เขียนบทโทรทัศน์ด้วย "ทอฝันกับมาวิน" นำเสนอเรื่องราวของความรักและครอบครัว

สะท้อนถึงการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ 4 แบบ ให้มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงลูกในแบบต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วย นอกจากนั้นแล้วก็ยังแฝงเรื่องการค้นหาตัวเอง ค้นหาความฝันของตัวเองให้พบ และการได้ทำตามในสิ่งที่แต่ละคนมีความใฝ่ฝัน (สุณิสา จันทรบูรณ์ , 2539 : 92)

ทรายสีเพลิง

เป็นละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศทางช่อง 3 ผลงานของบริษัท รีไมน์ จำกัด โดยผู้จัด วรายุฑ มิลินทจินดา นำมาจากนวนิยายซึ่งเป็นบทประพันธ์ของปิยะพร ศักดิ์เกษม โดยมีภาสุรี- พงศ์สนิท ณ อยุธยา เป็นผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ เป็นเรื่องราวที่นำเสนอ "ความรัก-ความแค้น ของคนสองรุ่น จากรุ่นแม่สู่รุ่นลูกคือหญิงสาวชื่อ "ทราย" ที่ได้รับการปลูกฝังนิสัยการเอาชนะมาตั้งแต่เด็กจากผู้เป็นแม่ ซึ่งสอนให้เธอเกลียดทุกๆคนที่เข้ามาแย่งทุกอย่างจากเธอไป นำไปสู่การแก้แค้น เมื่อเธอโตขึ้นโดยใช้ความสวยและความมีเสน่ห์ของเธอเป็นเครื่องมือในการแก้แค้น สุดท้ายเธอก็ถูกสังคมลงโทษด้วยการที่ทุกคนต่างพากันหันหลังให้แม้แต่ชายหนุ่มที่เธอหลงรักและเขาก็รักเธอก็ยังไม่ให้อภัย

นายขนมต้ม

เป็นละครเชิงประวัติศาสตร์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา จากบทประพันธ์ของ คมทวน คันธนู เรื่อง "คนกล้านอกตำนาน นายขนมต้ม " และเขียนเป็นบทละครโทรทัศน์ โดย "วิลาสิณี" หรือ วิเชียร ทั้งสุข ผลิตโดยบริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด ออกอากาศทางช่อง 7 "นายขนมต้ม" เป็นเรื่องราวของไอ้ขนมต้มหรือนายขนมต้ม จากอดีตวัยเด็กที่ขนมต้มเห็นพ่อกับแม่ถูกทหารพม่าฆ่าตาย พี่สาวถูกข่มขืนแล้วแทงซ้ำจนตาย เป็นภาพติดตานายขนมต้มในวัยเด็ก จึงสะสมความแค้นไว้จนโตเป็นหนุ่ม จากเด็กที่นายขนมต้มไม่สู้คน กลายเป็นนักสู้ผู้ยิ่งใหญ่เพื่อชำระความแค้นให้พ่อ แม่ และพี่สาว และชาวไทยทุกคนที่ถูกพม่าย่ำยี เพื่อปกป้องแผ่นดินไทยในขณะที่คนไทยบางคนขายชาติ ทำทุกอย่างเพียงแค่ความสุขสบายและเงินทอง

รัตนโกสินทร์

ละครอิงประวัติศาสตร์จากบทประพันธ์ของ ว. วินิจฉัยกุล เป็นเรื่องราวความเป็นมาของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยการถ่ายทอดผ่าน "ฟัก" ลูกชายคนหนึ่งของเจ้าสัว เจ้าของกิจการทำเตาหลอมและเตาสูบ ซึ่งมีชีวิตหักเหมารับราชการ มีโอกาสรับใช้พระมหากษัตริย์หลายพระองค์ในราชวงศ์จักรี เขียนบทละครโทรทัศน์โดย อ.ศัลยา สุขะนิวัตติ์ โดยมีบริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด เป็นผู้ผลิต ออกอากาศทางช่อง 7

นางละคร

ละครโทรทัศน์ที่นำมาจากบทประพันธ์ของ "วราภา" เขียนบทโดย "จิตราภา" ผลิตโดยบริษัทดาราวิดีโอ จำกัด เป็นเรื่องราวของอดีตนางละครแห่ง "วังแดง" ที่เลี้ยงดูเด็กหนุ่มหน้าตาดีที่ไม่เคยรับรู้อดีตของตัวเองเลยที่ชื่อ "ไวทยา" เอาไว้ด้วยความรัก แต่อยู่มาวันหนึ่งเด็กหนุ่มคนนี้ก็ได้รับรู้ถึงความเป็นมาของตัวเองและได้พบกับหญิงสาวคนหนึ่งที่เขารู้สึกว่าจะต้องปกป้องเธอ แต่ในที่สุดเขาและเธอก็ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

ทองเนื้อเก้า

เป็นละครโทรทัศน์ที่สะท้อนชีวิต สภาพปัญหาสังคมและสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อการเลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนสถานการณ์ดำเนินชีวิตของตัวละครตามพื้นฐานของแต่ละครอบครัว โดยถ่ายทอดเรื่องราวผ่านตัวละครตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่คือ "วันเฉลิม" เด็กชายผู้เปี่ยมไปด้วยความกตัญญูกตเวที มีความรับผิดชอบสูง รู้จักหน้าที่ ในขณะที่ผู้เป็นแม่ "ลำยอง" มีนิสัยที่ตรงกันข้าม หลงมัวเมาในกิเลสตัณหา ที่ถูกครอบไว้ด้วยความเชื่อและคำสั่งสอนของมารดา จากบทประพันธ์ของ "โบตั๋น" เขียนบทละครโทรทัศน์โดย ดุลินารถ สุนทรพฤกษ์ ผลิตโดยบริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด

เรือนมยุรา

เป็นละครโทรทัศน์ทางช่อง 3 ของบริษัท รีไมน์ จำกัด ผู้จัด วรายุทธ มิลินทจินดา นำมาจากบทประพันธ์ของ "แก้วเก้า" เขียนบทละครโทรทัศน์โดย อ.นลินี สีตะสุวรรณ เป็นเรื่องราวของ

ขุนนางผู้เชี่ยวชาญเรื่องเวทย์มนต์คาถา ได้ร่ายเวทมนต์ปิดบ้านเพื่อให้รอดพ้นจากข้าศึก ก่อนที่กรุงศรีอยุธยาจะแตก เวลาในบ้านผ่านไปไม่นาน แต่เวลานอกบ้านผ่านไปเกือบ 200 ปี เมื่อ "นกยูง" หญิงสาวเจ้าของบ้านเปิดบ้านออกมา รวมทั้งเรื่องราวของความรักระหว่างหญิงสาวชายหนุ่มที่ติดตามมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันรวมอยู่ด้วย

ทัดดาว บุษยา

ละครโทรทัศน์ทางช่อง 7 ที่ผลิตโดยบริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด นำมาจากบทประพันธ์ของ ชอุ่ม ปัญจพรรค์ เขียนบทละครโทรทัศน์โดย อ.ศัลยา สุขะนิวัตติ์ เป็นเรื่องราวของ "ทัดดาว" หญิงสาวที่กลับมาทวงสิทธิ์ในทรัพย์สมบัติของตัวเองที่บ้านบุษยา จึงปลอมตัวเป็นผู้ชายและได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าน้อย โดยที่ไม่รู้เลยว่าทัดดาวเป็นผู้หญิง แต่เมื่อรู้ความจริง เจ้าน้อยจึงโกรธมากที่ทัดดาวหลอกลวงตน จึงเป็นเหตุให้ทั้งสองไม่เข้ากัน แต่ภายหลังเรื่องราวก็จบลงด้วยดีในที่สุด

คุณพ่อจอมซ่า

เป็นละครครอบครัวแนวสนุกสนาน ของผู้จัดหทัยรัตน์ อมตวณิชย์ ในนามบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัด ทางช่อง 3 จากบทประพันธ์ของ "กันยามาส" เขียนบทละครโทรทัศน์โดย "วรการ" หรือ วรการ เจริญดี เป็นเรื่องราวของเด็กสาว "แสนแก้ว" ที่ปลอมตัวเป็นหนุ่มน้อยเข้ามาอยู่ในครอบครัวของพ่อ เพื่อหาทางให้พ่อแม่ของตนคืนดีกัน

สัมปทานหัวใจ

เป็นเรื่องราวที่กล่าวถึง ความรักของรัตตวัลย์ที่มีต่อคนรัก ต่อครอบครัวและการดำเนินธุรกิจ โดยได้แฝงไว้ด้วยข้อคิดของการอนุรักษ์ธรรมชาติ การดำรงชีวิตของนกนางแอ่นที่ถูกสังคมมนุษย์เอาเปรียบจากการเก็บรังนกมาขาย การแก่งแย่งชิงดีกันโดยมีผลประโยชน์เป็นที่ตั้ง นำมาจากบทประพันธ์ของ "โบตั๋น" โดยมี "ปราณประมูล" หรือทิพย์ธิดา ศรัทธาทิพย์ เป็นผู้เขียนบท ผลิตโดย บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด ออกอากาศทางช่อง 7

ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ

ก่อนที่จะมาเป็นละครโทรทัศน์แต่ละเรื่อง มีปัจจัยต่าง ๆจากบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งมีผลต่อกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ 3 ปัจจัยดังต่อไปนี้คือ

1. สถานีโทรทัศน์
2. ผู้จัดละคร
3. ผู้อุปถัมภ์รายการ

1. <u>สถานีโทรทัศน์</u>

การผลิตละครโทรทัศน์ในช่วงไพร์มไทม์หรือละครหลังข่าวของแต่ละสถานีนั้น จะแตกต่างกันไปตามนโยบายและการบริหารงานของสถานีโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายของผู้บริหารของแต่ละสถานี เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดให้ลักษณะการดำเนินงานผลิตละครโทรทัศน์มีรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังที่กล่าวมาแล้ว คือ

1.1 **รูปแบบที่สถานีเป็นผู้ว่าจ้าง** ละครโทรทัศน์ทางช่อง 3 และช่อง 7นั้น สถานีจะเป็นผู้ว่าจ้างผู้จัดละครบริษัทต่างๆเป็นผู้ดำเนินการผลิตละครในนามของสถานี โดยผู้จัดจะได้รับค่าจ้างผลิตละครจากการบริหารเงินที่อยู่ในงบประมาณสำหรับการผลิตละครแต่ละเรื่องที่ได้รับการอนุมัติจากทางสถานี และสถานีจะเป็นผู้ขายเวลาให้กับผู้อุปถัมภ์รายการ (Sponsor) เอง ถึงแม้ว่ารูปแบบการดำเนินงานการผลิตละครของช่อง 3 และช่อง 7 จะเหมือนกัน แต่บทบาทของสถานีต่อการทำงานของผู้จัดละครทั้ง 2 ช่องค่อนข้างที่จะมีความแตกต่างกัน

ในปัจจุบัน ช่อง 3 มีผู้จัดละครที่เข้ามาดำเนินงานในรูปแบบของบริษัทผู้ผลิตละครโทรทัศน์หลังข่าวอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น วรายุฑ มิลินทจินดา ผลิตละครโทรทัศน์ในนามของบริษัท รีไมน์ จำกัด ,มยุรฉัตร เหมือนประสิทธิเวช บริษัท เมคเกอร์ กรุ๊ป จำกัด, หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ บริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัด ฯลฯ ผู้จัดละครของช่อง 3 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยร่วมงานกับทางช่อง 3 มาเป็นเวลานาน ไม่ว่าจะเป็นอดีตนักแสดงอย่างมยุรฉัตร หรืออดีตผู้ประสานงานนักแสดงอย่างวรายุฑ หรือคนอื่นๆ ที่ได้ผันตัวเองมาสู่การเป็นผู้จัดละคร เนื่องจากช่อง 3 ได้เปิดโอกาสให้เข้ามาพิสูจน์ฝีมือ ดังที่สมรักษ์ ณรงค์วิชัย หัวหน้าฝ่ายผลิตรายการช่อง 3 ได้กล่าวไว้ว่า

" เราดูความสามารถและบุคลิกส่วนตัวของเขา อาจเป็นเพราะว่า เราร่วมงานกันมานานและแต่ละคนที่มาร่วมงานกับเรามีโอกาสในการพัฒนา แล้วเราเห็นศักยภาพ เห็นคุณค่าในตัวเขา... อย่างคุณไก่ เขาพัฒนาจากการทำงานตั้งแต่เป็นผู้ประสานงานนักแสดง แต่สิ่งที่แสดงออกในตัวเขา ทำให้เราเห็นทุกวันว่าเขาช่างคิด ช่างสร้างสรรค์ จนมีความรู้สึกว่าเขามีอะไรอยู่ในตัวเขา เราก็ถึงมอบหมายให้ความไว้วางใจ" (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย , สัมภาษณ์ , 23 มกราคม 2541)

นอกจากผู้จัดละครที่อาจกล่าวได้ว่าเป็น "ลูกหม้อช่อง 3 " แล้ว ทางช่อง 3 ก็ได้เปิดโอกาสให้คนนอกได้เข้ามาเสนองาน ถ้าผ่านการพิจารณาก็จะได้ร่วมงานกัน เนื่องจากมีนโยบายที่ต้องการความหลากหลายเพื่อให้เกิดการพัฒนาตัวเองระหว่างผู้จัดด้วยกัน ดังนั้นจึงทำให้มีผู้จัดละครหลายบริษัทเข้ามาผลิตละครให้กับทางช่อง 3 เช่น บริษัท ทีวีซีน จำกัด, บริษัท ทีวีซันเดอร์ จำกัด เป็นต้น

ในการผลิตละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องของช่อง 3 ทางผู้จัดละครจะเป็นผู้คัดเลือกเรื่อง คัดเลือกนักแสดง ผู้เขียนบท ผู้กำกับ รวมทั้งงบประมาณในการผลิตแล้วเสนอไปยังช่อง ทางช่องจะพิจารณาถึงความเหมาะสมในด้านต่างๆ เมื่อผู้จัดได้รับการอนุมัติให้ผลิต ในขั้นตอนของกระบวนการผลิตละคร สถานีจะประสานงานกับผู้จัดทุกค่ายและจัดหาเจ้าหน้าที่และทีมงานฝ่ายผลิตของช่อง 3 ที่มีความชำนาญและเหมาะสมกับแนวละครเรื่องนั้นๆ เข้าไปทำงานร่วมกับผู้จัดด้วย

เนื่องจากช่อง 3 มีผู้จัดละครมากมาย ละครแต่ละเรื่องของผู้จัดแต่ละรายก็จะได้หมุนเวียนกันออกอากาศตามวันเวลาที่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับเนื้อหาหรือแนวของละครเรื่องนั้นๆ เช่น วันศุกร์-เสาร์ คนดูคือผู้ใหญ่และเด็ก จะเป็นโปรแกรมของละครแนวครอบครัว ส่วนวันอื่นๆจะเป็นละครแนวชิงรักหักสวาทและละครที่มีเนื้อหารุนแรง ประกอบกับนโยบายในการผลิตละครที่ต้องมีการถ่ายทำให้จบเรื่องก่อนที่จะออกอากาศ ทำให้ผู้จัดละครของช่อง 3 สามารถพิถีพิถันและประณีตกับกระบวนการผลิตได้มากกว่า รวมทั้งมีเวลาตรวจคุณภาพของงานได้อย่างละเอียดก่อนที่จะนำออกอากาศ

ละครโทรทัศน์ของช่อง 3 ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้มีอยู่ด้วยกัน 3 เรื่อง คือละครเรื่อง "ทรายสีเพลิง" และ " เรือนมยุรา" เป็นของบริษัท รีไมน์ จำกัด โดยผู้จัด วรายุท มิลินทจินดา ทั้ง

2 เรื่องมีแนวที่แตกต่างกันแต่เป็นละครเรื่องใหญ่ทั้ง 2 เรื่อง "ทรายสีเพลิง" เป็นละครในแนวปัจจุบันที่ต้องมีการเดินทางไปถ่ายทำยังต่างประเทศคือที่ประเทศโมนาโค มีดาราระดับแนวหน้ามารับบท "เรือนมยุรา" จากนวนิยายของนักประพันธ์ชื่อดัง เป็นละครแนวพีเรียดในสมัยอยุธยาตอนปลาย ที่ต้องมีการเตรียมงานอย่างมากไม่ว่าจะเป็นสถานที่ ฉาก เครื่องแต่งกาย ซึ่งทางสถานีก็ให้ได้ความไว้วางใจอนุมัติให้ผลิต เนื่องจากยอมรับฝีมือในเรื่องของการทำละครที่มี "ความสวยงาม" ของผู้จัดวรายุฑ ส่วนเรื่อง "คุณพ่อจอมซ่า" เป็นละครแนวรัก สนุกสนาน ตามแนวถนัดของบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น โดยผู้จัด หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ ซึ่งสถานีเห็นว่าเหมาะสมและเข้ากับบรรยากาศของสภาวะเศรษฐกิจในขณะนั้น

สำหรับช่อง 7 ถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบการดำเนินการผลิตละครเหมือนกับ ช่อง 3 ในลักษณะที่สถานีเป็น "ผู้ว่าจ้าง" บริษัทผู้จัดละครเข้ามาดำเนินการ ซึ่งในปัจจุบันละครหลังข่าวของช่อง 7 มีผู้จัดละครอยู่เพียง 2 รายเท่านั้นคือ บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด และบริษัท กันตนาวิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด โดยที่ดาราวิดีโอเป็นผู้ผลิตละครสัปดาห์ละ 2 เรื่องในวันจันทร์-อังคาร และวันศุกร์-วันอาทิตย์ และกันตนาเป็นผู้ผลิตละครสำหรับออกอากาศในวันพุธ-พฤหัส

บทบาทในการทำงานร่วมกับผู้จัดละครของช่อง 7 จะแตกต่างไปจากช่อง 3 กล่าวคือ ช่อง 7 จะมีสุรางค์ เปรมปรีดิ์ ผู้จัดการฝ่ายรายการ เป็นผู้เข้าไปดูแลอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การซื้อลิขสิทธิ์บทประพันธ์นวนิยายจำนวนมากมาไว้ในมือ และคัดเลือกเรื่องที่เหมาะสมให้ดาราวิดีโอและกันตนาเป็นผู้ผลิต แต่ก็มีบางครั้งที่ผู้รับจ้างผลิตเป็นคนเลือกถ้าเสนอไปและทางสถานีเห็นดีด้วย ในการเลือกเรื่องมาทำละครของช่อง 7 นอกจากจะเลือกทำละครจากเนื้อเรื่องแล้ว มีบ่อยครั้งที่มีการเลือกตัวดาราก่อน แล้วจึงจะเลือกเรื่องมาผลิต นโยบายเช่นนี้มีผลต่อการคัดเลือกตัวแสดง (Casting) คือ ดารานั้นมักจะได้รับบทบาทที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ช่อง 7 นั้นมีดาราในสังกัดที่จะต้องคอยดูแลแจกจ่ายบทบาทให้ทั่วถึง เช่น สุวนันท์ คงยิ่ง เป็นต้น จะเป็นดาราที่เป็นตัวนโยบายของช่อง 7 ซึ่งจะมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะมีละครให้เล่นกี่เรื่องในแต่ละปี และส่วนใหญ่ช่อง 7 จะเป็นผู้กำหนดตัวดาราที่สำคัญคือ ตัวพระเอก-นางเอก ที่เรียกว่าเป็นตัวนโยบายของช่องให้กับทางผู้จัดละคร ส่วนดาราสมทบคนอื่นๆ ผู้จัดละครสามารถกำหนดตัวแสดงได้เอง ดังนั้นนโยบายในการผลิตส่วนใหญ่จะถูกกำหนดจากทางสถานี

จากการที่ช่อง 7 มีผู้จัดละครอยู่เพียง 2 ราย ประกอบกับการทำงานผลิตละครจะเป็นในลักษณะถ่ายทำไปและออกอากาศไป นอกจากนี้เวลาในการออกอากาศของละครหลังข่าวใน

แต่ละวันมีถึง 2 ชั่วโมง ทำให้บางครั้งผลิตละครไม่ทันออกอากาศ ส่งผลให้ขั้นตอนของกระบวนการผลิตต้องรีบเร่ง เนื่องจากมีผลต่อคุณภาพของละครโทรทัศน์ แต่ขณะนี้ ช่อง 7 ได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายให้มีการผลิตละครเป็นแบบสต็อคมากขึ้น อีกทั้งมีการเปิดโอกาสให้ผู้จัดรายอื่นๆ เข้ามาผลิตละครในช่วงหลังข่าวมากขึ้นด้วย

ละครโทรทัศน์ของช่อง 7 ที่นำมาศึกษาครั้งนี้มีทั้งหมด 6 เรื่องคือ "นายขนมต้ม" ของ บริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น ซึ่งเป็นเรื่องที่ทางกันตนาซื้อเอาไว้และคิดเตรียมที่จะทำเป็นละครเสนอให้กับทางช่อง 7 ไว้นานแล้วแต่ยังไม่ลงตัว และพอดีกับเมื่อ สมรักษ์ คำสิงห์ ได้รับเหรียญทองโอลิมปิกกลับมา จึงได้มีการพูดคุยกับทางช่อง 7 และผลิตเป็นละครขึ้น ส่วนอีก 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง"รัตนโกสินทร์" "นางละคร " "ทองเนื้อเก้า" "ทัดดาว บุษยา" และ"สัมปทานหัวใจ" เป็นละครที่ผลิตโดยบริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด ละครทั้ง 5 เรื่องก็มีทั้งเรื่องที่ทางช่อง 7 ซื้อไว้และเลือกมาให้ดาราวิดีโอผลิต บางเรื่องเป็นเรื่องที่ทางดาราวิดีโอเสนอขึ้นไปและได้รับอนุมัติให้ผลิต ละครบางเรื่องเป็นละครที่ทางช่อง 7 วางนโยบายเอาไว้ว่าเป็นละครเรื่องยิ่งใหญ่ประจำปี เช่น เรื่อง "รัตนโกสินทร์" เป็นต้น

1.2 **รูปแบบการเช่าเวลาของผู้จัดละครจากสถานี** ได้แก่ ช่อง 5 ซึ่งนโยบายทางด้านละครโทรทัศน์ของช่อง 5 นั้น ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีการแข่งขันที่เด่นชัดเหมือนกับช่อง 3 และช่อง 7 แต่ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อดึงเรตติ้งด้วยการเปลี่ยนแปลงเวลาการออกอากาศจากหลังข่าวมาเป็นช่วงเวลา 18.45 น. ถึง 20.00 น. เพื่อให้ผู้ชมได้มีทางเลือกในการดูละคร ในรูปแบบของการเช่าเวลาจากทางสถานี แล้วมาดำเนินการผลิตละครเพื่อออกอากาศนี้ ผู้ผลิตจะต้องทำหน้าที่หาโฆษณาหรือผู้อุปถัมภ์รายการเอง ในลักษณะนี้ผู้ผลิตจึงมีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกเรื่อง นักแสดง ผู้เขียนบท ผู้กำกับ ฯลฯ ด้วยตัวเอง ดังนั้นเนื้อหาหรือแนวของเรื่องที่ผลิตจึงขึ้นอยู่กับนโยบายในการผลิตของบริษัทนั้นๆ ซึ่งทางช่อง 5 มีบริษัทผู้ผลิตที่เข้ามาดำเนินการทั้งหมด 3 บริษัทด้วยกันคือ บริษัท อัครมีเดีย จำกัด บริษัทกันตนาวิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด และบริษัท เอ็กแซ็กท์ จำกัด

ละครโทรทัศน์ทางช่อง 5 ที่นำมาศึกษาในที่นี้ ได้แก่ละครเรื่อง " ทอฝันกับมาวิน" ของบริษัท เอ็กแซ็กท์ จำกัด เป็นละครที่มีพล็อตเรื่องมาจากความคิดของ ถกลเกียรติ วีรวรรณ กรรมการผู้จัดการบริษัท เอ็กแซ็กท์ และเป็นผู้ที่กำกับละครเรื่องนี้ด้วย

2. **ผู้จัดละคร**

ละครที่ออกอากาศไปแต่ละเรื่องนั้นอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบดูแลของผู้จัดละครแต่ละบริษัท ซึ่งได้รับความไว้วางใจจากสถานีให้เป็นผู้ดำเนินการผลิต ดังนั้นผู้จัดละครจึงต้องแข่งขันกันสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้บริษัทของตนเป็นที่ยอมรับจากสถานีและจากผู้ชม และนั่นหมายถึงการมีผลงานละครโทรทัศน์ออกสู่สายตาผู้ชมอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบหรือภูมิหลังของการเป็นผู้จัดละครนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบดังนี้คือ

2.1 การเข้ามาสู่การเป็นผู้จัดโดยอาศัยประสบการณ์จากการเป็นนักแสดงหรือเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการทำงานทางด้านละครโทรทัศน์มาก่อน เช่น บริษัท เมดเกอร์ กรุ๊ป จำกัด ของมยุรฉัตร เหมือนประสิทธิเวช ,วรายุฑ มิลินทจินดา บริษัท รีไมน์ จำกัด,บริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัด ของหทัยรัตน์ อมตวณิชย์ เป็นต้น ในรูปแบบนี้ผู้จัดมักจะผลิตละครโทรทัศน์ในลักษณะทั้งเอาใจตลาดและตามใจผู้จัดเองเนื่องจากส่วนใหญ่จะเป็นผู้เลือกเรื่องที่จะมาทำเป็นละครด้วยตัวเอง

2.2 ผู้จัดที่มีประสบการณ์ในการผลิตละครโทรทัศน์และรวบรวมผู้ที่มีความรู้ในสายงานนี้และมีประสบการณ์มาจัดตั้งเป็นรูปแบบขององค์กรที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ บริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด และจากประสบการณ์ที่สั่งสมมานาน จึงผลิตละครโทรทัศน์ที่เอาใจตลาดมากที่สุด

2.3 ผู้จัดละครที่มีคุณวุฒิและเรียนจบมาโดยตรง ได้แก่ ถกลเกียรติ วีรวรรณ บริษัท เอ็กแซ็กท์ จำกัด การผลิตละครโทรทัศน์จึงมักจะทำตามใจตัวเองได้มากกว่า เนื่องจากเรียนจบมาโดยตรง และนำความรู้นั้นมาใช้สร้างความแตกต่างและความแปลกใหม่ให้กับละครโทรทัศน์

ในการผลิตละครโทรทัศน์ นโยบายในการทำงานที่แตกต่างกันของผู้จัดละครย่อมสะท้อนออกมาในละครโทรทัศน์ที่ผลิตออกมาด้วย ไม่ว่าจะเป็นแนวเรื่องที่ผลิต หรือคุณภาพในการผลิต นอกจากนี้ปัจจัยจากทางสถานี ในเรื่องของความเป็นอิสระในการทำงานของผู้จัดละคร ก็มีความสำคัญด้วยเช่นกัน

ลักษณะการทำงานร่วมกันระหว่างสถานีโทรทัศน์กับผู้จัดละครจะมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ

(1) การพบกันครึ่งทางระหว่างผู้จัดและสถานี

ในกรณีของช่อง 3 ผู้จัดละครจะเป็นผู้คัดเลือกเรื่อง นักแสดง ฯลฯ เพื่อเสนอให้ทางสถานีพิจารณา ดังนั้น การเลือกเรื่องที่จะมาผลิตจะเกี่ยวข้องกับรสนิยมหรือความชื่นชอบส่วนตัวของผู้จัดแต่ละคนว่าชอบเรื่องราวประเภทใด และรวมไปถึงความต้องการของตลาดว่าเรื่องนั้นๆ จะเป็นที่น่าสนใจต่อผู้ชมหรือไม่ เพียงใด เช่น ละครของบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัด โดยผู้จัด หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ ส่วนใหญ่จะผลิตออกมาเป็น 2 แนวตามความถนัดของตนเอง คือ แนวชีวิตสลับกับแนวเบาๆ คือแนวรัก สนุกสนานอยู่เป็นประจำ

"...พี่จะทำก็คือละครชีวิต ละครรัก ละครกุ๊กกิ๊ก พี่จะไม่ทำละครบู๊ หมายถึงพี่ไม่ถนัด หรือพี่ไม่ทำละครที่มันสร้างสรรค์ ส่งเสริม สะท้อนสังคม มันไม่ใช่แนวที่พี่ถนัด พี่ก็ต้องเลือกในสิ่งที่พี่คิดว่าพี่ทำออกมาแล้วดีที่สุด แล้วมันก็ประสบความสำเร็จด้วย... พี่เป็นผู้จัดพี่ต้องดีงานของพี่แตกก่อน ถ้าพี่ตีมันไม่แตก พี่ก็ทำงานให้ดีไม่ได้..." (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ , 18 มกราคม 2541)

ละครโทรทัศน์เรื่อง "คุณพ่อจอมซ่า" ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้นั้นเป็นละครที่จัดโดยผู้จัด หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ เป็นละครในแนวรัก สนุกสนาน แต่สำหรับเรื่องนี้ในตอนแรกเป็นเรื่องที่ผู้จัดไม่ได้อ่านเอง เพราะกำลังจะทำละครเรื่องอื่น แต่ยังมีปัญหาอยู่ จึงได้รับคำแนะนำจากผู้จัดมยุรฉัตรที่ได้ซื้อเรื่องนี้ไว้เป็นเวลานานแล้วให้ลองมาอ่านดู จึงเกิดความชอบ ก็เลยนำเรื่องนี้มาทำเป็นละครซึ่งเป็นแนวถนัดที่ผู้จัดทำอยู่ และเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดี เพราะเป็นเรื่องของครอบครัวที่น่ารัก นำเสนอในแนวที่สนุกสนานและให้ข้อคิดที่ดีด้วย

สำหรับการคัดเลือกบทประพันธ์ของผู้จัดอย่างบริษัท เมคเกอร์ กรุ๊ป โดยมยุรฉัตร เหมือนประสิทธิเวชนั้น จะไม่เน้นว่าจะต้องมาจากนักเขียนชื่อดัง แต่จะเอาเรื่องที่สนุก น่าสนใจ ที่คิดว่าจะถ่ายทอดออกไปให้คนดูได้ดูก็จะเอามาสร้างเป็นละคร หรือผู้จัดละครบริษัท ยูม่า โดย ยุวดี ไทยหิรัญ จะไม่เอาละครแนวใดแนวหนึ่งไปยึดตลาดคนดู จึงมีทั้งแนวรักซาบซึ้งประทับใจ ละครแนวตลาดสะท้อนสังคมได้ดีหรือละครแนวบู๊แอ็คชั่น หรือผู้จัดละครแถวหน้าของช่อง 3 อย่างบริษัท รีไมน์ จำกัดของวรายุฑ มิลินทจินดา การผลิตละครทุกเรื่อง ความสนุกจะต้องมาพร้อมกับความสวยงามเป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วยพระเอกนางเอกจะต้องสวยเลิศเหมาะสมกับคา

แรคเตอร์ของตัวละครที่วางไว้ จากนั้นมาก็ให้ความสำคัญในเรื่องของโปรดักชั่นและแฟชั่นเสื้อผ้า เป็นต้น

"ทรายสีเพลิง" และ "เรือนมยุรา" เป็นละครโทรทัศน์ทั้ง 2 เรื่องที่ผลิตโดยบริษัท รีไมน์ จำกัด โดยเป็นเรื่องที่ผู้จัดวรายุฑได้อ่านแล้วเลือกมาทำเป็นละครด้วยตนเอง "ทรายสีเพลิง" เป็นเรื่องที่ผู้จัดเห็นว่ามีความน่าสนใจตรงที่เป็นละครที่มีความเป็นสมัยใหม่ของตัวละคร ตัวละครมีความเป็นคนเหมือนคนในปัจจุบันทั่วไป สำหรับ "เรือนมยุรา" เป็นละครพีเรียดในสมัยอยุธยาซึ่งผู้จัดไม่เคยทำละครพีเรียดในยุคนี้มาก่อน จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายแก่ผู้จัดในเรื่องของทางด้านโปรดักชั่น ไม่ว่าจะเป็นในด้านฉาก เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย รวมทั้งเรื่องราวที่มีความลึกลับ น่าค้นหา

ดังนั้นละครของช่อง 3 จึงมีหลากหลายแนวตามความถนัดและความสนใจของผู้จัดแต่ละราย ส่วนสถานีนั้นก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาละครของผู้จัดโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและเข้ากับนโยบายของสถานี โดยสัดส่วนของละครชีวิตอาจจะมีมากกว่าเพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวคนดู

(2) ผู้จัดต้องทำตามนโยบายของสถานีเป็นส่วนใหญ่

ได้แก่ ผู้จัดละครของช่อง 7 ในปัจจุบันที่มีอยู่เพียง 2 รายคือ บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด และบริษัทกันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด ทางสถานีจะเป็นผู้คัดเลือกเรื่องและกำหนดตัวนักแสดงที่เป็นตัวนโยบายของช่อง โดยเฉพาะให้กับทางดาราวิดีโอซึ่งเป็นผู้ผลิตละครถึง 2 เรื่องต่อสัปดาห์ โดยดาราวิดีโอนั้นได้เข้ามาทำละครให้กับช่อง 7 ตั้งแต่เปิดสถานีใหม่ๆ จนกระทั่งปัจจุบันโดยที่ไม่รับผลิตละครให้ช่องอื่นเลย จึงได้รับการไว้วางใจจากช่อง 7 มาก และส่วนหนึ่งนั้นอยู่ที่การวางนโยบายกว้างๆของช่อง 7 ที่จะกำหนดเอาไว้เสมอว่า ในแต่ละปีควรจะมีละครลักษณะไหนเป็นไฮไลท์ และทุกปีจะต้องมีละครเรื่องใหญ่ ที่ต้องใช้งบประมาณสูงเพื่อคืนกำไรให้กับผู้ชม โดยมีสุรางค์ เปรมปรีดิ์ เป็นคนให้ข้อมูลด้านการตลาดว่าตอนนี้ผู้ชมกำลังชอบเรื่องแบบไหน และนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการเลือกเรื่อง ทำบท เลือกตัวนักแสดง โดยจะมีการประชุมร่วมกันตลอดเวลา ดังเช่นละครที่นำมาศึกษาทั้ง 5 เรื่องที่ผลิตโดยดาราวิดีโอ ได้แก่ "รัตนโกสินทร์" ที่เป็นละครตามนโยบายของช่อง 7 ในการทำละครเรื่องที่ยิ่งใหญ่ประจำปีและต้องใช้งบประมาณสูง อีกทั้งเป็นละครที่ทำขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติและฉลองปีกาญจนาภิเษก นอกจากยังมีละครเรื่อง

"ทองเนื้อเก้า" ซึ่งเป็นละครที่ช่อง 7 และดาราวิดีโอเคยสร้างไว้แล้วนำกลับมาทำใหม่ในพ.ศ. 2540 นี้ รวมทั้งละครเรื่องอื่นๆ ได้แก่ "นางละคร" " ทัดดาว บุษยา" และ "ส้มปทานหัวใจ" ก็เป็นละครที่ดาราวีดิโอผลิตขึ้นภายใต้การดูแลของช่อง 7 เช่นกัน

ทางด้านกันตนา ผู้จัดละครอีกรายหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้คลุกคลีอยู่ในวงการละครโทรทัศน์มาหลายสิบปี ก็เป็นผู้ที่รับจ้างผลิตละครให้กับทางช่อง 7 เช่นกัน โดยกันตนามักจะได้รับมอบหมายจากช่อง 7 ให้ผลิตละครแนวชีวิต แนวบู๊ แอคชั่นตามความเหมาะสมและความถนัดของกันตนา สำหรับ "นายขนมต้ม" นั้นเป็นละครที่ทางกันตนาได้เตรียมงานโดยที่ต้องการนำเสนอเรื่องราวที่ส่งเสริมในเรื่องของศิลปะมวยไทย และเสนอกับทางช่อง 7 เอาไว้แล้ว โดยกำลังอยู่ในระหว่างการคัดเลือกตัวแสดง แต่ยังไม่ลงตัว และในที่สุดทางช่อง 7 ก็ได้วางตัวให้สมรักษ์ คำสิงห์ นักชกเหรียญทองโอลิมปิกมารับบท "นายขนมต้ม" นี้

(3) ผู้จัดละครมีความเป็นอิสระมากที่สุด

สำหรับละครโทรทัศน์ทางช่อง 5 ที่บริษัทผู้ผลิตละครเป็นผู้เช่าเวลาจากทางสถานีนั้น จะมีความเป็นอิสระในการทำงานในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกเรื่อง นักแสดง ผู้กำกับ ดังนั้นละครโทรทัศน์ที่ผลิตจะถูกสร้างสรรค์ตามนโยบายและความถนัดของผู้จัดแต่ละราย เช่น บริษัท เอ็กแซ็กท์ มุมมองในการทำงานนั้นมีความแตกต่างไปจากผู้จัดละครรายอื่น ๆ กล่าวคือ ละครส่วนใหญ่ของบริษัท จะเป็นละครที่พล็อตเรื่องขึ้นมาเอง ซึ่งมีความถนัดมากกว่าละครที่เอามาจากบทประพันธ์ เนื่องจากไม่ต้องการแย่งซื้อบทประพันธ์กับผู้จัดรายอื่น ๆ เน้นการผลิตละครให้หลากหลาย เพื่อไม่ให้คนดูเกิดความจำเจ ส่วนทางด้านนักแสดง เนื่องจากเอ็กแซ็กท์เป็นบริษัทในเครือของบริษัทค่ายเพลงคือ แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ ดังนั้นบางครั้งก็จะมีการนำนักร้องในสังกัดมาแสดงเป็นดารานำ ดังเช่น ละครที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้คือเรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" เป็นละครที่พล็อตเรื่องขึ้นมาเอง โดยทางผู้จัดได้คิดเค้าโครงเรื่องมาจากตัวดาราซึ่งเป็นนักแสดงในสังกัดคือ "ฟลุค" เกริกพล มัลยวาณิช ในประเด็นเรื่องที่ใกล้ตัว คือเป็นเรื่องของเด็กวัยรุ่นกับครอบครัว ซึ่งนอกจากทำเพื่อการตลาดแล้ว ยังสอดแทรกแง่คิดให้กับสังคมด้วย

ส่วนการผลิตละครโทรทัศน์ของกันตนาให้กับช่อง 5 ก็จะมุ่งเน้นที่จะผลิตละครที่ต้องใช้งบประมาณสูง สลับกับละครสะท้อนสังคมเสียดสีการเมือง หรือละครชีวิตสะท้อนสังคมตามแนวถนัดของกันตนา ส่วนการคัดเลือกบทประพันธ์นั้นจะมุ่งไปที่การเอาบทประพันธ์ใหม่มาทำ โดย

ไม่เคยเอาบทประพันธ์เก่าที่เคยสร้างเป็นหนังหรือละครมาแล้วมาทำอีก และอีกหนึ่งผู้จัดละครของช่อง 5 คือ อัครมีเดีย จะเน้นผลิตละครในแนวตลกและแนวตลาดมากเป็นพิเศษ สลับกับละครเรื่องใหญ่บ้างเป็นครั้งคราว

อย่างไรก็ตามละครโทรทัศน์ทุกช่อง ไม่ว่าผู้จัดรายใดเป็นผู้ผลิต ต่างก็มีเป้าหมายที่ต้องการให้ละครนั้นเป็นที่ถูกใจผู้ชม ซึ่งจะเป็นที่มาของความนิยมที่มีต่อละครเรื่องนั้นๆ และนำไปสู่ความสำเร็จทางธุรกิจไปด้วยในขณะเดียวกัน

3. <u>ผู้อุปถัมภ์รายการ</u>

ผู้อุปถัมภ์รายการเข้ามาเกี่ยวข้องกับรายการละครโทรทัศน์ในลักษณะของธุรกิจ (economic exchange) ทั้งนี้เพราะการดูละครโทรทัศน์หรือรายการใดก็ตาม ผู้ชมสามารถรับชมฟรี โดยไม่ต้องจ่ายเงินโดยตรงในการดูรายการ สถานีโทรทัศน์จึงเป็นผู้ผลิตผู้ชม และราคาที่ผู้อุปถัมภ์รายการต้องจ่ายก็ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ชมที่ดูโฆษณาของเขา (จรินทร์ เลิศจิระประเสริฐ , 2535 : 160) เรตติ้ง (Rating) ซึ่งเป็นสิ่งผู้อุปถัมภ์รายการให้ความสำคัญ หมายถึง จำนวนสูงสุดของผู้ชมโทรทัศน์ต่อรายการนั้นๆ

เนื่องจากรายได้หลักของสถานีมาจากผู้อุปถัมภ์รายการ สถานีจึงต้องให้ความสำคัญกับผู้อุปถัมภ์รายการเป็นอย่างมาก สำหรับรายการละครโทรทัศน์โดยเฉพาะละครหลังข่าวที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานี เพราะเป็นเวลาที่ผู้ชมดูโทรทัศน์มากที่สุด รายได้หลักของสถานีจะมาจากละครโทรทัศน์ และสถานีมักจะเป็นผู้ขายเวลาให้กับผู้อุปถัมภ์รายการเอง ได้แก่ ช่อง 3 และช่อง 7 ด้วยเหตุนี้แต่ละสถานีจึงจำเป็นที่จะต้องแข่งขันกันในด้านการผลิตละครโทรทัศน์เพื่อให้ผู้ชมหันมาชมละครของตนเองให้มากที่สุด โดยจะต้องคัดเลือกเรื่องที่จะมาทำเป็นละคร แนวที่เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม รวมทั้งตัวแสดงที่ต้องมีจุดขายเพื่อดึงดูดผู้ชม

โดยปกติแล้วการลงเวลาโฆษณาของเอเจนซี่นั้นจะมีอยู่ 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. การลงเฉพาะโฆษณาสินค้าและบริการ (Loose spot)
2. การลงโฆษณาสินค้าและบริการรวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนรายการด้วย (sponsor)

สำหรับในช่วงเวลาของละครโทรทัศน์นั้นมักจะอยู่ในรูปแบบที่ 1 เท่านั้น คือ เป็นการลงเฉพาะโฆษณาสินค้าหรือบริการเท่านั้น ละครโทรทัศน์หลังข่าวทางช่อง 3 และช่อง 7 บริษัทตัวแทนโฆษณาหรือเอเจนซี่ จะเป็นตัวแทนของบริษัทผู้ผลิตสินค้าหรือบริการในการซื้อเวลา โดยที่สถานีทั้ง 2 ขายเวลาทั้งปีในลักษณะการให้โควต้าแก่เอเจนซี่ เนื่องจากในช่วงเวลานี้มีดีมานด์มากกว่าซัพพลาย การซื้อเวลาในลักษณะซื้อเหมาทำให้ความสำคัญของเรตติ้งลดลง เพราะผู้อุปถัมภ์ลงโฆษณาแบบซื้อเหมาเวลาผ่านเอเจนซี่ไปแล้ว ซึ่ง วรรณี รัตนพล รองประธานฝ่ายบริหาร แผนกวางแผนสื่อโฆษณา บริษัท Ammirati Puris Lintas (ประเทศไทย) จำกัด ได้กล่าวไว้ว่า

" ส่วนใหญ่แล้วละครหลังข่าว แต่ละเอเจนซี่จะมีโควต้าของตนเอง เพราะฉะนั้นเราจะต้องใช้ให้หมด บางครั้งถึงแม้ว่ารายการจะไม่ค่อยดี ก็อาจจะขาดไปบ้าง แต่ยังไงก็คือต้องใช้โควต้าให้หมด ถ้าหากช่วงไหนละครของสถานีไม่ดี เราก็จะบอกให้เขาปรับ แต่โดยปกติแล้วทางสถานีเขาก็ต้องพยายามเอาละครดีลงตรงนั้นอยู่แล้วเพราะว่าเป็นช่วงเวลาของเขาเอง เขาขายเอง รายได้จะเป็นของเขา ถ้าหากว่ามันไม่ดีจริงๆ คนอาจจะทิ้งบ้าง คนที่เสียผลประโยชน์คือทางสถานีเอง..." (วรรณี รัตนพล , สัมภาษณ์ , 2 กุมภาพันธ์ 2541.)

อย่างไรก็ตาม เรตติ้งก็ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกอุปถัมภ์รายการละครโทรทัศน์เนื่องจากเป็นตัววัดว่ามีคนดูหรือไม่มีคนดูโดยเฉพาะรายการที่ไม่ได้เป็นโควต้า ดังเช่น ละครของช่อง 5 ซึ่งผู้จัดจะเป็นผู้ขายเวลาเอง ผู้จัดต้องนำเสนอรายละเอียดของเรื่อง แนวเรื่อง ตัวแสดงให้กับเอเจนซี่เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ นอกจากนี้จะดูว่ากลุ่มเป้าหมายของละครว่าเป็นใคร เพื่อเลือกลงโฆษณาให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมายของสินค้า สุทธาสินี หล่อวิจิตร ผู้จัดการแผนกวางแผนสื่อโฆษณา บริษัท Leo Burnett จำกัด ได้กล่าวไว้ว่า

" ... จะดูที่กลุ่มเป้าหมายและเรตติ้ง อย่าง "ล่าปีศาจ" เมื่อก่อนเป็นแนวบู๊ๆ เราก็จะมองว่าคนที่ดูน่าจะเป็นผู้ชายด้วย เพราะผู้ชายมักจะไม่ค่อยดูละคร มักจะดูข่าว ก็อาจจะมองว่ามีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ เราสามารถที่จะลงละครเรื่องนี้เพื่อที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ชายได้..." (สุทธาสินี หล่อวิจิตร , สัมภาษณ์ , 29 มกราคม 2541.)

ในการซื้อเวลาช่วงละครหลังข่าวทางช่อง 3 และ ช่อง 7 ซึ่งเอเจนซี่จะได้เวลาในลักษณะที่เป็นโควต้า การลงโฆษณาจะเป็นข้อตกลงกันระหว่างเอเจนซี่กับสถานีว่าในแต่ละเดือน

จะได้เวลาลงโฆษณากี่นาที ทางเอเจนซี่ก็จะใช้เวลาที่ได้นั้นกระจายลงในละครแต่ละเรื่องในแต่ละสัปดาห์ โดยที่ไม่ได้เจาะจงเลือกลงเฉพาะละครเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่จะกระจายเวลาให้ได้ครอบคลุม โดยที่พยายามจะใช้โควต้าที่ได้รับให้หมด เนื่องจากมีผลต่อการพิจารณาโควต้าในเดือนต่อ ๆไปที่สถานีจะให้กับเอเจนซี่ ส่วนละครทางช่อง 5 ที่ไม่ได้เป็นเวลาแบบโควต้า ทางเอเจนซี่มีสิทธิในการพิจารณาเลือกลงเวลา โดยจะดูจากรูปแบบและแนวของละครที่ตรงตามกลุ่มเป้าหมายของสินค้าของตนมากที่สุด

หลักในการเลือกลงเวลาของโฆษณาในช่วงละครหลังข่าวนั้น จะไม่ได้กำหนดที่เรื่องละคร การลงเวลาจะไม่ได้เลือกลงเฉพาะละครเรื่องใดเรื่องหนึ่งตลอดทั้งเรื่อง จะเลือกลงละครหลายๆเรื่องที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้น บางทีจะเลือกลงในช่วงแรก ๆที่ละครออกอากาศ แล้วกลับมาลงช่วงท้ายๆของละคร ระหว่างนั้นก็จะไปเลือกลงละครเรื่องอื่นในช่องเดียวกันหรือช่องอื่น ๆ เพื่อให้ได้คนดูใหม่ ๆที่หลากหลายมากขึ้นหรือเพื่อให้ได้ reach ที่สูงสุด (reach หมายถึงการเห็นโฆษณาของผู้ชมเป็นครั้งแรก) โดยพิจารณาจากปัจจัยอื่นๆประกอบด้วย เช่น แนว เนื้อหาของละครที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายของสินค้า วันที่ออกอากาศ รวมทั้งเรตติ้งของละครเรื่องนั้น ๆด้วย เป็นต้น

"จะดูว่าเป็นละครจันทร์-อังคาร ละครศุกร์-อาทิตย์ เพราะช่อง 3 จะเอาละครดีๆมาไว้วันจันทร์-อังคาร เช่นละครของ ไก่ วรายุฑ ส่วนช่อง 7 จะเอาละครดีๆ ฟอร์มใหญ่ไว้วันศุกร์-อาทิตย์ ก็จะเลือกลงเยอะ ละครบางเรื่อง จะลงซัก 3-4 อาทิตย์แรก ถ้าต่อไปไม่ดีก็จะไม่ลง เพราะละครดู 5-6 ตอนก็รู้แล้วว่าดังหรือไม่ดัง... อย่าง "คุณพ่อจอมซ่า" ถึงแม้ว่าเรตติ้งจะดีมาก แต่ก็ไม่ได้ลงทั้งเรื่อง เพราะถ้าลงซ้ำ ๆกันอยู่ตลอด reach มันไม่ขึ้น..." (สุทธาสินี หล่อวิจิตร, สัมภาษณ์ , 29 มกราคม 2541)

สำหรับบทบาทของผู้อุปถัมภ์รายการละครโทรทัศน์ในช่วงหลังต่อสถานีนั้น ทางเอเจนซี่หรือผู้อุปถัมภ์รายการละครจะไม่มีบทบาทหรือมีอำนาจโดยตรงในการกำหนดเรื่อง แนวเรื่องหรือตัวดารา เนื่องจากจริงๆ แล้วเป็นเพียงผู้ซื้อเวลาโฆษณาสินค้า (Loose spot) เท่านั้น แต่ถ้าเข้าไปเป็นผู้อุปถัมภ์รายการหรือมีส่วนร่วมในการผลิตละครเรื่องนั้นๆก็คงจะต้องมีบทบาทซึ่งยังไม่พบมากนักสำหรับละครโทรทัศน์ของไทย อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่ามีบทบาทเพียงโดยย้อมๆ เพราะถ้าละครผลิตออกมาไม่ดี ไม่มีผู้ชม ทางเอเจนซี่ซึ่งเป็นผู้ซื้อเวลาก็จะแนะนำให้สถานี

ปรับเปลี่ยนผ่านไปยังฝ่ายขายโฆษณาของสถานี ซึ่งสถานีก็ต้องจะมีการปรับปรุงตนเอง มิฉะนั้นเอเจนซี่ก็อาจจะทิ้ง และส่งผลกระทบต่อรายได้ของสถานี

บทสรุป

สำหรับสถานภาพของละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน ปัจจัยที่พบว่ามีส่วนสำคัญในการกำหนดละครและมีผลต่อคุณภาพของละครโทรทัศน์มากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยจากทางสถานีโทรทัศน์ กล่าวคือ นอกจากนโยบายการแข่งขันระหว่างช่องแล้ว ในเรื่องของการเปิดกว้างหรือการผูกขาดต่อผู้จัดที่เข้ามาร่วมงาน การเข้าไปมีอิทธิพลหรือมีบทบาทร่วมในการทำงาน รวมทั้งนโยบายในการเลือกเรื่อง เนื้อหา และนโยบายการมีดาราในสังกัดของสถานี ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดละครทั้งสิ้น หากสถานีมีการเปิดกว้างและให้อิสระในการทำงานแก่ผู้จัดมากขึ้น ความหลากหลายหรือมุมมองใหม่ ๆ ในการผลิตละครโทรทัศน์ก็จะมีมากกว่าที่สถานีจะเป็นผู้กำหนดเองแต่เพียงฝ่ายเดียว ฝ่ายผู้จัดเองก็สามารถสร้างสรรค์ และนำเสนอประเด็นหรือเนื้อหาใหม่ ๆ ตามแนวทางในการทำงานของผู้จัดได้มากขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของละครโทรทัศน์ด้วย สำหรับในส่วนของสปอนเซอร์หรือผู้อุปถัมภ์รายการนั้น ในปัจจุบันพบว่า ไม่ได้เข้ามามีบทบาทหรือมีอำนาจโดยตรงในการกำหนดเรื่อง เนื้อหา หรือตัวดาราในละครโทรทัศน์แต่อย่างใด

จากปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ ซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพของละครโทรทัศน์ดังที่กล่าวมาแล้ว ในหัวข้อต่อไปผู้วิจัยได้พัฒนาเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์ขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษา โดยนำเกณฑ์และตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ไปศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็น สถานีโทรทัศน์ ผู้จัดละคร ผู้อุปถัมภ์รายการ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ รวมทั้งผู้ชมละครโทรทัศน์ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งด้วยเช่นกัน

การพัฒนาเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์

เกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์ ที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนามาจากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์มาใช้ ได้แก่ แนวคิดเรื่องการประเมินการทำงานของสื่อ แนวคิดเรื่ององค์ประกอบของละครโทรทัศน์ แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ทางสังคมของละครโทรทัศน์ และแนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ จากแนวคิดทั้ง 4 ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์ โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ จากสถานีโทรทัศน์ทั้ง 3 ช่องคือ ช่อง 3 ,5 และ 7 ซึ่งเป็นผู้ผลิตละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลายอดนิยม (prime time) และเป็นละครยอดนิยมจากการสำรวจของสำนักวิจัยมติชน รวมทั้งใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ผู้ชมละครโทรทัศน์ ผลการศึกษาวิจัยมีดังนี้

เกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ที่ศึกษาจาก : ผู้จัดละคร สถานีโทรทัศน์และผู้อุปถัมภ์รายการ

<u>เกณฑ์ที่ 1 ความเป็นมืออาชีพขององค์กรสื่อ</u>

ความเป็นมืออาชีพขององค์กรสื่อ หมายถึง ความเป็นมืออาชีพของผู้จัดละคร ในฐานะเป็นผู้ผลิตละครโทรทัศน์เพื่อออกอากาศทางสถานีช่องต่างๆ ในที่นี้จะพิจารณาจากตัวบ่งชี้ 7 ประการ คือ

1.1 คุณวุฒิเฉพาะด้านของทีมงาน

คุณวุฒิเฉพาะด้านของผู้จัดละครที่จะก้าวเข้ามาสู่การเป็นผู้จัดละครโทรทัศน์นั้น มีที่มาและรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1.1.1 การใช้ประสบการณ์การทำงานแบบตัวบุคคล "วงใน" ผู้จัดละครของช่อง 3 ส่วนใหญ่จะมาจากการเป็นนักแสดงของสถานีหรือผู้ที่ทำงานอยู่เบื้องหลังและพลิกผันตัวเองมาเป็นผู้จัดละครโทรทัศน์ ผลิตละครโทรทัศน์ให้กับช่อง 3 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ไม่มีคุณวุฒิทางด้านละครมาโดยตรง เช่น วรายุฑ มิลินทจินดา ในนามของบริษัท รีไมน์ จำกัด,

บริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัด ของผู้จัดหทัยรัตน์ อมตวณิชย์ ,บริษัท เมคเกอร์ กรุ๊ป โดยผู้จัดมยุรฉัตร เหมือนประสิทธิเวช หรือทาริกา อิดาทิตย์ ในนามของ บริษัท มาสเตอร์ วัน จำกัด เป็นต้น ดังนั้นในการทำงานผลิตละครโทรทัศน์ จึงใช้การเรียนรู้ประสบการณ์จริงจากการเป็นนักแสดงหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังมาใช้ในการเป็นผู้จัดละคร ดังนั้นความมี "ใจรัก" และความตั้งใจจริงในการทำงานจึงมีความสำคัญมากกว่า ซึ่งคุณหทัยรัตน์ อมตวณิชย์ อดีตนักแสดงอาชีพและเป็นหนึ่งในผู้จัดละครของช่อง 3 ได้ให้ความเห็นว่า

" ประสบการณ์ก็สำคัญนะคะ แต่ในขณะเดียวกัน งานด้านนี้มันไม่ได้สำเร็จได้ด้วยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มันเป็นทีม ถ้าเรามีความตั้งใจจริง มีใจรักที่อยากจะทำ สร้างสรรค์งานที่ดีแล้วก็มีโอกาส ต้องบอกว่ามีโอกาสด้วย เพราะว่าอยู่ดีๆ มาเสนอตัวเองโดยตรงนั้น บางทีมันก็ไม่มีโอกาสทำ ถ้ามีโอกาสมันก็อยู่ตรงที่การเลือกทีมงานด้วยเหมือนกัน เพราะทีมงานแต่ละฝ่ายถ้าเราได้มืออาชีพหรือคนที่ทำงานเป็นและมีความตั้งใจทำงาน ถึงตัวคนทำเองจริงๆ หรือตัวเจ้าของหรือผู้ผลิตเองจะมีประสบการณ์น้อยมันก็สามารถทำงานได้ดีได้..." (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2541)

เช่นเดียวกับผู้จัดอย่างมยุรฉัตร เหมือนประสิทธิเวช จากการใช้ชีวิตในการแสดงภาพยนตร์และละครโทรทัศน์มาเกือบ 10 ปี ต่อมาได้ก้าวเข้ามาสู่การเป็นผู้จัดละครโทรทัศน์ของบริษัท เมคเกอร์ กรุ๊ป จำกัดให้กับช่อง 3 ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่จากการเป็นนักแสดงและได้รับการสนับสนุน คำแนะนำในการเป็นผู้จัดจากผู้จัดละครรุ่นบุกเบิกพร้อมทั้งการได้รับ "โอกาส" ที่ดีจากช่อง 3 ในการผลิตละครโทรทัศน์มาเป็นเวลากว่า 17 ปีจนถึงปัจจุบัน

สำหรับวราฤๅ มิลินทจินดา ผู้จัดละครแถวหน้าในนามของบริษัท รีไมน์ จำกัด ที่ผ่านประสบการณ์จากเป็นผู้ช่วย ผู้ประสานงานและเป็นธุรกิจละครให้กับผู้จัดละครรายอื่นๆของช่อง 3 การได้เริ่มรู้จักการทำงานเบื้องหลังละคร ทั้งเรื่อง บท คัดเลือกนักแสดง คอนทินิว เสื้อผ้า บุคลิกตัวละคร ฯลฯ จนรู้สึกสนุกสนาน ได้ศึกษาค้นคว้า ได้เรียนรู้งานแบบไม่มีวันจบกับการจัดละครแต่ละเรื่อง จนกลายเป็นความรู้สึกที่เริ่มรักในอาชีพนี้

" จากเดิมที่ได้เป็นผู้ช่วยและประสานงานให้ละครของคุณแล็ก ภัทราวดี ศรีไตรรัตน์ จนมาช่วยเป็นธุรกิจให้ละครของคุณจิ๋ม มยุรฉัตร เหมือนประสิทธิเวช เป็นธุรกิจละครให้กับคุณทาริกา อิดาทิตย์ จนเริ่มเป็นผู้จัดและธุรกิจให้กับคุณอมรา พรหมโลบล ไทยทีวีสีช่อง 3 และเป็น

ธุรกิจให้ละครของคุณสุกัญญา นาคสนธ์ สุดท้ายก็เสนอตัวกับช่อง 3 ขอเป็นผู้จัดละครช่อง 3 เอง..." (วรายุฑ มิลินทจินดา. สัมภาษณ์ใน สมาร์ท พีเพิล , กันยายน 2540 : 32)

สำหรับทีมงานในฝ่ายต่าง ๆ ของผู้จัดละครหลายบริษัท ดังเช่น ทีมงานของบริษัท รีไมน์ จำกัดและทีมงานของบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่นนั้น จะไม่มีผู้ที่เรียนจบมาโดยตรงเลย ส่วนใหญ่จะเรียนจบมาจากสาขาวิชาอื่น และอาศัยการฝึกฝนโดยการทำงานจนมีประสบการณ์ เป็นต้น ในขณะที่ทีมงานของผู้จัดรายอื่น ๆ เช่น บริษัท ทีวีซีน จำกัด , บริษัท ทีวีธันเดอร์ จำกัด จะมีทั้งผู้ที่เรียนจบมีคุณวุฒิโดยตรงรวมทั้งสาขาวิชาอื่นผสมผสานกัน แต่อย่างไรก็ตามทีมงานของผู้จัดในรูปแบบประสบการณ์ทำงานแบบตัวบุคคล "วงใน" นี้มักมีขนาดเล็ก ซึ่งเหมาะสำหรับสร้างสรรค์งานในระดับกลาง

1.1.2 **ผู้จัดละครที่มีประสบการณ์ในรูปแบบขององค์กรด้วย** เช่น บริษัท กันตนา วีดีโอ โปรดักชั่น จำกัดหรือ "กันตนา" เป็นผู้จัดละครอีกรายหนึ่งที่ได้ถือกำเนิดมาจากผู้ผลิตละครวิทยุมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2494 โดยมีประดิษฐ์ กัลย์จาฤกเป็นหัวหน้าคณะ หลังจากนั้นในปีพ.ศ. 2519 กันตนาได้จัดตั้ง"คณะส่งเสริมศิลปิน" ผลิตละครโทรทัศน์ออกอากาศทางช่อง 5 เป็นละครสั้นจบในตอนเดียวละครั้ง จากผลแห่งความสำเร็จต่อมา ส่งผลให้กันตนาได้ผลิตละครโทรทัศน์ออกอากาศทางช่อง 7 ในนามของบริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด ในปัจจุบันมีการบริหารงานในรูปแบบบริษัทเป็นธุรกิจครอบครัว โดยมีครอบครัว "กัลย์จาฤก" เป็นผู้บริหารงานในฝ่ายต่างๆ ซึ่งในรุ่นแรกของผู้จัดนั้นจะใช้ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า โดยที่ไม่มีคุณวุฒิโดยตรงทางด้านละคร แต่ในระยะหลังผู้จัดในรุ่นลูกหลานจะมีผู้ที่ไปศึกษาเรียนจบในสาขาที่ตรงกับการทำงานมากขึ้น อย่างไรก็ดี ความเป็นมืออาชีพและประสบการณ์ในการที่สั่งสมมาก็มีความสำคัญ

"...ต้องใช้ความเป็นมืออาชีพอย่างมาก สำหรับกันตนานะ ในความรู้สึกของพี่ เพราะว่าพี่เรียนรู้มาเป็นระยะเวลานานจากการที่ลงไปทำจริง โดยใช้ประสบการณ์จริงๆ ตั้งแต่สมัยคุณพ่อที่เริ่มเรียนรู้และทำละครวิทยุ และถึงมาทำละครโทรทัศน์ ต้องใช้เวลานานมากกว่าจะมีถึงทุกวันนี้ (จิตรลดา กัลย์จาฤก , สัมภาษณ์ , 9 กุมภาพันธ์ 2541)

สำหรับผู้จัดละครที่มีประสบการณ์ในรูปแบบขององค์กรอีกบริษัทหนึ่งคือ บริษัท ดารา วิดีโอ จำกัด ผู้จัดละครเจ้าประจำทางช่อง 7 ซึ่งก่อตั้งโดย ไพรัช สังวริบุตร เมื่อ 40 กว่าปีมาแล้ว

แต่เดิมเป็นบริษัทผลิตภาพยนตร์ ภายหลังเข้ามาทำละครโทรทัศน์ให้กับช่อง 7 ตั้งแต่เปิดสถานีใหม่ๆ และยืนยาวมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ในการทำงานของดาราวิดีโอนั้นก็ได้ใช้การถ่ายทอดประสบการณ์มาสู่ทีมงานและคนรุ่นลูกต่อ ๆมา

" เดิมเลยบริษัทนี้ตั้งมาพร้อมๆกับช่วงสถานีช่อง 7 เขาเปิดสถานีเหมือนกัน บุคลากรในนี้ก็จะหาเอาจาก ญาติพี่น้องและทีมงานที่รู้จักและเพื่อนฝูงกันมากกว่า ในสมัยของคุณพ่อนะคะ (คุณไพรัช) ก็จะดึงพรรคพวกมาร่วมกันทำเป็นทีมมากกว่า โดยที่จบมาจากไหนนั้นก็คงไม่ได้จบในช่วงนั้นเท่าไหร่ คงไม่จบกันทุกคนนะค่ะ แต่อาศัยประสบการณ์มากกว่า เนื่องจากทำหนังใหญ่มาก่อน เป็นทีมงานทำหนังใหญ่ คุณไพรัชเมื่อก่อนเป็นตากล้องหนังใหญ่อยู่หลายที่ หลายบริษัท ก็นำเอาประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้หรือได้รับมาทำเป็นละครโทรทัศน์ ส่วนคุณสยม อาศัยประสบการณ์โดยที่คุณพ่อเป็นคนสอนมาทั้งหมดเลยก็ว่าได้ แต่คุณสยาม จริงๆแล้วเรียนคนละทาง แต่เมื่อขาดคนก็ต้องดึงมาช่วยกัน คุณพ่อก็ค่อย ๆ สอนทีละอย่างเพิ่มเติม แต่ว่าพื้นฐานเขาก็รู้อยู่แล้วว่าการทำละครเป็นยังไงบ้าง เพราะคลุกคลีมาบ้างพอสมควร เพราะเล็ก ๆ ก็จะต้องเล่นละครด้วยกันหมดเลย ไม่ว่าจะเป็นคุณสยม คุณสยามหรือตุ๋ยเอง..." (มนฤดี ยมาภัย, สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

สำหรับทีมงานของผู้จัดในรูปแบบขององค์กรนั้น ทีมงานมักจะมีขนาดใหญ่ มีจำนวนมากและเป็นแบบผสมผสานคือมีทั้งผู้ที่เรียนจบมาโดยตรงและผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน

1.1.3 **ผู้จัดละครที่มีคุณวุฒิโดยตรงทางด้านสาขาการละคร** ได้แก่ การก้าวเข้ามาสู่การเป็นผู้จัดละครในนามของ บริษัท เอ็กแซ็กท์ นั่นก็คือ ถกลเกียรติ วีรวรรณ ซึ่งได้เคยผ่านการฝึกงานทางด้านการกำกับการแสดงละครโทรทัศน์ในละครเรื่องต่างๆของบริษัทในเครือ แกรมมี่ เอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัดมาก่อน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทและเป็นผู้กำกับการแสดงละครโทรทัศน์ในเครือบริษัท เอ็กแซ็กท์ ลักษณะการทำงานนั้นเป็นรูปแบบของบริษัทที่ก่อตั้งโดยคนรุ่นใหม่ไฟแรง ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตละคร จึงมีการนำเสนอที่แปลกใหม่และแตกต่างไปจากผู้จัดรายอื่นๆ ส่วนทีมงานของบริษัทนั้นเป็นแบบผสม คือมีทั้งผู้ที่มีคุณวุฒิโดยตรงและผู้ที่เรียนจบในสาขาอื่น ๆด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ความมีใจรักในงาน การมีประสบการณ์และความเป็นมืออาชีพก็เป็นสิ่งที่ต้องการ ซึ่งก็ทำให้เอ็กแซ็กท์ประสบความสำเร็จอย่างมากในการผลิตละครโทรทัศน์

" ความเป็นมืออาชีพต้องการมาก ประสบการณ์มันก็ช่วยให้การทำงานเร็วขึ้น ละดวกขึ้น รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ รู้หน้าที่ของตัวเองแล้วก็มีความรอบรู้ในงานตรงนั้นคือ ความเป็นมืออาชีพ แต่ว่าสิ่งที่เหนือขึ้นไดนอกจากนั้นซึ่งในวงการโทรทัศน์ต้องการมากกว่าอาชีพอื่น คิดว่ามันเกี่ยวกับเรื่องของใจรัก เพราะว่ามันเป็นงานค่อนข้างที่จะพิถีพิถัน ต้องใช้เวลากับมันมาก เพราะถ้าเผื่อคนไม่มีใจรัก ก็จะเบื่อแน่นอน..." (ถกลเกียรติ วีรวรรณ, สัมภาษณ์ ,17 กุมภาพันธ์ 2541)

นอกจากถกลเกียรติ วีรวรรณ ซึ่งเป็นผู้ที่เรียนจบทางด้านละครมาโดยตรงแล้ว มีกรณีของผู้ที่เรียนจบมาทางด้านนี้ แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้จัดและการผลิตละครโทรทัศน์ คือ ลลิตา ฉันทศาสตร์โกศล ผู้จัดละครของค่าย "รัชฟิล์ม" ในอดีต ในยุคหนึ่งที่ลลิตาได้เข้าไปบุกเบิกเริ่มทำอะไรใหม่ ๆให้กับละครของ "รัชฟิล์ม " แต่กลับไม่ได้รับความสำเร็จเนื่องจากผู้ชมยังไม่ยอมรับ ทำให้ประสบปัญหาการขาดทุน ผู้บริหารจึงคืนเวลาละครไป

" ตอนที่พี่ไปทำ พี่ไปริเริ่มอะไรหลาย ๆ อย่าง ซึ่งเขายังไม่คุ้นกัน เช่น พี่เอาดาราใหม่ ๆ มาเล่น พี่พล็อตเรื่องใหม่เลย พี่ถอดเอาผู้กำกับที่เขาทำออกหมดเลย มีดาราเก่าๆที่เล่นอยู่ พี่ไปเปลี่ยนหมดเลย พี่เริ่มทำเป็นทีมแบบที่เอ็กแซ็กท์เขาทำ คือเมื่อก่อนนี้มันไม่มีหรอกนะ ฝ่ายเสื้อผ้า ฝ่ายอะไรต่างๆนาๆ นี่มันไม่มีหรอก แต่ว่าพี่เรียนมา พอพี่เข้าไปพี่ก็เซ็ตใหม่หมด มีฝ่ายฉาก มีการหาโลเกชั่น หาเสื้อผ้า มีการประชุม ซึ่งทุนมันจะสูงขึ้นกว่าที่ทำเมื่อก่อน แล้วเวลาทำละครออกไปแล้วมันไม่ได้รับความสำเร็จต่อเนื่องไปทุกเรื่อง บางเรื่องก็ดี บางเรื่องก็ไม่ดี เพราะตอนที่พี่เข้าไปนี่มันเริ่มซาแล้ว คือมันเริ่มหมดแล้ว มันไม่มีวัตถุดิบ ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆที่จะทำ แต่ส่วนใหญ่คนยังไม่ยอมรับน่ะ ยังไม่ยอมรับพวกรุ่นใหม่เหมือนสมัยนี้ที่จะเอาพระเอกใหม่มาเล่นก็ได้ แต่สมัยนั้นมันไม่รับไง ไม่รับพวกนักศึกษา พวกหน้าตาแปลกๆเข้ามาอยู่ในจออย่างนี้ ... ทางผู้บริหารเขารู้สึกว่าขาดทุนจากละคร แต่เขาได้กำไรจากเกม (มาตามนัด) เขาก็จะไปมุ่งมั่นในเรื่องเกมมากกว่า " (ลลิตา ฉันทศาสตร์โกศล , สัมภาษณ์ , 31 มีนาคม 2541)

ทางด้านบุคลากรในทีมงานของผู้จัดละครบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัดของหทัยรัตน์ อมตวณิชย์และบริษัท รีไมน์ จำกัดของวราฤฑ มิลินทจินดานั้น ไม่มีใครเลยที่เรียนจบมาทางด้านนี้หรือมีคุณวุฒิเฉพาะด้านเลย ทีมงานของบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์และคลุกคลีมากับงานทางด้านนี้มาก่อน ตัวผู้จัดเองจะเป็นผู้ที่ดูแลทุกๆส่วนของงานและฝึกคนขึ้นมาทำในสิ่งที่เหมาะกับรูปแบบของตนเอง ซึ่งก็มีทั้งผู้ที่เคยมีประสบการณ์และ

คลุกคลีกับงานทางด้านนี้มาก่อน และฝึกคนใหม่ๆขึ้นมาเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ไม่ว่าจะเป็นฝ่าย costume ฝ่าย prop ช่างแต่งหน้า ทำผม ผู้ช่วยผู้กำกับ ธุรกิจหรือฝ่ายประสานงาน ทีมงานของบริษัท รีไมน์ ก็เช่นกัน ส่วนใหญ่นั้นจะเรียนจบมาในหลายหลากสาขา เนื่องจากต้องการคนที่มีมุมมองต่างๆกัน เรียกได้ว่าใช้หลักการผสมทีมงานจากหลายสาขาเข้าด้วยกัน

"...เราต้องการหลายหลากสาขา เพราะจะได้หลายหลากความคิด ไม่งั้นถ้าเรามาจากที่เดียว เราก็ได้ความคิดเดียว ความต่างทำให้เกิดความสนุกในหลายอารมณ์ หลายความคิด ถ้าเผื่อคนเรามองจุดเดียวกันหมดทุกอย่าง มันจะไม่ดี พี่ถือว่าการทำงานของพี่ไม่เหมือนคนอื่น ถ้าเรามองทุกอย่างในจุดเดียวกันแล้วเหมือนกันหมดเลย มันก็คล้อยตามกัน แต่ถ้าเราทุกคนมองต่างกันหมด มันก็จะได้ความต่างออกมาในละครเรื่องนั้น..." (วรายุฑ มิลินทจินดา, สัมภาษณ์ ,18 กุมภาพันธ์ 2541)

สำหรับทีมงานของกันตนาและเอ็กแซ็กท์นั้น เป็นทีมงานแบบผสม ส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่เรียนจบมาตรงสาขา จึงมีพื้นฐานและรู้ทฤษฎีมาบ้าง ส่วนผู้จัดละครรุ่นเก่าอย่างดาราวิดีโอก็เช่นกัน ทีมงานมีการผสมระหว่างคนรุ่นเก่าที่สั่งสมประสบการณ์มาและคนรุ่นใหม่ที่เรียนจบมาทางด้านนี้โดยตรง

" ตอนหลัง ๆ บุคลากรในบริษัทของเรา ก็ต้องเรียนรู้หรือจบในสาขานี้ค่อนข้างโดยตรงมากขึ้น ก็เลยมีทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ผสมกัน... บางคนที่เขาเรียนทางด้านนิเทศศาสตร์มาหรือมีเอกทางด้านไหนมา ก็มีเข้ามาสมัครเยอะมากขึ้น แต่ในส่วนที่อาศัยประสบการณ์ก็มีเนื่องจากว่าสมัยก่อนพนักงานเข้ามาใหม่ ๆ อาจจะแค่เสิร์ฟน้ำหรือถือร่ม แต่พอคนขาด ๆมากขึ้น ก็ต้องมาฝึกเรื่องกล้อง ซึ่งก็ฝึกยากเพราะว่าต้องใช้เวลานานกว่าจะให้เขารู้มุมกล้อง สมัยก่อนใช้กล้องตัวเดียว มันก็ง่ายหน่อย แต่ปัจจุบันนั้นต้องใช้กล้องหลายตัว บางทีก็ต้องอาศัยคนที่มีความรู้เรื่องเครื่องไม้เครื่องมือมากขึ้น " (มนฤดี ยมาภัย , สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อก้าวเข้ามาสู่การทำงาน ก็ต้องมาเรียนรู้เพิ่มขึ้นจากประสบการณ์จริงในการทำงาน เนื่องจากความรู้ที่ได้จากการเรียนในมหาวิทยาลัยกับการทำงานจริงนั้นต่างกัน และบ่อยครั้งที่พบว่า ผู้ที่เรียนจบมาด้านนี้โดยตรงนั้น จะมีไฟแรงและค่อนข้างมีความมั่นใจในตน

เองสูง เชื่อมั่นในสิ่งที่ตนเองรู้ โดยที่ไม่ยอมปรับตัวจึงมักจะเกิดปัญหาในการทำงานมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้จบมาโดยตรง

จากรูปแบบและที่มาของการเข้ามาสู่การเป็นผู้จัดละครที่แตกต่างกันนั้น จะสามารถอธิบายหรือตั้งข้อสังเกตได้หลายประการในเรื่องของลักษณะเด่นหรือคุณภาพของละครที่ออกมา เช่น บริษัท รีไมน์ จำกัด ผู้จัดที่เคยผ่านการเป็นธุรกิจกองถ่ายหรือเป็นผู้ประสานงานมาก่อนอย่าง วรายุฑ มิลินทจินดา เมื่อมาจัดละครก็สามารถดูแลการทำงานในขั้นตอนที่ยุ่งยากทุก ๆ อย่างได้ดีไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกนักแสดง การหาสถานที่ถ่ายทำที่สวยงามทั้งในและต่างประเทศ การจัดหาเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบฉากที่สวยงามและสมจริง หรือถ้าผู้จัดละครเคยเป็นนักแสดงมาก่อน เราอาจคาดเดาได้ว่า ในการจัดละครนั้น ก็จะสามารถคัดเลือกตัวแสดง (casting) ได้ค่อนข้างดี เช่น บริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น ของผู้จัดหทัยรัตน์ อมตวณิชย์ หรือมุมมองของผู้จัดละครที่เรียนจบมาโดยตรงอย่าง ถกลเกียรติ วีรวรรณ ที่ใช้การนำประเด็นที่น่าสนใจ มาคิดเป็นพล็อตเรื่องละคร ซึ่งก็ประสบความสำเร็จได้เช่นกัน เป็นต้น

ดังนั้นในการผลิตละครโทรทัศน์ ไม่ว่าผู้จัดหรือทีมงานจะเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิ เรียนจบมาทางด้านการละครโดยตรง การใช้ประสบการณ์จากการเป็นบุคคลวงใน หรือการฝึกฝน เรียนรู้ประบการณ์จากการทำงานจริงก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุดในการทำงานทางด้านนี้คือ ความตั้งใจ ความมีใจรักในงานที่ทำ ซึ่งจะสามารถทำให้งานออกมาดีได้ รวมทั้งมีการฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาให้มีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "คุณวุฒิเฉพาะด้านของทีมงาน" พบว่า มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้ คือ

1. ภูมิหลังที่แตกต่างกันของผู้จัด ซึ่งจะสะท้อนออกมาสู่การผลิตละครที่แตกต่างกันด้วย

- ผู้จัดที่มีประสบการณ์ส่วนตัวในด้านต่าง ๆ จะมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ
- ผู้จัดที่มีประสบการณ์ในรูปแบบขององค์กร ด้วยประสบการณ์ที่ยาวนานจะทำให้มีความเป็นมืออาชีพ
- ผู้จัดที่เรียนจบมาโดยตรง ถึงแม้ว่าประสบการณ์อาจจะมีน้อย แต่สามารถใช้คุณวุฒิที่เรียนมา สร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่

2. ขนาดของทีมงาน

- ทีมงานขนาดเล็ก สร้างสรรค์งานในระดับเล็ก-กลาง

- ทีมงานขนาดใหญ่ มีการแบ่งความรับผิดชอบงานชัดเจน สร้างสรรค์งานในระดับใหญ่

1.2 การอบรมเฉพาะด้านของทีมงาน

1.2.1 ใช้การเรียนรู้จากการทำงาน สำหรับการอบรมฝึกฝนความรู้เพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการทำงานนั้น ทีมงานของผู้จัดละครซึ่งมีทั้งที่เรียนจบมาโดยตรงหรือไม่ก็ตาม เมื่อก้าวเข้ามาอยู่ในการทำงานตรงจุดนี้ อย่างทีมงานของบริษัท เอ็กแซ็กท์ จะมองว่าในการทำงานทุกวัน ถือว่าเป็นการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์อยู่ตลอดเวลา อย่างทีมงานของ บริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น ของผู้จัดหทัยรัตน์นั้น บางคนจะได้รับการฝึกฝนจากที่ไม่เป็นเลย จนสามารถไต่เต้าจากหน้าที่เล็กไปสู่ตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบมากขึ้นได้

" ทีมงานของพี่ ไม่มีเลยซักคนเดียว อย่าง prop. ของพี่เขาก็เริ่มจากของพี่เลย คือไม่เป็นเลย ฝึกขึ้นมาจนกระทั่งบางคนเป็นหัวหน้า prop. แต่คนใหม่เข้ามาหรือทีมงานใหม่อาจจะเป็นคนที่มีประสบการณ์แล้วจากบริษัทนั้น บริษัทนี้มาเสริมกันก็เป็นทีม... ทุกคนตรงนี้ก็คือเป็นเลยโดยประสบการณ์จริง คือตัวเขารู้เท่าที่เขาควรจะทำได้อยู่แล้วโดยประสบการณ์ ซึ่งตอนนี้ก็ค่อนข้างพอใจ เพราะค่อนข้างจะรับผิดชอบกันได้ดี " (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ , 18 มกราคม 2541)

1.2.2 การเรียนรู้โดยการอบรมเพิ่มเติม นอกจากนี้อาจจะมีการหาประสบการณ์เพิ่มเติมด้วยการส่งไปร่วมงานกับบริษัทอื่นเพื่อเรียนรู้การทำงานในรูปแบบที่แตกต่างกันอย่างทีมงานของบริษัท รีไมน์ ของผู้จัดวรายุท หรือทีมงานของกันตนา ก็จะมีทีมงานบางหน้าที่ เช่น คนเขียนบท , ผู้กำกับ ได้มีการส่งไปดูงานยังต่างประเทศ หรือมีการอบรมระยะสั้นๆ บ้าง เป็นต้น ส่วนทางดาราวิดีโอ ผู้บริหารซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้กำกับด้วย เช่น สยาม - สยม สังวริบุตร จะเป็นผู้เดินทางไปยังต่างประเทศ เพื่อไปดูเครื่องมือและอบรมเพิ่มเติมทางด้านเทคนิคต่างๆที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อกลับมาถ่ายทอดให้กับบุคลากรของบริษัทอีกทีหนึ่ง นอกจากนี้จะอาศัยการเรียนรู้เพิ่มเติมโดยศึกษาจากผลงานที่ออกมาทุกครั้ง แล้วจึงเรียกประชุมในแต่ละทีม ในแต่ละกองถ่ายถึงข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุง

ในการอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้และประสบการณ์ของทีมงานนั้น อาจกล่าวได้ว่าขึ้นอยู่กับมุมมองและรูปแบบในการทำงานที่แตกต่างกันของผู้จัดละคร รวมทั้งพื้นฐานความรู้หรือประสบการณ์ที่ผ่านมาของบุคลากรที่เข้าร่วมงานนั้นด้วย

สรุป ตัวบ่งชี้ " การอบรมเฉพาะด้านของทีมงาน" พบว่า มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้ คือ

1. การเรียนรู้จากการทำงานประจำวัน เป็นการอบรมเพิ่มเติม
2. การเรียนรู้จากการไปศึกษาเพิ่มเติม เป็นการอบรมเพิ่มเติม

1.3 ความสามารถและประสบการณ์ของทีมงาน

ในการผลิตละครโทรทัศน์นั้น ไม่ว่าตัวบุคคลหรือทีมงานนั้นจะเรียนจบมาทางด้านนี้หรือไม่ก็ตาม ความสามารถ ประสบการณ์ และการทำงานเป็นทีมถือเป็นสิ่งสำคัญดังเช่นทีมงานของบริษัท รีไมน์ จำกัด และบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัด

"พี่คิดว่าใช้ประสบการณ์มากกว่า ในการผลิตละคร คน ๆ เดียวไม่สามารถจะทำงานให้สำเร็จลุล่วงออกมาได้ จะต้องมีทีมงานที่ดี มีคนช่วยกันคิด ช่วยกันวางแผน ช่วยกันวางโปรดักชั่น เราถึงจะได้งานที่ดีออกมา " (วรายุฑ มิลินทจินดา , สัมภาษณ์ , 18 กุมภาพันธ์ 2541)

" มันอยู่ตรงที่การเลือกทีมงานด้วยเหมือนกัน เพราะทีมงานแต่ละฝ่ายถ้าเราได้มืออาชีพหรือคนทำงานเป็นและมีความตั้งใจทำงาน ถึงตัวคนทำเองจริง ๆหรือตัวเจ้าของหรือตัวผู้ผลิตเองจะมีประสบการณ์น้อยมันก็สามารถทำงานได้ดีได้... จริง ๆแล้ว ทุกทีมงานพี่ว่าทีมเวิร์คสำคัญที่สุด มันต้องอยู่ระยะหนึ่งที่เราปรับตัวเข้าหากัน แล้วก็ต้องปรับทั้งฝ่ายประสบการณ์และฝ่ายวิชาการ " (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ , 18 มกราคม 2541)

จากทีมงานของผู้จัดละคร บางทีมซึ่งมีทั้งผู้ที่เรียนจบมาโดยตรงบ้าง ผสมผสานกับผู้ที่มีใจรักในงานทางด้านนี้และอาศัยการฝึกฝนจากประสบการณ์การทำงาน หรือทีมงานที่มีประสบการณ์ทางด้านนี้จากบริษัทอื่น ๆ เข้ามาเสริมในทีมงานก็ตาม พบว่าความสามารถและประสบการณ์ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดมากกว่าการเรียนจบมาทางด้านนี้โดยตรงสำหรับการทำงานทางด้านผลิตละครโทรทัศน์ ส่วนระยะเวลาในการสั่งสมประสบการณ์ในการทำงานประมาณ 3-5 ปีของทีมงานนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าจะสามารถพัฒนาขึ้นไปสู่ความเป็นมืออาชีพได้

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "ความสามารถและประสบการณ์ของทีมงาน" พบว่า มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้ คือ

1. ความสามารถทางด้านวิชาการ หรือเรียนจบมาโดยตรง มีความสำคัญ
2. การมีประสบการณ์จากการฝึกฝนในการทำงาน ระยะเวลามาก- น้อย มีความสำคัญ
3. ความมีใจรักในงานและสาขาอาชีพนี้ มีความสำคัญ

1.4 ความมีชื่อเสียงของผู้จัดละคร

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นแล้วว่า ผู้จัดละครโทรทัศน์ในบ้านเราส่วนใหญ่จะก้าวขึ้นมาจากประสบการณ์การทำงานในแวดวงบันเทิง ไม่ว่าจะเคยเป็นดารา นักแสดง เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังมาก่อน ซึ่งผู้ชมละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่จะรู้จัก เนื่องจากมีชื่อเสียงอยู่ก่อนแล้ว และเมื่อมาเป็นผู้จัดละครโทรทัศน์ ผลงานส่วนใหญ่นั้นจะเป็นที่รู้จักของผู้ชมในนามของผู้จัดมากกว่าในนามของบริษัท โดยมากมักจะเป็นผู้จัดละครของช่อง 3 ซึ่งผู้ชมส่วนใหญ่ก็ให้การยอมรับในผลงานที่ออกมา ผู้จัดแต่ละรายก็มีเอกลักษณ์และชื่อเสียงในการผลิตละครโทรทัศน์ที่แตกต่างกันดังนี้

1.4.1 **การผลิตละครที่มีความสวยงาม** บริษัท รีไมน์ จำกัด ของผู้จัดวรายุฑ มิลินทจินดา จะมีชื่อเสียงในเรื่องของ ความสวยงามของละคร ไม่ว่าจะเป็นละครแนวใดก็ตาม รวมทั้งละครที่ถ่ายทำในต่างประเทศ ละครทุกเรื่องจะให้ความสำคัญกับความสวยงามของตัวแสดงนำ สถานที่ถ่ายทำ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และรายละเอียดต่าง ๆในองค์ประกอบทุกส่วน หรือการถ่ายทำที่มีการจัดแสง จัดไฟ หรือมุมกล้องที่สวยงามของบริษัท เอ็กแซ็กท์

1.4.2 **การผลิตละครแนวชีวิตและแนวสนุกสนาน** บริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น โดยผู้จัดหทัยรัตน์ อมตวณิชย์ นั้นก็เป็นที่รู้จักกันดีในการทำละครแนวชีวิตและแนวสนุกสนาน เนื่องจากมีประสบการณ์จากการเป็นดารา และเล่นละครแนวนี้มาก่อน จึงใช้มุมมองจากประสบการณ์มาจับจุดในเรื่องของความต้องการคนดู ทำให้ละครที่ผลิตออกมาส่วนใหญ่ได้รับความสำเร็จ

1.4.3 **การผลิตละครแนวสร้างสรรค์/สะท้อนสังคม** สำหรับผู้จัดละครค่ายใหญ่ที่อยู่มานานอย่างกันตนานั้น ได้อาศัยประสบการณ์ในการผลิตละครโทรทัศน์ในรูปแบบธุรกิจ

ครอบครัวที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน จากชื่อเสียงที่มีมานาน ผู้ชมจะรู้จักกันดนาในเรื่องของการผลิตละครในแนวสร้างสรรค์สังคมและสะท้อนสังคม

1.4.4 **การผลิตละครในแนวเอาใจตลาด** ละครโทรทัศน์ของดาราวิดีโอ ที่ผลิตให้กับช่อง 7 สีมานาน ส่วนใหญ่เป็นละครตลาดที่ถูกใจชาวบ้าน ตั้งแต่ละครจักร ๆวงศ์ๆ จนมาถึงละครหลังข่าวในปัจจุบัน

1.4.5 **การผลิตละครในรูปแบบที่มีความแปลกใหม่** ผู้จัดละครที่เป็นคนรุ่นใหม่อย่างบริษัทเอ็กแซ็กท์นั้น ดูจะแตกต่างจากผู้จัดละครดังที่กล่าวมา นอกจากจะเป็นผู้มีคุณวุฒิทางด้านการละครมาโดยเฉพาะ ประกอบความมีใจรักในงานทางด้านนี้และมีมุมมองการทำงานที่แตกต่างออกไปจากผู้จัดรายอื่น ๆ เช่นการทำละครที่คิดพล็อตเรื่องขึ้นมาเอง เพื่อหลีกหนีความจำเจ ทำให้ผลงานที่ออกมาเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับจากผู้ชมได้อย่างรวดเร็ว

สรุป ตัวบ่งชี้เรื่อง "ความมีชื่อเสียงของผู้จัดละคร" พบว่า มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้ คือ

1. ความมีชื่อเสียงของผู้จัด เกิดจากความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการทำงานด้านนั้น ๆ
2. ความมีชื่อเสียงของผู้จัด ทำให้เกิดการยอมรับในผลงานจากผู้ชม

1.5 ความรับผิดชอบต่อสังคม

เมื่อกล่าวถึง **ความเป็นมืออาชีพ** นอกจากจะต้องเป็นผู้มีความรู้หรือมีประสบการณ์ในการทำงานแล้ว ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือต่อผู้ชมก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เนื่องจากเป็นจรรยาบรรณของผู้ที่อยู่ในวงการสื่อสารมวลชนอยู่แล้ว ซึ่งผู้จัดทุกคนถือว่าสิ่งนี้จะต้องมีอยู่ในสามัญสำนึก

วิธีการหรือรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้จัดนั้นสามารถแสดงออกได้ 2 แบบ คือ

1.5.1 **การสอดแทรกสิ่งที่ดีในละครโทรทัศน์** ผู้จัดละครส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การทำละครนั้นไม่ใช่ทำเพื่อสั่งสอนคนดู แต่อาจจะเป็นการสอดแทรกสิ่งที่จะบอกให้รู้ว่าเรื่องนี้ให้อะไรแก่เขาบ้างมากกว่า

"...มันคงต้องดูอยู่แล้วในละครทุกเรื่อง เราคงต้องดูในความรับผิดชอบว่าเราไม่ทำร้ายสังคม งานของพี่ พี่สกรีนไม่ให้โน้มน้าวไปในสิ่งที่ไม่ดีหรือทำร้ายสังคม แต่ถ้าถามว่าให้อะไรมั้ย ต้องบอกว่าอยู่ที่คนดู จะได้อะไรไม่ได้อะไร อยู่ที่คนดูเองจะได้รับมากน้อยแค่ไหน..." (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2541)

1.5.2 **การระมัดระวังอันตรายจาก เนื้อหา ฉาก ภาพ** ที่ดูแล้วน่ากลัวและเป็นสิ่งที่ล่อแหลมต่อคนดู ในละครโทรทัศน์บางเรื่องซึ่งอาจจะมีสิ่งต่าง ๆเหล่านี้สอดแทรกอยู่ จึงต้องมีการพิจารณาหรือตรวจสอบถึงความเหมาะสมก่อนที่จะนำออกอากาศ

" ก็มีนะคะ ถ้าเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตของคนในปัจจุบัน หรือเป็นเรื่องเสียดสีสังคม ก็ค่อนข้างจะดูว่า คาแรคเตอร์ตัวแสดงแต่ละตัวเป็นยังไง ตัวร้ายเป็นยังไง เช่นถ้าตัวร้ายติดเหล้า กินเหล้า สูบบุหรี่จัดมาก เราก็พยายามหลีกเลี่ยงไปให้ตัวแสดงมีความกดดันทางด้านอื่นมากกว่า เพราะจริง ๆแล้วมองว่าทุกส่วนให้ความสำคัญกับสื่อมาก ... หรือภาพของการฆาตกรรม ฉากโหดร้าย ก็ต้องทำให้ดูแล้วไม่น่าเกลียดจนเกินไป ก็ค่อนข้างระวัง หรือการพูดออกเสียงภาษาไทย ก็พยายามเตือนนักแสดงทุกคนให้มี ร ล กันมากขึ้น คือพยายามทำให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะกำหนดนักแสดงได้ด้วย " (มนฤดี ยมาภัย , สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

ดังนั้น ความรับผิดชอบต่อสังคม ในที่นี้ผู้จัดละครได้มองในหลายแง่มุม คือ เป็นหลักหรือจรรยาบรรณที่ต้องยึดถือในการทำงาน หรือมองในเรื่องการเลือกเนื้อหาในการมาผลิตเป็นละครที่ควรมีการสอดแทรกสิ่งที่ดี ๆให้กับคนดู รวมทั้งในเรื่องของการถ่ายทอดภาพ หรือคำพูดในละครที่ต้องมีความเหมาะสม ซึ่งถือว่าเป็นผลดีต่อผู้ชมละครโทรทัศน์ที่ผู้จัดทุกคนควรจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "ความรับผิดชอบต่อสังคม" พบว่า มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้ คือ

1. การสอดแทรกสิ่งที่ดีในละครโทรทัศน์ให้กับผู้ชมมาก/ปานกลาง/น้อย
2. การระมัดระวังอันตรายของเนื้อหา ฉาก ภาพ ในละครโทรทัศน์

สำหรับตัวบ่งชี้ในเรื่องนี้ พบว่า มีลักษณะเป็น"อัตวิสัย" เมื่อนำไปใช้ศึกษากับผู้จัดละคร ดังนั้นจึงควรนำไปใช้ศึกษาจาก ผู้ชมหรือนักวิจารณ์ต่าง ๆในฐานะผู้รับสารด้วย

1.6 การควบคุมตนเองและการควบคุมคุณภาพของงาน

สำหรับการควบคุมตนเองและการควบคุมคุณภาพของการทำงานของผู้จัดละครนั้น มีกลไกในการทำงานอยู่ในทุกขั้นตอนของการผลิต ดังนี้

1.6.1 **การควบคุมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการทำงานโดยสถานีและผู้จัด** ส่วนใหญ่จะมีการควบคุมตั้งแต่การเตรียมงาน ซึ่งต้องมีการประชุมกันหลายรอบระหว่างสถานีและผู้จัด ระหว่างทีมงานทุก ๆ ฝ่ายเพื่อความพร้อมในการทำงาน ในระหว่างการทำงานโปรดักชั่นทั้งหมด ผู้จัดบางราย เช่น บริษัท รีไมน์ จำกัดของผู้จัดวรายุฑ และบริษัท พรินซ์โปรดักชั่น จำกัดของผู้จัดหทัยรัตน์นั้นจะมาควบคุมดูแลและติดตามการทำงานที่กองถ่ายด้วยตัวเอง และจะมีการตรวจสอบและดูแลการทำงานในขั้นตอนต่างๆอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้งานออกมาอย่างมีคุณภาพ

"...โดยประสบการณ์ที่ผ่านมา ว่าจากผลงานเรื่องที่แล้ว ถ้าเราพอใจ ไม่พอใจ สิ่งที่เราไม่พอใจคืออะไร หรือเราพอใจแล้วแต่ทำไมไม่ประสบความสำเร็จ คือ มันต้องแก้ข้อผิดพลาดหรือศึกษางานของตัวเองไปเรื่อยๆ กับระหว่างงานที่เราคงต้องตรวจสอบ อย่างการที่พี่มากองถ่ายทุกครั้ง คือ การที่พี่มาดูมวลองค์ประกอบรวมว่ามันไปถึงไหน มันพอไหม ยังขาดอะไรอยู่..." (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2541)

1.6.2 **การตรวจสอบความถูกต้องก่อนออกอากาศ** เมื่อถ่ายทำและตัดต่อ เสร็จจะมีการนำเทปมาตรวจสอบความถูกต้องเพื่อกันข้อผิดพลาดหรือดูว่าตัดต่อแล้วสนุกหรือไม่โดยย้อนตัวเองออกมาเป็นผู้ดู ซึ่งอาจจะต้องมีการถ่ายซ่อมใหม่ หรือภายหลังจากที่ละครนั้นได้ออกอากาศสู่สายตาผู้ชมแล้วก็ตาม

" ทำตัวเองหรือย้อนตัวเองออกมาเป็นผู้ดูเสมอ เพราะว่าบางทีเราเป็นคนทำ เป็นคนเล่า เป็นคนบอกบางทีเราไม่ได้ดูตัวเอง เราไม่ได้รู้ว่าคนดูเขาตามเราทันหรือยัง หรือบางทีเราไม่

ได้เน้นตรงนั้นพอ เราต้องทำตัวเป็นคนดูตลอดว่า ถ้าเราเป็นคนดู เราดูรู้เรื่องไหม..." (ถกลเกียรติ วีรวรรณ , สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2541)

1.6.3 **การตรวจสอบคุณภาพตามเงื่อนไขของเวลา** สำหรับดาราวิดีโอ เมื่อถามถึงการควบคุมตนเองและการควบคุมคุณภาพของงาน มนฤดี ยมาภัย นักแสดงและประชาสัมพันธ์ของบริษัทดาราวิดีโอ ได้ให้ความเห็นว่าผู้จัดทุกคนต่างก็ต้องการให้งานออกมามีคุณภาพ แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและเหตุการณ์ในการทำงานที่ดาราวิดีโอต้องทำงานผลิตละครในรูปแบบที่ไม่สต็อค ทำให้งานที่ออกมานั้นด้อยคุณภาพลงไป

" เชื่อว่าทุกทีมผลิต ทุกผู้จัดละคร ทุกสถานี ทุกคนทำงานอยากให้งานออกมาดีทุกคน แต่ว่าเหตุการณ์สามารถจะบังคับให้ทำได้ดีมากน้อยแค่ไหน มันก็ขึ้นอยู่กับว่าถ้าเป็นละครสต็อคก็ค่อนข้างจะมีเวลาในการผลิตและตรวจสอบ ถ้าไม่มีสต็อค งานคุณภาพยังไงก็ต้องด้อยเป็นธรรมดา ... แต่ถ้าให้เวลา มีโอกาสทำได้อย่างไม่รีบเร่งมาก ถือว่างานมันก็จะออกมาดีกว่า แต่อย่างไรถึงแม้ว่าถ่ายไปออกอากาศไป เราก็ต้องพยายามทำให้มีคุณภาพมากที่สุด" (มนฤดี ยมาภัย , สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

ดังนั้น การควบคุมตนเองและการควบคุมคุณภาพของการทำงานนั้น สามารถควบคุมได้ในทุกขั้นตอนของการผลิตร่วมกับสถานี อีกทั้งอยู่ที่ความประณีตและพิถีพิถันในการทำงานของผู้จัดเอง รวมทั้งเงื่อนไขของเวลาในการผลิต ซึ่งจะสะท้อนออกมาในละครอย่างเห็นได้ชัด ดังเช่น ละครโทรทัศน์ของช่อง 7 ที่มีนโยบายผลิตละครที่ไม่มีสต็อค คุณภาพของงานที่ออกมานั้นจึงด้อยกว่าละครโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "การควบคุมตนเองและการควบคุมคุณภาพของงาน" พบว่า มีเกณฑ์ที่นำไปวัดได้ คือ

1. การควบคุมดูแลจากสถานีมาก / น้อย
2. การควบคุมดูแลการทำงานโดยผู้จัดเองมาก/น้อย
3. ความพร้อมของการเตรียมงาน จนถึงขั้นตอนการถ่ายทำ
4. การตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำออกอากาศ

1.7 การแข่งขันกับผู้จัดละครรายอื่นๆ

นอกจากนี้ การแข่งขันในการทำงานก็นับว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้การผลิตผลงานละครนั้นมีคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบัน มีผู้จัดละครโทรทัศน์มากขึ้นในวงการละครโทรทัศน์ของบ้านเรา ซึ่ง "การแข่งขัน" ในสายตาของผู้จัดละครโทรทัศน์นั้นส่วนใหญ่มองว่าไม่ได้แข่งขันกับผู้จัดรายอื่น ๆ แต่เป็นการแข่งขันด้วยคุณภาพ แข่งกับคนดูและเป็นการแข่งขันกับการทำงานของตนเองมากกว่า

" ไม่แข่งขันเลย จะแข่งขันกับตัวเอง จะไม่ดูคนอื่นว่าเราจะต้องไปแข่งขันกับคนนั้นคนนี้ มองตัวเองกับมองผู้ดูว่าอยากดูอะไร แล้วมองตัวเองว่าเราต้องพัฒนาให้ดียิ่งๆขึ้นไป จะไม่ได้มองของคนอื่นมาเป็นคู่แข่ง ดูว่าเขาทำอะไรเท่านั้นเอง ไม่ได้ดูเพื่อที่จะแข่งว่าเราต้องทำให้ดีกว่าเขา เพราะว่าคนเราทำละครไม่เหมือนกัน " (วรายุฑ มิลินทจินดา , สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2541)

" พี่ไม่รู้สึกว่าพี่แข่งกับเพื่อนร่วมงานในช่องเดียวกัน เรามีความรู้ว่าเราเป็นทีมเดียวกัน ที่เราจะต้องทำให้มันประสบความสำเร็จ ให้มันถึงเป้าหมายด้วยกัน... แต่เราแข่งกับการที่จะเอาชนะคนดูมากกว่า ว่าเราประสบความสำเร็จกับสิ่งที่เราทำออกไปแล้วใช่ ต้องตามเขาให้ทันว่าเขากำลังจะเปลี่ยนความนิยมหรือเขาไปถึงไหนกันแล้วมากกว่า..." (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2541)

" การแข่งขัน ผมว่ามันต้องแข่งขันกันด้วยคุณภาพ เมืองไทยยังไม่มีการแข่งขันที่แท้จริง บางทีมันบอกชัดไม่ได้ว่า อะไรที่หนึ่ง อะไรที่สอง เพราะด้วยความเป็นเรตติ้งของเมืองไทย ก็เชื่อถือไม่ได้มาก..." (ถกลเกียรติ วีรวรรณ , สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2541)

สำหรับกันตนาและดาราวิดีโอนั้น มองว่าในการทำงานนั้นเป็นการแข่งขันกับตัวเองมากกว่า

" การแข่งขันกับรายอื่น ๆ ลึก ๆ ก็คงต้องมีในการทำงาน แต่ในส่วนที่เห็นในความเป็นจริงคือแข่งกับตัวเองมากกว่า คือ คุณไพรัชจะมองว่า ไม่ต้องไปแข่งกับใครเขาหรอก แข่งกับตัวเองให้มันดีซะก่อน เพราะตัวเราเองย่อมรู้ว่าเราทำออกไปดีหรือยัง ... แข่งกับตัวเราเองในกลุ่มของพวกเราเองว่าออกมามันดีแล้วหรือยัง ต้องแก้ไขตรงไหน ส่วนของคนอื่นเราก็ดูไว้ว่าถ้าเกิด

ของเขามีการถ่ายทำหรือเรื่องอะไรที่ดี ๆแล้ว เราก็ต้องดูไว้เป็นความรู้ว่าเขาไปถึงไหนแล้ว เรายังอยู่ข้างหลังเขาเกินไปไหม เราต้องพัฒนาอะไรขึ้นมาอีก แต่ไม่ดูของคนอื่นแล้วประมาทตนเอง " (มนฤดี ยมาภัย , สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

ดังนั้นในการแข่งขันการทำงาน อาจจะไม่ได้อยู่ในระดับการแข่งขันกันระหว่างผู้จัด เนื่องจากผู้จัดแต่ละรายจะแข่งขันในการทำงานกับตัวเองเพื่อผลิตผลงานให้ออกมาเป็นที่ยอมรับของผู้ชมซึ่งมีผลต่อการได้รับความไว้วางใจจากสถานีในลำดับต่อมา การแข่งขันจะอยู่ในระดับของสถานีมากกว่า ในเรื่องของการเวลาในการออกอากาศของละครแต่ละเรื่อง การเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับสถานการณ์และเวลาที่ออกอากาศเพื่อแย่งชิงผู้ชมให้มาดูละครโทรทัศน์ที่สถานีของตนให้มากที่สุด

สรุป ตัวบ่งชี้เรื่อง "การแข่งขันกับผู้จัดรายอื่น ๆ" พบว่า มีเกณฑ์ที่นำไปวัดได้ใน 3 ระดับ คือ

1. การแข่งขันกับตัวเอง
2. การแข่งขันกับผู้จัดอื่น ๆ
3. การแข่งขันระดับสถานี

จากเกณฑ์ในเรื่องของความเป็นมืออาชีพขององค์กรสื่อ ซึ่งได้ศึกษาจากผู้จัดละครโทรทัศน์ สามารถสรุปออกมาในรูปของตารางได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.1 แสดงสรุปเกณฑ์ " ความเป็นมืออาชีพขององค์กรสื่อ"

ตัวบ่งชี้	ผู้จัดละคร				
	รีไมน์	พรินซ์ โปรดักชั่น	เอ็กแซ็กท์	กันตนา	ดาราวีดิโอ
คุณวุฒิเฉพาะด้านของผู้จัดและทีมงาน	ไม่มี ไม่มี	ไม่มี ไม่มี	มี ทีมงานแบบผสม	ไม่มี ทีมงานแบบผสม	ไม่มี ทีมงานแบบผสม
การอบรมเฉพาะด้าน	อบรมเพิ่มเติม	เรียนรู้จากการทำงาน	เรียนรู้จากการทำงาน	อบรมเพิ่มเติม	อบรมเพิ่มเติม
ความสามารถและประสบการณ์	ประสบการณ์	ประสบการณ์	ความสามารถ และประสบการณ์	ประสบการณ์	ประสบการณ์
ความมีชื่อเสียงของผู้จัด	ละครสวยงาม	ละครแนวรักสนุกสนาน	การทำละครจากพล็อต	ละครสร้างสรรค์สังคม	ละครเอาใจตลาด
ความรับผิดชอบต่อสังคม	มี	มี	มี	มี	มี
การควบคุมตนเอง / คุณภาพงาน	ดูแลและติดตามกองถ่าย	ดูแลและติดตามกองถ่าย	ย้อนกลับมาเป็นผู้ดู	ตรวจสอบก่อนออกอากาศ	ติดเงื่อนไข ละครไม่สต็อค
การแข่งขันกับผู้จัดรายอื่น ๆ	แข่งขันกับตัวเอง	แข่งขันกับคนดู	แข่งขันด้วยคุณภาพ	แข่งขันกับตัวเอง	แข่งขันกับตัวเอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกณฑ์ที่2 การรับฟังความคิดเห็นของผู้ชมและนักวิจารณ์

สำหรับเกณฑ์ทางด้านความคิดเห็นของผู้ชมรวมทั้งนักวิจารณ์ในที่นี้ได้ศึกษาจากทัศนะของผู้จัดละคร สำหรับความคิดเห็นต่อเนื้อหา กระบวนการผลิต และคุณภาพของละครโทรทัศน์รวมทั้งการยอมรับในผลงานที่ผ่านมานั้น ดังนั้นผู้วิจัยได้นำตัวบ่งชี้ดังกล่าวไปศึกษากับผู้ชมละครโทรทัศน์ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 6 ต่อไป

2.1 การแสดงปฏิกิริยาจากผู้ชมด้วยวิธีการต่าง ๆ

หลังจากที่ละครได้ออกอากาศผ่านสายตาผู้ชมไปแล้ว สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือ เสียงสะท้อนหรือปฏิกิริยาต่างๆจากผู้ชม ซึ่งจะมีทั้งในเรื่องของคำติชมและข้อวิจารณ์ต่างๆเกี่ยวกับละครที่ตนได้ดูผ่านมายัง สถานีโทรทัศน์ ผู้จัดละครและตามคอลัมน์ต่างๆในหนังสือพิมพ์

2.1.1 การแสดงปฏิกิริยาโดยตรงจากผู้ชม เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้ชมมายังผู้จัดละคร ซึ่งมีทั้งการโทรศัพท์ เขียนจดหมายมาให้กำลังใจ ติชมหรือมีข้อเสนอแนะต่างๆ อยู่เป็นระยะ ๆ โดยเฉพาะในช่วงที่ละครของผู้จัดเรื่องนั้น ๆ ออกอากาศซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นผลตอบรับที่สามารถนำมาปรับใช้กับงานในครั้งต่อไปได้

" ถ้าจากแฟนจริง ๆ เขาก็จะไม่ใช้หลักการอะไร เขาก็จะชอบค่ะ ชอบ เรื่องหน้าขอเป็นคนนี้ เอาคนนี้เล่นอีก ก็เหมือนกับเขียนไปหาแฟนดารา มันจะมีน้อยมากที่จะเขียนว่า ฉากนั้นทำได้ดี แต่ตรงนี้ไม่ดี แบบชี้แนะ มันก็ไม่ใช่ เพราะเขาดูด้วยความบันเทิง เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกของเขามา หรือเราไปที่ไหน เขาก็บอกชอบมาก" (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ , 18 มกราคม 2541)

"...ก็เป็นจดหมาย เขาก็ชื่นชม ชอบ เรื่องนี้สนุก ตัวแสดงเหมาะสม... แล้วก็มีการเอาไปใช้ในการทำงาน มีแน่นอน มันไม่ใช่แค่ข้อติชมของคน แต่มันเป็นเสียงสะท้อนโดยรวมที่เราได้รับกลับมาจากละครเรื่องนั้นไว้ว่ายังไง ถึงแม้ว่าละครจะประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จก็ตาม แต่ก็มีการมานั่งวิเคราะห์ว่าเพราะอะไร เกิดอะไรขึ้น ทำไมคนถึงชอบ ทำไมถึงไม่ชอบ ทุกเรื่องต้องมีการวิเคราะห์ " (ถกลเกียรติ วีรวรรณ , สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2541)

สำหรับทางดาราวิดีโอ ปฏิกิริยาจากผู้ชมนั้นจัดว่าให้ประโยชน์ได้มาก ในกรณีที่เป็นโทรศัพท์เข้ามาจากผู้ชม ก็สามารถนำไปแก้ไขได้เลย

" ฟีดแบ็คที่เข้ามา อย่างบางคนก็จะชมในเรื่องของการแสดงของดารามากกว่า เช่น "ดาวพระศุกร์" เมื่อก่อนชอบ แต่ตอนนี้เอามาทำใหม่ คุณภาคย์เด็กไปหรือเปล่าคะ หรือบางคนก็บอกว่ารุ่นใหม่ก็แปลกดี ดูทันสมัยขึ้น ก็แล้วแต่ เราก็เอามาปรับปรุงบางส่วน มาอ่าน โดยรวมๆ ว่าอะไรน่าแก้ไข ไม่น่าแก้ไขยังไง ก็มีเข้ามาเยอะค่ะ หรือบางทีเราเขียนบท บทมันออกมาไม่ชัด ตัวแสดงพูดผิด คนทางบ้านก็โทรมาเลย เราก็ปรับปรุงแก้ไข บางคนดูแล้วเอื้อประโยชน์ให้เราเยอะ ส่วนมากโทรศัพท์จะเร็ว เรารับแล้วก็รีบบอกต่อกันเลย " (มนฤดี ยมาภัย , สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

2.1.2 การแสดงปฏิกิริยาตอบกลับจากฝ่ายผู้จัด เมื่อมีจดหมายจากผู้ชมเข้ามามาก สำหรับผู้จัดละครอย่างเก๋นตนา ถึงกับจัดตั้งเป็นแฟ้นคลับขึ้นมาโดยบันทึกข้อมูลของผู้ชมเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ มีการส่งข่าว ส่งรูปดารา ส่งจดหมายตอบกลับเพื่อให้รู้สึกว่ามีส่วนร่วมและสานสัมพันธ์ระหว่างกันเอาไว้ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องทำกับประชาชนอยู่แล้ว

2.2 ข้อเขียนของนักวิจารณ์

ในสื่อต่าง ๆทั้งทางนิตยสารและหนังสือพิมพ์ต่างๆ ที่มีหน้าบันเทิง มักจะมีคอลัมน์วิจารณ์เกี่ยวกับรายการต่าง ๆ รวมทั้งละครโทรทัศน์ด้วย เช่น คอลัมน์ " TV บันเทิง "ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ , คอลัมน์ "ขี่ม้าชมสวน" ในหนังสือพิมพ์ข่าวสด , คอลัมน์ "มายาทีวี " ในเนชั่นสุดสัปดาห์ , คอลัมน์ "ลีลาละคร" ในสยามรัฐสุดสัปดาห์ คอลัมน์ "ทีวีวิพากษ์" ในนิตยสารสกุลไทย เป็นต้น ละครโทรทัศน์ที่นำมาวิจารณ์มีทั้งการวิจารณ์ในมุมมองของผู้เขียนเองซึ่งมีทั้งแง่บวกและแง่ลบ หรือวิจารณ์ต่อจากผู้ชมที่เขียนเข้ามาแสดงความคิดเห็นในคอลัมน์ ซึ่งทางผู้จัดถือว่าเป็นผลสะท้อนกลับมาอีกมุมมองหนึ่ง บางครั้งก็จะมีจดหมายโต้ตอบจากผู้จัดกลับมา ชี้แจงยอมรับหรือโต้แย้งในข้อวิจารณ์เหล่านั้น เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน แต่ในบางครั้งผู้จัดเห็นว่า การวิจารณ์ของสื่อมวลชนในบางครั้งเป็นการทำร้ายจิตใจ และความรู้สึกของผู้จัดเป็นอย่างมาก ดังเช่น ผู้จัดบริษัท รีไมน์ จำกัด ได้แสดงทัศนะไว้ในนิตยสารฉบับหนึ่ง ดังนี้

" ทุกครั้งที่มีข่าวถึงงานของตัวเองก็จะกระทบกระเทือน โดยเฉพาะข่าวที่ไม่เป็นความจริง มีอยู่ข่าวหนึ่งที่เขาเขียนวิจารณ์ละครเรื่อง "สี่แผ่นดิน" เค้าเปิดดูละครแล้วเค้าบอกว่าบังเอิญเปิดดูแล้วเจอ "สี่แผ่นดิน" แล้วเขียนวิจารณ์เรา บังเอิญดูแล้ววิจารณ์ได้ยังไง คนที่บังเอิญไม่ควรจะวิจารณ์ละครของใครทั้งสิ้น ต้องดูให้หลาย ๆตอนหน่อยแล้วค่อยมาวิจารณ์จะไม่ว่าเลย... แล้วก็มีอีกข่าวที่ทำร้ายจิตใจมาก คือเรื่อง "ทรายสีเพลิง" ที่จบไปไม่นาน หนังสือพิมพ์ไทยฉบับหนึ่งบอกว่าเป็นละครน้ำเน่า แย่งผัว แย่งเมีย ไม่ได้อะไรเลย ไปโมนาโคก็ไม่ได้ลวยอะไรเลย ไม่ได้ประเทืองอะไร เลวหมดทั้งเรื่องเลย แล้วมีหมิวกับวิลลี่เล่นตลอดทั้งเรื่อง ทั้งที่เรื่องนั้นมีนักแสดงตั้งสิบกว่าตัว สองนางเอก แล้วเค้าหลับตาข้างหนึ่งเหรอ ดูหมิวกับวิลลี่ ไม่ดูคนอื่นๆ ถึงเห็นอยู่สองคน นี่เขียนไม่เป็นความจริง เราก็โกรธ รู้สึกว่ามันเป็นการทำร้ายจิตใจกันมาก " (สกุลไทย , 14 ม.ค. 40 : 102)

ส่วนทางดาราวิดีโอนั้นมีความคิดเห็นว่า เสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนทั้งหลายนั้น เปรียบเสมือนกระจกเงาและเป็นปากเสียงแทนคนดู ซึ่งมีผลบ้างในการที่จะนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขงานให้ออกมาได้ดียิ่งขึ้น โดยสยาม สังวริบุตร ผู้บริหารคนหนึ่งของดาราวิดีโอ ได้กล่าวไว้ในนิตยสารฉบับหนึ่งไว้ดังนี้

" เสียงสะท้อนของสื่อมวลชนและคนดูมีความสำคัญมาก เป็นเรื่องใหญ่ไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ ต้องประชุมกันปรึกษาปรับเปลี่ยนอะไรบางอย่าง ตรงไหนเขาว่าก็ทำให้บางหน่อย หรือทำตรงนี้ให้เข้มขึ้นมาอีกนิด แต่ภาพที่ออกมามักจะเห็นทางเราเฉย ๆ ความจริงแล้วเราปรับตัวอยู่ตลอดเวลา แต่เราคงจะไม่มานั่งแก้ตัวบ่อย ๆ มันไม่ดี สู้ให้เขาเห็นผลงานออกมาดีกว่า ว่าเราปรับเปลี่ยนไปแค่ไหน " (ทีวีพูล, 21-27 ก.พ. 40 : 64)

อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นของผู้ชมและนักวิจารณ์จากช่องทางต่าง ๆ ก็เป็นมุมมองของผู้ชมที่สามารถสะท้อนถึงการติดตามผลงานและการทำงานของผู้จัดรวมทั้งสถานีโทรทัศน์ รวมทั้งได้รับทราบข้อบกพร่องของการทำงานในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปวิเคราะห์ แก้ไขและปรับปรุงในการผลิตละครเรื่องต่อไปได้

สรุป เกณฑ์เรื่อง " การรับฟังความคิดเห็นของผู้ชมด้วยวิธีการต่าง ๆ" พบว่า มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้ คือ

1. การนำความคิดเห็นของผู้ชมจากจดหมายและโทรศัพท์ มาใช้ปรับปรุงในการทำงาน

2. การรับฟังความคิดเห็นจากข้อเขียนของนักวิจารณ์และปฏิกิริยาตอบกลับจากผู้จัด

ตารางที่ 5.2 แสดงสรุปเกณฑ์ "ความคิดเห็นของผู้ชมและนักวิจารณ์"

ตัวบ่งชี้	ผู้จัดละคร				
	รีไมน์	พริ น ซ์ โปรดักชั่น	เอ็กแซ็กท์	กันตนา	ดาราวีดิโอ
ปฏิกิริยาจากผู้ชม	จม. /โทรศัพท์	จม./โทรศัพท์	จดหมาย	จดหมาย	จม./โทรศัพท์
ข้อเขียนนักวิจารณ์	รู้สึกว่าทำร้ายจิตใจถ้าไม่เป็นความจริง	มีความสำคัญ	มีความสำคัญ	มีความสำคัญ	มีความสำคัญ

<u>เกณฑ์ที่ 3 มาตรฐานความเป็นต้นแบบ</u>

3.1 ความแปลกใหม่ในการแสดง

ในด้านของมาตรฐานความเป็นต้นแบบ (The Standard of Originality) ของการผลิตละครโทรทัศน์นั้น อาจกล่าวได้ว่าขึ้นอยู่กับโครงสร้างลักษณะการทำงานร่วมกันระหว่างสถานีโทรทัศน์และผู้จัดละครดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 และรวมทั้งรูปแบบในการทำงานของผู้จัดละครนั้นๆ ด้วย

ผู้จัดละครที่อยู่ในฐานะเป็นผู้เช่าเวลาของสถานีโทรทัศน์ เช่น กันตนาและเอ็กแซ็กท์ เป็นผู้เช่าเวลาในการผลิตละครโทรทัศน์ทางช่อง 5 สถานีจะไม่มีบทบาทในเรื่องนี้ ผู้จัดละครสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ที่จะผลิตละครที่หลากหลายทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่แปลกใหม่เพื่อดึงดูดใจผู้ชม มีอิสระในการทำงานได้อย่างเต็มที่

สำหรับทางช่อง 3 และช่อง 7 ผู้จัดละครจะอยู่ในฐานะเป็นผู้รับจ้างผลิตละคร ดังนั้นละครโทรทัศน์ที่ผลิตออกมา จะขึ้นอยู่กับนโยบายของสถานี เนื่องจากละครโทรทัศน์ของทั้งสองสถานีดังกล่าวจะอยู่ในช่วงเวลาสำคัญหรือที่เรียกว่า prime time ดังนั้นจะอยู่ที่นโยบายของสถานี สถานีจะต้องสร้างสรรค์สิ่งดีๆหรือแปลกใหม่ ไม่ย่ำอยู่กับที่ เพื่อดึงดูดใจผู้ชมให้ติดตามละครมากที่สุด อันจะมีผลต่อธุรกิจซึ่งเป็นที่มาของรายได้ของสถานีด้วย ดังเช่น สมรักษ์ ณรงค์

วิชัย หัวหน้าฝ่ายผลิตรายการ ช่อง 3 ได้กล่าวถึงการสร้างสรรค์ สอดแทรกสิ่งใหม่ๆในขั้นตอนของกระบวนการผลิตอยู่ตลอดเวลาให้กับผู้จัดละครของช่อง เนื่องจากผู้จัดละครของช่อง 3 นั้นมีอยู่มาก

" เราคิดว่าอย่างเรื่องโปรดักชั่น สมมติปีนี้เล่าเรื่องแบบนี้ ถูกใจคนมาก แต่ปีหน้าจะมาเล่าเรื่องอย่างเก่าไม่ใช่แล้ว การเล่าเรื่องละครมันเหมือนแฟชั่น มันมี trend ที่ค่อยๆเปลี่ยนไปโดยที่ต้องการแม้กระทั่งการตัดต่อแบบใหม่ การนำเสนอภาพแบบใหม่เข้ามาผสมผสานในละครซึ่งเราใส่เกือบไปตลอด มันมีแซมๆเหมือนเป็นลูกเล่น อันนี้คือสิ่งที่เรามีอยู่แล้ว มันจะมีเยอะๆขึ้นต่อไป อย่างเจ้านี้ทำไม่เป็น เราก็พยายามบอก ปรับดูสิ ลองทำดูสิ ก็พยายามจะครอบลงไป " (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย , สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2541)

สำหรับการผลิตละครโทรทัศน์ของช่อง 7 ซึ่งนโยบายส่วนใหญ่นั้นจะมาจากทางสถานี นโยบาย ไม่ว่าจะเป็นการเลือกเรื่อง ตัวแสดง ผู้จัด(แต่เดิม) นั้นมีอยู่เพียง 2 รายคือ กันตนาและดาราวิดีโอ ลักษณะของการผูกขาดผู้จัดละคร จึงทำให้ความแปลกใหม่ทางด้านการแสดงของช่อง 7 นั้นค่อนข้างจะมีน้อย แต่ผู้จัดก็พยายามสร้างความแปลกใหม่โดยนำเทคนิคการถ่ายทำใหม่ ๆ เข้ามาใช้

อย่างไรก็ตาม บริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น ผู้จัดละครที่อยู่ในวงการบันเทิงมานานก็เป็นต้นแบบของความคิดใหม่ๆ ของการผลิตละครโทรทัศน์ เช่น

- ต้นแบบของการแสดงละครโทรทัศน์โดยไม่บอกบท มีการซักซ้อมเป็นอย่างดี ตั้งแต่เรื่องทางที่เลือกไม่ได้ (2519) และอีกประมาณ 30 เรื่องในนามคณะส่งเสริมศิลปิน
- ต้นแบบในการผลิตละครสะท้อนปัญหาสังคม เช่น เรื่องบาปบริสุทธิ์ (2524) ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด (2526) ตี๋ใหญ่ (2528) คดีแดง (2534) เป็นต้น
- ต้นแบบในด้านเทคนิคการถ่ายทำต่างๆ มีการทำสัตว์ประหลาดในเรื่อง เกาะมหัศจรรย์ (2528) สร้างห้องถ่ายภาพใต้น้ำในเรื่อง คนทะเล ส่วนในด้านเทคนิคการตัดต่อ ริเริ่มการฟรีซภาพ รีเวิร์สภาพ และตัดต่อภาพให้แปลกตาในการทำไตเติ้ล คีย์ซีน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2519 เป็นต้นมา และยังมีการนำโปรแกรมใหม่ๆในด้านคอมพิวเตอร์กราฟฟิคมาใช้ (กันตนา 45 ปี , 2540 : 37-38)

สรุป ตัวบ่งชี้เรื่อง "ความแปลกใหม่ในการแสดง" พบว่า มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้จากเงื่อนไข 3 ระดับ คือ

1. มีความแปลกใหม่ในการแสดง ในระดับ มาก/ ปานกลาง / น้อย

3.2 ความไม่ยึดติดกับของเก่า / เนื้อหาเก่า

นอกจากนี้มาตรฐานความเป็นต้นแบบ ยังขึ้นอยู่กับนโยบายและรูปแบบในการทำงานของผู้จัดละครแต่ละบริษัทอีกเช่นกัน ผู้จัดละครอย่างบริษัท เอ็กแซ็กท์ จำกัด จะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากผู้จัดละครรายอื่นๆ ในแง่ของความไม่ยึดติดกับเนื้อหาเก่า ที่ละครโทรทัศน์มักจะนำมาจากนวนิยาย นั่นคือ การทำละครที่คิดพล็อตเรื่องขึ้นมาเอง ซึ่งก็ประสบความสำเร็จได้เช่นกัน โดยถกลเกียรติ วีรวรรณกล่าวว่า การคิดพล็อตเรื่องขึ้นเองนั้นอยู่ที่การเป็นคนแม่นประเด็นหรือไม่ และมีประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารกับผู้ดูอย่างไร

" เราเป็นคนมีไอเดีย เป็นคนมีประเด็น แล้วละครโทรทัศน์ เค้าโครงเรื่องของละครโทรทัศน์ที่คนเขาซื้อมาจากนวนิยายแล้วเอามาทำ มันก็ซื้อโครงเรื่อง ซื้อประเด็น ซื้อ ไอเดีย ในเมื่อเราเป็นคนมีประเด็น เราอยากทำอย่างนั้น อย่างนี้ ไปหาหนังสือที่ไหนจะมีแบบนี้ได้ เมื่อหาไม่ได้ก็คิดเองเลย (ถกลเกียรติ วีรวรรณ , สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2541)

ในขณะที่ผู้จัดละครอย่างบริษัท รีไมน์ จำกัด และบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัดนั้น ก็ยอมรับว่า เนื้อหาที่นำมาทำเป็นละครโทรทัศน์นั้นยังยึดในรูปแบบเก่าในแนวที่ขอบและถนัดอยู่ ซึ่งแนวเรื่องนั้นจะไม่ฉีกไปสุดโต่งหรือนำเสนอแนวที่แหวกวงการ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ย่ำอยู่กับที่หรือทำอะไรที่ซ้ำแนวเดิมอยู่ตลอดเวลา โดยที่ไม่เอาเปรียบคนดูหรือดูถูกคนดูด้วยการลงทุนในขั้นตอนโปรดักชั่นเพื่อให้งานออกมามีคุณภาพที่สุดเท่าที่จะทำได้

สำหรับช่อง 7 ละครที่ผลิตนั้นก็มักจะสร้างจากบทประพันธ์และค่อนข้างที่จะออกไปในแนวละครตลาด รวมทั้งการนำละครเก่า ๆ กลับมาทำใหม่ จึงกล่าวได้ว่ายังยึดติดกับรูปแบบเดิมอยู่มาก ในขณะที่ความมีอิสระในการทำงานของผู้จัดละครทางช่อง 5 จึงทำให้เอ็กแซ็กท์และกันตนาสามารถนำเสนอเนื้อหาของละครโทรทัศน์ได้หลากหลายมากกว่า เช่น การสร้างละครจากพล็อตเรื่อง เป็นต้น

สรุป ตัวบ่งชี้เรื่อง "ความไม่ยึดติดกับของเก่า/เนื้อหาเก่า" พบว่ามีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้ 3 รูปแบบ คือ

1. การนำเสนอเนื้อหาใหม่และการมีประเด็นที่ผู้จัดต้องการเสนอต่อผู้ชม
2. การนำเสนอเนื้อหาใหม่บ้างสลับกับเนื้อหาเก่า
3. การนำเสนอแต่เนื้อหาเก่า ๆ

3.3 การดึงดูดใจ

การดึงดูดใจในที่นี้ หมายถึงการดึงดูดใจทั้งในแง่ของเนื้อหา เทคนิคต่างๆ และความสวยงามทางศิลปะ สำหรับผู้จัดละครบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัดทางช่อง 3 ใช้การคัดเลือกดาราที่มีชื่อเสียง รวมทั้งมีความเหมาะสมกับบทบาทในการดึงดูดใจต่อผู้ชม ทางด้านบริษัท รีไมน์ จำกัดของผู้จัดวรายุฑ จะมีลักษณะที่เด่นในเรื่องของการผลิตละครที่มี "ความสวยงาม" ให้ความสำคัญกับโปรดักชั่นและแฟชั่นเสื้อผ้า ส่วนในเรื่องของความเป็นต้นแบบนั้น ไม่ได้คิดว่าตนเองเป็นมาตรฐานหรือต้นแบบของใคร

" ... พี่คิดว่าการปรับปรุงและการเปลี่ยนหรือการนำเสนอในรูปแบบใหม่ๆคือการสร้างมาตรฐานให้กับตัวเองหรือจะสร้างความเปลี่ยนแปลงหรือความทันสมัยให้กับละครตัวเองมากกว่า..." (วรายุฑ มิลินทจินดา , สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2541)

ส่วนในการผลิตละครของเอ็กแซ็กท์ มักจะได้รับคำชื่นชมในเรื่องของการใช้เทคนิคการถ่ายทำ การจัดไฟ และการจัดแสงที่สวยงาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ดึงดูดใจผู้ชมติดตามชมละครของเอ็กแซ็กท์

สำหรับกันตนาถึงแม้ว่าแนวของละครที่ผลิตซึ่งทางช่อง 7 เป็นผู้กำหนดมาให้จะเป็นละครในแนวตลาด โครงเรื่องที่ไม่สลับซับซ้อน เข้าใจง่าย แต่ผู้จัดเองก็พยายามนำเทคนิคและเครื่องมือใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการผลิตละครมากขึ้น ส่วนดาราวีดีโอนั้นสิ่งที่ผู้จัดเห็นว่ามีบางอย่างที่มีความแตกต่างไปจากผู้จัดรายอื่นคือ การสร้างโรงถ่ายที่เป็นบ้านเรือนไทย สถานที่เก่า ๆ ทำให้การสร้างฉากนั้นมีความสมจริงในการผลิตละครย้อนยุคหรือละครพีเรียด

" ในโรงถ่ายจะมีของไทย ๆ เก็บไว้เต็มหมดเลย เรื่องการสร้างฉาก คุณพ่อ(ไพรัช สังวริบุตร) กลับมองว่าคนมุ่งกลับไปหาสิ่งใหม่ๆ ฉากสมัยใหม่ เรายังหาถ่ายได้ง่าย แต่สิ่งเก่าๆเราหาถ่ายได้ยากมากและการจะทำฉากให้สมจริงนั้นยาก การสร้างเรือนไทย ไม่ใช่แค่ฉากยกมาเป็นแผ่นประกอบกัน ในขณะที่คนอื่นเขามุ่งไปทางสิ่งใหม่ๆ แต่คุณพ่อก็ดึงกลับมาเป็นของเก่าๆหมดเลย แต่ถ้าเป็นเรื่องเทคนิค ก็พยายามหาเครื่องมือใหม่ๆเข้ามาใช้ " (มนฤดี ยมาภัย ,สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2541)

มาตรฐานความเป็นต้นแบบของละครโทรทัศน์ในปัจจุบันนี้ยังไม่ค่อยมีมากนัก โดยเฉพาะในเรื่องของเนื้อหา ที่ส่วนใหญ่ยังมีเนื้อหาแบบเดิม ๆ และวนเวียนอยู่ไม่กี่แนว แต่ผู้จัดบางรายก็พยายามนำเสนอเนื้อหาในแนวใหม่ ๆขึ้นมาบ้าง แต่ก็ยังนับว่ามีไม่มาก จึงหันไปให้ความสนใจในการสร้างความแปลกใหม่ทางด้านการแสดงและการถ่ายทำนั้น ด้วยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมมากขึ้น

สรุป ตัวบ่งชี้เรื่อง " การดึงดูดใจ" พบว่า มีเกณฑ์ที่นำไปวัดได้ คือ

1. การดึงดูดใจทางด้านเนื้อหา
2. การดึงดูดใจทางด้านตัวแสดง
3. การดึงดูดใจทางด้านเทคนิคการถ่ายทำ
4. การดึงดูดใจทางด้านความสวยงามทางศิลปะ เช่น ฉาก, การแต่งกาย

จากเกณฑ์ในเรื่องของมาตรฐานความเป็นต้นแบบ สามารถสรุปออกมาในรูปของตารางได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.3 แสดงสรุปเกณฑ์ " มาตรฐานความเป็นต้นแบบ"

ตัวบ่งชี้	สถานี			ผู้จัดละคร				
	ช่อง 3	ช่อง 5	ช่อง 7	รีไมน์	พรินซ์ โปรดักชั่น	เอ็กแซ็กท์	กันตนา	ดาราวิดีโอ
ความแปลกใหม่ในการแสดง .	เสนอเทคนิคใหม่ ๆ ให้ผู้จัด	ขึ้นอยู่กับผู้จัด	ยังมีไม่มาก	นำเสนอรูปแบบใหม่ ๆ	ให้ความสำคัญในการผลิต	หลากหลายรูปแบบ	เป็นต้นแบบความคิดใหม่ ๆ	ความแปลกใหม่ค่อนข้างน้อย
ความไม่ยึดติดกับเนื้อหาเก่า	ยึดรูปแบบเดิม	ขึ้นอยู่กับผู้จัด	ยึดรูปแบบเดิม	ยึดรูปแบบเดิม	ยึดรูปแบบเดิม	เสนอเนื้อหา / ประเด็นใหม่	เนื้อหาที่หลากหลาย	ยึดรูปแบบเดิม
การดึงดูดใจ	มุมกล้อง การตัดต่อ	ขึ้นอยู่กับผู้จัด	ใช้ดาราในสังกัด	ความสวยงามของฉาก, เสื้อผ้า	การคัดเลือกดารา	เทคนิคภาพ การจัดไฟ ,แสง	เทคนิคการถ่ายทำใหม่ ๆ	การสร้างฉากสมัยเก่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกณฑ์ที่ 4 จริยธรรมทางสังคม / คุณค่าทางการเมืองของเนื้อหา

4.1 วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ในที่นี้หมายถึง ดูจากเนื้อหาที่เป็น "สาร" ที่นำเสนอเพื่อบ่งบอกว่า ผลิตเพื่อไปสู่คนจำนวนมาก เพื่อเป็นตัวต้นแบบหรือเพื่อการพาณิชย์

ในการเลือกเรื่องที่จะมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์นั้น สถานีจะมีบทบาทร่วมในระดับต่างๆ ในการตัดสินใจที่จะผลิตละครเรื่องนั้นๆ ร่วมกับทางผู้จัด ในส่วนของช่อง 3 ผู้จัดละครจะเป็นคนที่เลือกเรื่องเองว่า ต้องการจะทำละครแนวไหนและต้องการจะสื่อสารหรือสอดแทรกอะไรให้กับผู้ชมบ้างไม่มากก็น้อย ซึ่งคือเป็นจรรยาบรรณของนักสื่อสารมวลชนอยู่แล้ว ละครทุกเรื่องจะสอดแทรกในเรื่องของความดี-ความชั่วเป็นหลักซึ่งถือว่าเป็นหลักสัจธรรมอยู่แล้ว และจะออกมาในแนวใดนั้น ขึ้นอยู่กับ ความสนุกของเรื่อง ความเป็นละครและความชอบของผู้จัดที่จะเลือกเรื่องมาทำ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายของละครที่ผู้จัดต้องการจะสื่อสารไปถึง ทางสถานีก็จะพิจารณาเรื่องที่มีความเหมาะสม ดูความนิยมและความชอบของตลาดผู้ชมในขณะนั้นด้วย สำหรับช่อง 7 ทางผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดเรื่องและแนวการตลาดมาให้ อย่างไรก็ตามผู้จัดก็มีสิทธิในการเสนอเรื่องที่จะผลิต ซึ่งก็ต้องมีเหตุผลมาหักล้างกัน

สรุป ตัวบ่งชี้เรื่อง "วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร" พบว่า เนื้อหาที่นำมาทำเป็นละครโทรทัศน์จะมีคุณค่า วัดได้จากเกณฑ์ต่อไปนี้ คือ

1. การให้สาระมากกว่าความบันเทิง - สอนมาก สนุกน้อย
2. การให้สาระเท่า ๆ กับความบันเทิง - สอนปานกลาง สนุกปานกลาง
3. การให้สาระน้อยกว่าความบันเทิง - สอนน้อย สนุกมาก

4.2 การอ้างอิงความเป็นจริง

การอ้างอิงความเป็นจริงนั้น หมายถึง มีการนำเสนอความเป็นจริงอยู่ในส่วนของแก่นเรื่อง หรือฉากที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตหรือเหตุการณ์จริงของผู้ชม ซึ่งถือว่าให้คุณค่าทางวัฒนธรรม

นวนิยายหรือเรื่องที่สถานีหรือผู้จัดละครเลือกมาทำเป็นละครโทรทัศน์นั้น นอกจากมีทั้งเนื้อหาในแนว melodrama เพื่อสร้างความบันเทิงแล้ว บางเรื่องก็จะเสนอเรื่องราวที่ใกล้ตัวของผู้

ชม เป็นละครสะท้อนสังคม ละครชีวิต ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงในปัจจุบันสอดแทรกให้กับผู้ชมด้วย ซึ่งละครแต่ละเรื่อง โจทย์ก็ไม่เหมือนกัน ทางสถานี หรือผู้จัดไม่ว่าค่ายใดก็พยายามทำหลาย ๆแนวสลับกันไป ดังเช่นที่ผู้จัดละครอย่างกันตนา มักจะเน้นการผลิตละครในแนวนี้อยู่แล้ว หรือ ดาราวิดีโอ ที่มีการผลิตละครในแนวนี้ด้วย เช่น "ทองเนื้อเก้า" และ "ส้มปทานหัวใจ" หรือละครหลาย ๆเรื่องของเอ็กแซ็กท์ที่คิดพล็อตขึ้นมา มักจะนำเสนอเรื่องในประเด็นที่ใกล้ตัว ดังเช่น "ทอฝันกับมาวิน" ซึ่งเป็นเรื่องของครอบครัว ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริงของเด็กวัยรุ่นในสังคมปัจจุบัน เป็นต้น

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "การอ้างอิงความเป็นจริง" ขึ้นอยู่แนวหรือรูปแบบของละคร มีเกณฑ์ที่นำไปวัดได้ คือ

1. แนวสะท้อนความจริง - อ้างอิงความเป็นจริงมาก
2. แนวทั่ว ๆไป
3. แนวเพ้อฝัน melodrama

4.3 คุณค่าทางศีลธรรม / การเมือง

หมายถึง ละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาที่ให้คุณค่าในทำนองการสั่งสอน สอดแทรกในเรื่องของศีลธรรมหรือทางด้านการเมือง การเลือกเรื่องหรือเนื้อหาที่มาทำบางครั้งก็จะมีการสอดแทรกในเรื่องราวเหล่านี้อยู่ เช่นในเรื่องของศีลธรรม ความดีความชั่ว ขึ้นอยู่กับจังหวะ และความต้องการของผู้จัดว่าต้องการจะเสนออะไรให้กับผู้ชม

" แต่ละเรื่องก็โจทย์ไม่เหมือนกัน 10 เรื่องก็ 10 อย่าง จะไม่ใช่ว่าทุกเรื่องที่พี่ทำจะต้องมีจริยธรรม สมมติตอนนี้พี่ทนไม่ไหวกับตรงนี้ เรื่องแนวนี้มันน่าเบื่อ พี่ก็อาจจะทำน้ำเน่าแบบสุด ๆ น่าเกลียด แบบละครที่ด่ากัน ก็จะได้กลุ่มหนึ่งคือแม่บ้าน เด็กวัยรุ่น นักศึกษาก็อาจจะไม่ดู ละครอะไรน้ำเน่ามากเลย ด่ากัน เรามีความรู้สึกว่าเราเบื่อแนวนี้ เราก็อยากพลิกไปทำตรงนั้น ตรงนั้นอาจจะไม่มีจริยธรรม แต่ถามก็คือว่า คนดูได้อะไร หรือทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทุกอย่างอยู่ตรงนั้น แต่ถ้าคนดูไม่คิด มันก็คือละครด่าทอกันเรื่องหนึ่ง ..." (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ , 18 มกราคม 2541)

สำหรับการสอดแทรกในเรื่องของการเมืองซึ่งละครโทรทัศน์ของไทยส่วนใหญ่จะนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้น้อยมาก เพราะทำแล้วหลายเรื่องไม่ประสบความสำเร็จ ไม่ได้รับความนิยมจากผู้ชม หรืออาจเป็นเพราะต้องระวังกฎหมายเซ็นเซอร์ในบ้านเรา ทำให้เป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่ง แต่ผู้จัดบางค่ายเช่น กันตนา ก็ยังพยายามที่จะนำเสนอละครในแนวเสียดสีการเมืองอยู่บ้าง แต่ก็ต้องอยู่ในกรอบหรือขอบเขตที่สถานีกำหนดเอาไว้ พลตรี เลิศฤทธิ์ เวชสวรรค์ รองผู้อำนวยการ ททบ. 5 ได้กล่าวว่า

" เจ้าของละครจะมีความคิดที่หลากหลาย ในการที่สร้างละครว่าจะให้ออกไปในแนวไหน ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ของเขา เขาจะไม่พยายามทำอะไรที่มันเป็นการทำลายภาพพจน์ของตัวเขาเอง คือ ความรับผิดชอบตรงนี้ของเขามีอยู่... เขาจะระวัง เพราะฉะนั้นตรงนี้เรากับเขาคอยตรวจสอบทำงานควบคู่กันไป ก็คงจะอยู่ในกรอบ ไม่ออกไปนอกลู่นอกทางที่เรากำหนด" (พลตรีเลิศฤทธิ์ เวชสวรรค์ , สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2541)

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "คุณค่าทางศีลธรรม / การเมือง คุณค่าทั้ง 2 ประการมีเกณฑ์ที่นำไปวัดได้ 3 ระดับ คือ

1. คุณค่าทางศีลธรรม มาก/ปานกลาง/น้อย
2. คุณค่าทางการเมือง มาก/ปานกลาง/น้อย

4.4. มีเนื้อหาส่งเสริมสังคม

หมายถึง มีเนื้อหาที่ช่วยเพิ่มจิตสำนึกทางสังคม ให้คุณค่าทางด้านความบันเทิงและไม่เป็นศิลปะที่หลอกลวง ซึ่งละครโทรทัศน์หลายเรื่องทางสถานีและผู้จัดก็จะนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้อยู่บ้าง

" มันอยู่ที่ว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องอะไร บางคนบอกว่าไม่สร้างสรรค์เลย แต่บางครั้งเราก็ต้องทำ อย่าง "สะใภ้ปฏิวัติ" คนดูชอบ rating สูงอีกต่างหาก บางทีก็ต้องมีแนวนี้ด้วยเหมือนกัน แนวสร้างสรรค์ก็ต้องมีด้วยเหมือนกัน แต่จะได้เป็น "กล่อง" มากกว่า แต่ถ้าถามว่าในส่วนผลิตมีการระวังหรือพยายามให้อะไรแก่สังคมไหม ก็พยายามเท่าที่จะสอดแทรกไปได้" (มนฤดี ยมาภัย, สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

สำหรับเกณฑ์ในเรื่องจริยธรรมทางสังคม และคุณค่าทางการเมืองของเนื้อหานั้น บางครั้งไม่สามารถให้รายละเอียดที่ครอบคลุมได้ เนื่องจากในการผลิตละครโทรทัศน์ การเลือกเรื่องหรือเนื้อหาที่นำมาทำละครนั้นมีความสำคัญต่อสถานีและต่อผู้จัดในเชิงธุรกิจเป็นอย่างมาก การเลือกเรื่อง จะต้องเลือกทำเรื่องที่คิดว่าเป็นที่ต้องการของตลาดผู้ชม ที่ทำแล้วประสบความสำเร็จ ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นเรื่องที่ให้ความบันเทิง มีสาระ สอดแทรกแง่คิดบ้าง ให้คุณค่าทางจริยธรรม ส่งเสริมสังคม หรือคุณค่าทางด้านการเมืองบ้าง เพื่อคืนกำไรให้กับผู้ชม ซึ่งทางสถานีและผู้จัดต่างก็พยายามเลือกเรื่องที่หลากหลายมาทำเป็นละครให้มากขึ้นเพื่อไม่ให้ผู้ชมรู้สึกเบื่อหน่าย และจำเจกับเนื้อหาเดิมซึ่งผู้ชมจะได้รับประโยชน์มากขึ้น

สรุป ตัวบ่งชี้เรื่อง "การมีเนื้อหาส่งเสริมสังคม" มีเกณฑ์ 3 ระดับที่สามารถนำไปวัดได้ คือ

1. การมีเนื้อหาส่งเสริมสังคม มาก/ปานกลาง/น้อย

ตัวบ่งชี้ในข้อนี้ นอกจากนำไปใช้กับผู้จัดละครแล้ว ควรที่จะต้องนำเกณฑ์นี้ไปให้ผู้ชมตัดสินให้คะแนนด้วย เนื่องจากเป็นเกณฑ์ที่เป็น "อัตวิสัย" และจากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถสรุปออกมาในรูปของตารางได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.4 แสดงสรุปเกณฑ์ " จริยธรรมทางสังคม / คุณค่าทางการเมืองของเนื้อหา"

ตัวบ่งชี้	สถานี			ผู้จัดละคร				
	ช่อง 3	ช่อง 5	ช่อง 7	รีไมน์	พรินซ์โปรดักชั่น	เอ็กแซ็กท์	กันตนา	ดาราวีดิโอ
วัตถุประสงค์การสื่อสาร	ผู้จัดเลือกเรื่อง	ผู้จัดเลือกเรื่อง	สถานีเลือกเรื่อง	สนุก / บันเทิง	สนุก / บันเทิง	พล็อตที่น่าสนใจ	สนุก / สร้างสรรค์	บันเทิง> สาระ
การอ้างอิงความเป็นจริง	**	**	**	*	*	**	**	*
คุณค่าทางศีลธรรมการเมือง	*	*	*	*	*	*	**	*
ส่งเสริมสังคม	*	*	*	*	*	*	**	*

*** ---------- มากที่สุด

** ---------- มาก

* ---------- น้อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกณฑ์ที่ 5 คุณค่าในการผลิตและคุณภาพทางวิชาชีพ

5.1 งบประมาณในการผลิต

การผลิตละครโทรทัศน์แต่ละเรื่อง งบประมาณในการผลิตเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ละครนั้นสามารถดำเนินงานไปได้ โดยที่ช่อง 3 และช่อง 7 สถานีจะเป็นผู้พิจารณาอนุมัติงบประมาณให้กับผู้จัดละครซึ่งอยู่ในฐานะเป็นผู้รับจ้างผลิตให้กับสถานี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิตทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นค่าตัวนักแสดง, ผู้กำกับ, คนเขียนบท รวมไปถึงค่าโปรดักชั่น และโดยมากสถานีจะพิจารณางบประมาณให้กับผู้จัดละครตามความเป็นจริง

"...การพิจารณางบของช่อง 3 ก็จะพิจารณาให้ตามความเป็นจริง เราจะดูตามเนื้อแท้ ถ้าละครที่ต้องลงทุน เราก็ลงทุน ถ้าละครที่อยากลงทุน แล้วเราคิดว่าการลงทุน คนดูไม่ได้อยากดูด้วย เราก็จะเฉลี่ยๆ หรือว่าเรื่องนี้เราอยากลงทุนเยอะ เพราะบางทีเราก็อยากทำเรื่องที่คืนกำไรให้คนดู เช่น ละครประวัติศาสตร์ มันก็คงเป็นสัดส่วนที่ต้องเฉลี่ยกันบ้าง ถ้าทำทุกเรื่องก็คงเป็นไปไม่ได้..." (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย , สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2541)

"ในรูปแบบของช่อง 3 พี่ไม่ได้ขายโฆษณาเอง ก็เป็นงบที่ทางสถานีให้มา ในสิ่งที่เขาบวกสิ่งที่คิดว่าจะมีกำไรในส่วนนั้นแล้ว แต่พอมาทำงานจริง ถ้ามีบางส่วนที่เราควบคุมไม่ได้ มันเกิดบานปลาย ตรงนั้นคือขาดทุน ถ้าถามว่าพอไหม คือเขาประเมินจากที่เราส่งเขาไป ค่าตัวดาราทั้งเรื่อง ค่าเช่าสถานที่ ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า เราจะประมวลทุกอย่างเข้าไป..." (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ , 18 มกราคม 2541)

ในการพิจารณางบประมาณการผลิตของช่อง 7 ที่ให้กับทางดาราวิดีโอและกันตนานั้นจะเป็นค่าจ้างผลิตละครในแต่ละตอน เป็นจำนวนเงินที่เท่ากัน ซึ่งจะเป็นค่าใช้จ่ายในการถ่ายทำ ค่าตัวทีมงาน ค่าฉาก ค่าตัวประกอบเล็กๆ ไม่รวมค่าตัวแสดงนำและตัวแสดงประกอบสำคัญๆ เพราะส่วนนี้ ช่อง 7 จะเป็นผู้จ่ายให้นักแสดงเอง (ผู้จัดการ , ก.ค. 2539 : 100)

" ส่วนมากจะเหมาะสมนะคะ เพราะว่าเราอาจจะเป็นเจ้าเก่าแก่ที่ทำกันมานาน คืออะไรที่เราจะพอทำแล้วลดค่าใช้จ่ายของสถานีไปได้ก็จะทำ หรืออะไรที่บางทีต้องลงทุนสูงในการทำฉาก สถานีเห็นถึงความจำเป็น สถานีก็ให้มาโดยที่ไม่ต้องไปเรียกร้องอะไรมากมาย ค่อนข้าง

จะเป็นการคุยกันที่สบายใจในการทำงานกันมาโดยตลอด เพราะทำงานกันมาไม่ใช่น้อยๆ ใช้ระยะเวลาเยอะ แทบจะไม่ต้องขอ แต่ว่าเราก็จะเสนอไป สถานีก็จะดูตามความเหมาะสม เข้าที่ประชุมกันไป " (มนฤดี ยมาภัย , สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

สำหรับผู้จัดละครในฐานะผู้รับจ้างผลิตจะต้องเป็นผู้ควบคุมงบประมาณที่ได้รับจากสถานี เพราะเมื่อหักค่าใช้จ่ายทั้งหมด ส่วนที่เหลือก็คือ กำไรที่ทางผู้จัดจะได้รับ แต่ก็มีบางครั้งที่ไม่สามารถควบคุมได้ ผู้จัดเองก็ต้องรับภาระไป

ถ้าผู้จัดละครอยู่ในฐานะผู้เช่าเวลา ค่าใช้จ่ายของผู้จัดจะมีทั้งค่าเช่าเวลาและค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตละคร เช่น ละครของเอ็กแซกท์กับกันตนา ทางช่อง 5 ในส่วนของงบประมาณผู้จัดละครจึงต้องกำหนดขึ้นมาเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับเรื่องที่จะทำ

" ก็แล้วแต่เรื่องว่า โปรดักชั่นเรื่องนี้ ต้องการยะไรแค่ไหน เรื่องนี้จะทุ่มที่ โปรดักชั่นหรือทุ่มที่ดารา เช่น "ดารายัณ" เรื่องนี้เป็นเรื่องผี ซึ่งจะมี special effect ก็ต้องทุ่มตรงนั้นนิดนึง ในขณะที่"รักหลอกๆอย่าบอกใคร" เรื่องมันกุ๊กกิ๊กน่ารักด้วยตัวของมันเอง ด้วยบท ไม่ต้องทุ่มโปรดักชั่นเลย ถ่ายในสตูดิโอง่ายๆ ถูก แต่ออกมาแล้วน่ารัก ได้อรรถรส ยิ้มแย้มแจ่มใสเหมือนกัน..." (ถกลเกียรติ วีรวรรณ, สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2541)

ดังนั้นงบประมาณในการผลิตละครแต่ละเรื่อง จึงขึ้นอยู่กับโจทย์ของละครที่จะทำ ถ้าเป็นละครที่ต้องทุ่มทางด้านโปรดักชั่น เทคนิคการถ่ายทำ ละครที่ต้องยกกองถ่ายทำไปต่างประเทศ หรือละครที่ต้องใช้ดารานำแสดงที่มีชื่อเสียงมาประชันบทบาทกัน งบประมาณในการผลิตจึงต้องสูงตามไปด้วย แต่สำหรับสภาพเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การพิจารณางบประมาณจึงต้องให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจด้วย เมื่อมองในเรื่องผลต่อ "คุณภาพ" ของการผลิตก็ขึ้นอยู่กับความคิดของผู้จัดละครแต่ละคนที่จะหาสิ่งที่ลงตัวที่สุด คือ ให้ได้ทั้งคุณภาพด้วยและงานที่ออกมาก็ต้องดีด้วย เพราะจะเป็นความไว้วางใจของสถานีที่จะให้แก่ผู้จัดละครในการผลิตละครเรื่องต่อๆไป

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "งบประมาณในการผลิต" มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้ 3 ด้าน คือ

1. ในด้านปริมาณ มาก/ปานกลาง/น้อย
2. ในด้านคุณภาพ มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

3. รูปแบบของการใช้งบประมาณ ได้รับเป็นตอนๆ / ได้รับมาทั้งหมด

5.2. เทคนิคของการผลิตละคร

ในเรื่องของเทคนิคการผลิตละครทางสถานีและผู้จัดก็พยายามจะนำเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในกระบวนการผลิตละครเพื่อให้ทันสมัยมากขึ้น ในกรณีของช่อง 3 ทางสถานีจะมีส่วนร่วมในการนำเทคนิคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ อุปกรณ์ใหม่ ๆ ที่ใช้ในการถ่ายทำมาใช้กับทางผู้จัด ซึ่งหัวหน้าฝ่ายผลิตรายการของช่อง 3 ได้กล่าวว่า

" ในด้านการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยในการถ่ายทำ เราก็ดึงเข้ามาใช้ อุปกรณ์เสริมในการถ่าย คือเมื่อก่อนกล้องตั้งเฉย ๆ ตอนนี้มีกล้องติดตัว เรียกว่าจะสามารถติดตามตัวละครไปทุกหนทุกแห่งในฉาก เป็นอุปกรณ์ที่เราเพิ่งเอามาใช้ในระยะแค่ปีหนึ่ง ซึ่งยังคงเห็นไม่ชัดนัก เพราะเราเพิ่งจะเริ่ม เรียกว่าเป็นอุปกรณ์จากหนังเอามาใช้ในทีวี ในแง่ของคุณภาพการผลิต ไม่ว่าจะเรื่องของการจัดแสง เราก็ใช้เทคนิคของการจัดแสงให้เข้ากับบรรยากาศ แม้กระทั่งคนดูไม่สวย ถ่ายแล้วสวยได้ ..." (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย , สัมภาษณ์ , 23 มกราคม 2541)

ทางด้านช่อง 7 ในเรื่องของเทคนิคการผลิต สถานีจะเปิดโอกาสให้กับผู้จัดนำมาใช้ในการผลิตละคร อย่างกันตนาในฐานะที่อยู่ในวงการละครโทรทัศน์มานาน ก็ได้พัฒนาในเรื่องเทคนิคใหม่ ๆในการถ่ายทำด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ลงทุนซื้อหามาเองมาโดยตลอด จนเป็นต้นแบบในด้านเทคนิคการถ่ายทำต่าง ๆ ส่วนดาราวิดีโอ ผู้จัดละครของช่อง 7 จะมีสยม สังวริบุตร เป็นผู้ที่ศึกษาและนำเครื่องมือและเทคนิคพิเศษใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการผลิตละครและถ่ายทอดให้กับทีมงาน

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "เทคนิคของการผลิตละคร" มีเกณฑ์ที่นำไปไปใช้วัดได้ คือ

1. การแสวงหาเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ
2. การผสมผสานเทคนิคเก่าและใหม่
3. การใช้เทคนิคเก่า ๆ ย่ำอยู่กับที่

5.3 ระดับความเป็นดารา / ความมีชื่อเสียงของนักแสดง , ผู้กำกับ ฯลฯ

ก่อนที่จะถ่ายละครโทรทัศน์แต่ละเรื่อง ต้องผ่านกระบวนการคัดเลือกดารา นักแสดง ผู้กำกับ ผู้เขียนบท และอื่นๆ ทางช่อง 3 ผู้จัดจะเป็นผู้เสนอสิ่งต่าง ๆเหล่านี้มายังสถานีเพื่อพิจารณาทั้งผู้เขียนบท ผู้กำกับที่มีความสามารถในการผลิตละครในแนวที่จะทำ ส่วนการคัดเลือกดาราที่จะมาเล่นนั้น นอกจากจะเลือกจากความเหมาะสมของบทบาท และความสามารถแล้ว บางครั้งก็ต้องเลือกนักแสดงที่มีชื่อเสียงอยู่ในขณะนั้น เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมด้วย เมื่อคัดเลือกแล้ว ทางสถานีก็ได้มีการส่งนักแสดงไปฝึกฝนทางด้านการแสดง เพื่อเตรียมความพร้อมในการเล่นละครให้มากขึ้น ส่วนทางช่อง 7 โดยมากสถานีจะเป็นผู้กำหนดตัวดาราที่จะเล่นให้กับทางผู้จัดมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามผู้จัดก็สามารถมีส่วนร่วมในการคัดเลือกได้เช่นกัน

" เราก็พิจารณาดูว่าเหมาะสมไหม เขาเล่นถึงไหม มีความสามารถถึงไหม หรือบางทีก็อาจจะมีการเปลี่ยน ถ้าไม่ถึง เรามี coach acting ขึ้นมา เช่น อ. อรชุมา ใครต่อใคร ที่เล่นละครมาขนาดไหน ยังไปเรียนใหม่อยู่เลย ต้องไปเตรียมตัวฝึกเป็นนักแสดง เราก็ทำกัน อย่างน้อย ๆ ก่อนเปิดกล้อง ก็มีการไปออฟฟิศของผู้จัด ไปฝึกซ้อม ไปลองเสื้อผ้า มีการเตรียมทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งถือว่าค่อนข้างเป็นสากลมากขึ้น..." (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย , สัมภาษณ์ , 23 มกราคม 2541)

" ตัวแสดง บางอย่างก็อาจจะไม่มีความเหมาะสมบ้างในบางส่วน แต่สถานีเขาก็มีความจำเป็นในเรื่องการตลาดเหมือนกัน ความเหมาะสมบางคนอาจจะไม่เหมาะสม แต่ก็ต้องทำทั้งผลงาน ทั้งคุณภาพและทั้งตลาดได้ด้วย" (มนฤดี ยมาภัย , สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

สำหรับผู้จัดละครอย่าง เอ็กแซ็กท์ ที่ผลิตละครให้กับทางช่อง 5 จะมีความเป็นอิสระในการคัดเลือกตัวแสดงได้เอง ในการคัดเลือกจะดูที่ความเหมาะสมกับบทบาทมากกว่าเป็นอันดับแรก แต่ในบางครั้งก็จะต้องดูที่ความมีชื่อเสียงและตลาดด้วยซึ่งต้องเลือกว่าสิ่งใดสำคัญกว่ากัน

สำหรับการตัดสินใจของผู้อุปถัมภ์รายการที่จะเลือกลงโฆษณาในละครช่วงเวลา prime time นั้น ในเรื่องคุณค่าทางการผลิตและคุณค่าทางวิชาชีพ เป็นสิ่งที่ผู้อุปถัมภ์รายการให้ความสนใจด้วยเช่นกัน ละครบางเรื่องถ้ากระบวนการผลิตไม่ดี ดาราที่แสดงไม่ดึงดูดใจซึ่งอาจจะมีผลมาจากงบประมาณหรือไม่ก็ตาม จำนวนการลงโฆษณาก็อาจจะน้อยลงบ้าง แต่ไม่ถึงกับว่าจะไม่

ลงโฆษณาเลย เพราะช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่ทุกคนต้องการ สิ่งเหล่านี้จะมีผลกลับมายังสถานีและผู้จัดละคร ในแง่ที่ว่าต้องมาวิเคราะห์ข้อผิดพลาดเพื่อมาปรับปรุงในการผลิตละครเรื่องต่อไป

" ความมีชื่อเสียงของดารา ก็ดูด้วย แต่ไม่ถึงกับมีเปอร์เซ็นต์เยอะมาก เพราะบางทีเขาอาจจะพลิกบทตัวเองและเล่นได้ดี ... ส่วนด้านคุณภาพก็มองด้วย อย่างเช่น ละครช่อง 7 บางเรื่องทำไม่ดี การลงก็อาจจะน้อย แต่ก็ต้องมีลงอยู่บ้าง แต่จะไม่ถึงกับไม่ลงเลย เพราะมันมี relationship กันอยู่ ..." (สุทธาสินี หล่อวิจิตร , สัมภาษณ์ 29 มกราคม 2541)

คุณค่าในการผลิตและคุณค่าทางวิชาชีพเป็นสิ่งที่สถานีโทรทัศน์และผู้จัดต้องให้ความสำคัญ นอกจากความเหมาะสมของงบประมาณที่ได้รับในการผลิตละครแต่ละเรื่อง จะทำให้ผู้จัดสร้างสรรค์ละครได้อย่างเต็มที่ ทั้งในเรื่องของการคัดเลือกดาราที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพ และการนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ในการผลิตละครแล้ว จะสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจในการทำงานของผู้จัด คุณภาพของละครที่ออกมาจึงเป็นผลงานที่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "ระดับความเป็นดารา / ความมีชื่อเสียงของนักแสดง , ผู้กำกับ ฯลฯ" มีเกณฑ์ที่นำไปศึกษาได้ 3 ระดับ คือ

1. เน้นมากในเรื่องความเป็นดารา ความมีชื่อเสียง เป็นจุดขายที่สำคัญ
2. เน้นในระดับปานกลาง
3. ไม่เน้นเลย เน้นความสามารถทางการแสดงมากกว่า

จากเกณฑ์ในเรื่องของ คุณค่าในการผลิตและคุณภาพทางวิชาชีพ สามารถสรุปออกมาในรูปของตารางได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.5 แสดงสรุปเกณฑ์ " คุณค่าในการผลิตและคุณค่าทางวิชาชีพ"

ตัวบ่งชี้	สถานี			ผู้จัดละคร					สปอนเซอร์
	ช่อง 3	ช่อง 5	ช่อง 7	รีไมน์	พรินซ์โปรดักชั่น	เอ็กแซ็กท์	กันตนา	ดาราวิดีโอ	
งบประมาณ	สถานีพิจารณา	ขึ้นอยู่กับผู้จัด	สถานีพิจารณา	รับจ้างผลิต	รับจ้างผลิต	มาจากผู้จัด	รับจ้างผลิต/มาจากผู้จัด	รับจ้างผลิต	ไม่สำคัญ
เทคนิคการผลิต	นำเทคนิคใหม่ ๆมาใช้	ขึ้นอยู่กับผู้จัด	ขึ้นอยู่กับผู้จัด	นำเสนอรูปแบบใหม่ ๆ	นำเสนอรูปแบบใหม่ ๆ	ขึ้นอยู่กับแนวเรื่อง	พัฒนาเทคนิคใหม่ๆ	นำเทคนิคใหม่มาใช้	สำคัญ
ระดับความเป็นดารา/ความมีชื่อเสียง	ความเหมาะสมและความสามารถ	ขึ้นอยู่กับผู้จัด	ใช้ดาราในสังกัด	ความเหมาะสมและความสามารถ	ความเหมาะสมและความสามารถ	ความเหมาะสมกับบทบาท	ความเหมาะสม	คำนึงถึงตลาดและความเหมาะสม	สำคัญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกณฑ์ที่ 6 ความสำเร็จเชิงพาณิชย์ / ธุรกิจ

สำหรับเกณฑ์ในข้อนี้ เป็นการศึกษาจากผู้อุปถัมภ์รายการ ดังนี้

6.1 ความนิยมของผู้ชมต่อรายการ (rating)

ช่วงเวลาละครหลังข่าวเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของสถานี เพราะเป็นช่วงเวลาที่มีเรตติ้งผู้ชมสูงสุดและโฆษณาเข้ามากที่สุด สถานีโทรทัศน์จะเข้ามาดูแลการผลิตและการหาโฆษณาเอง รายได้ส่วนใหญ่ของสถานีจึงมาจากช่วงเวลานี้และสามารถนำไปหล่อเลี้ยงรายการอื่นๆของสถานี ดังนั้น ความนิยมของผู้ชมต่อรายการ (rating) โดยเฉพาะรายการละครโทรทัศน์จึงเป็นหัวใจสำคัญของสถานีที่จะนำมาเป็นกลยุทธ์เพื่อแข่งขันกันระหว่างสถานี ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนระหว่างช่อง 3 และช่อง 7

ถึงแม้ว่าเรตติ้งจะไม่สามารถบอกคุณภาพของรายการต่างๆได้ แต่ทางเอเจนซี่หรือตัวแทนบริษัทโฆษณายังใช้เรตติ้งเป็นปัจจัยสำคัญในการลงเวลาโฆษณา เนื่องจากยังไม่มีตัวบ่งชี้ตัวอื่น ๆ โดยเฉพาะช่วงเวลาละครหลังข่าว เป็นช่วงเวลาที่ความต้องการมีมากกว่าจำนวนเวลาที่มีอยู่ ดังนั้นในการลงโฆษณาในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ทางช่อง 3 และช่อง 7 จะขายเวลาทั้งปีในลักษณะให้โควต้ากับแต่ละเอเจนซี่ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีโควต้าสำหรับละครหลังข่าวอยู่แล้ว ถ้าหากว่าละครโทรทัศน์เรื่องนั้นๆไม่ดีหรือไม่เป็นที่นิยมของคนดู โฆษณาที่ลงอาจจะไม่เต็ม ทำให้รายได้ของสถานีลดลง ผู้อุปถัมภ์รายการก็จะบอกให้สถานีปรับเปลี่ยน อาจจะเป็นเรื่องของเนื้อหา ตัวแสดงให้มีความน่าสนใจขึ้น แต่จะไม่มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดแนวเนื้อหาหรือตัวแสดง ถึงแม้ว่าจะเป็นบริษัทตัวแทนโฆษณาขนาดใหญ่ที่มีสินค้าอยู่ในมือเป็นจำนวนมากก็ตาม สถานีจะต้องกลับมาพิจารณาและวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนกลยุทธ์หรือนโยบายของตัวเองเพื่อดึงรายได้ที่หายไปกลับมา

สำหรับทางช่อง 5 ผู้จัดละครอย่างเอ็กแซ็กท์และกันตนา จะเป็นผู้ขายเวลาให้กับทางเอเจนซี่เอง หลักเกณฑ์โดยทั่วไปก็จะดูที่เรตติ้งและกลุ่มเป้าหมายของละครเรื่องนั้นๆ ดังเช่นทัศนะของรองประธานฝ่ายบริหาร แผนกวางแผนสื่อโฆษณา บริษัท Ammirati Puris Lintas (ประเทศไทย) จำกัด กล่าวว่า

"...ถ้าหากว่าไม่ใช่เป็นรายการที่เป็นโควต้า ก็จะดู rating การที่จะรู้ว่าละครเรื่องใหม่ดีหรือไม่ดีอย่างไร ทางผู้จัดจะส่งรายละเอียดของละครมาให้ว่าใครเป็นตัวแสดงนำ ใครเป็นผู้กำกับ... เราก็ดูว่าถ้าหากตัวแสดงอย่างนี้น่าจะดี เนื้อเรื่องในลักษณะนี้คนจะสนใจ เราก็จะเอาตรงนั้นมาเป็นตัวตัดสิน หลังจากนั้นต่อไปก็จะดูที่ rating ตรงนี้ต่อด้วย" (วรรณี รัตนพล , สัมภาษณ์ 2 กุมภาพันธ์ 2541)

6.2 การได้รับรางวัลจากสถาบันต่างๆ

สำหรับการที่ละครของสถานีได้รับรางวัลจากสถาบันต่างๆ นั้น ในปัจจุบันไม่ได้มีผลต่อเรตติ้งของสถานีและการซื้อเวลาของเอเจนซี่แต่อย่างใด

" ขนาดนั้นคงไม่ เพราะบางทีเขาอาจจะทำละครเรื่องหนึ่งดีในลักษณะหนึ่ง เพราะว่าละครเขาคงไม่ได้ทำแนวพีเรียด เขาก็ทำแนวอื่นด้วย ซึ่งเขาอาจจะไม่ทำได้ดีเสมอไป แต่ว่าเราจะดูว่าความนิยมของคนในสมัยนั้นสนใจละครแบบไหนด้วยมากกว่า" (สุทธาสินี หล่อวิจิตร , สัมภาษณ์ , 29 มกราคม 2541)

6.3 คำติชม ข้อวิจารณ์จากผู้ชม สื่อต่าง ๆ

สำหรับข้อติชมหรือคำวิจารณ์จากผู้ชมและสื่อต่างๆนั้น ในมุมมองของการนำไปพิจารณาของเอเจนซี่นั้น พบว่า ถ้าหากละครเรื่องใดมีคนดู คนถึงจะเอาไปวิจารณ์ ถ้าละครเรื่องที่ค่อยดีนัก คนก็เอาไปวิจารณ์เช่นกัน เพราะฉะนั้นการตัดสินใจเลือกลงเวลานั้น จะดูเป็นแนวโน้มของละครเรื่องนั้นๆมากกว่า

" เรื่องที่คนพูดกัน ตลกเอามาล้อเลียน หนังสือพิมพ์ลงบ่อย ๆ หรือการวิจารณ์ ก็อาจทำให้หันมาสนใจ หรืออาจจะลองลงดูก็ได้ " (สุทธาสินี หล่อวิจิตร , สัมภาษณ์ , 29 มกราคม 2541)

ในปัจจุบันการแข่งขันในส่วนของรายการละครโทรทัศน์ที่เห็นเด่นชัด เห็นจะเป็นระหว่างช่อง 3 และช่อง 7 ในระยะครึ่งปีหลังของพ.ศ. 2539 ที่ผ่านมา ละครของช่อง 7 ประสบกับปัญหาในเรื่องของ rating เนื่องจากละครหลายเรื่องของช่อง 7 ไม่สามารถดึงดูดใจผู้ชมได้

เหมือนที่ผ่านมา ในขณะที่เรตติ้งละครของช่อง 3 สูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์อยู่ตลอดเวลา อีกทั้งระบบการถ่ายทำละครโทรทัศน์ของช่อง 3 แตกต่างจากช่อง 7 ในระยะหลัง ช่อง 7 จึงเริ่มมีการปรับเปลี่ยนโยบายทางด้านละครโทรทัศน์เพื่อต้องการกลับมาเป็นผู้นำในช่วงเวลานี้อีกครั้ง

อย่างไรก็ตามผู้อุปถัมภ์รายการยังคงใช้เรตติ้งเป็นหลักในการพิจารณาเลือกลงเวลาโฆษณา ซึ่งเป็นการวัดในเชิงปริมาณของผู้ชม จึงทำให้ฝ่ายสถานีและผู้จัดยังคงผลิตละครเพื่อต้องการเรตติ้งมากกว่าจะสนใจในเรื่องของคุณภาพของละครโทรทัศน์

สรุป เกณฑ์เรื่อง "ความสำเร็จเชิงพาณิชย์ / ธุรกิจ" จากตัวบ่งชี้เรื่อง"ความนิยมของผู้ชมต่อรายการ" "การได้รับรางวัลจากสถาบันต่าง ๆ" และ "คำติชมข้อวิจารณ์จากผู้ชม สื่อต่าง ๆ" นำไปใช้ศึกษากับผู้อุปถัมภ์รายการนั้น สามารถนำไปใช้วัดได้ 3 ระดับ คือ

1. การให้ความสำคัญ มาก
2. การให้ความสำคัญ ปานกลาง
3. การให้ความสำคัญ น้อย

ตารางที่ 5.6 แสดงสรุปเกณฑ์ "ความสำเร็จเชิงพาณิชย์ / ธุรกิจ"

ตัวบ่งชี้	ผู้อุปถัมภ์รายการ
ความนิยมต่อรายการ (rating)	ใช้มากที่สุด
การได้รับรางวัลต่าง ๆ	ไม่ใช้เลย
คำติชม / ข้อวิจารณ์จากผู้ชมและสื่อ	ใช้บ้าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกณฑ์ที่ 7 ความประณีตและคุณภาพของกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์

7.1 นโยบายในการผลิตละคร

ละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องที่ปรากฏออกสู่สายตาผู้ชมนั้น ต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการผลิต ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสถานีโทรทัศน์และผู้จัดละคร ในการวางแผนงานร่วมกันผลิตละครโทรทัศน์ให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้กำหนดเอาไว้

สำหรับช่อง 3 เป็นสถานีโทรทัศน์ที่มีนโยบายที่ได้ปฏิบัติมานานกว่า 20 ปี คือในด้านมาตรฐานของละครโทรทัศน์ ที่ถือว่าเป็นผู้นำในการผลิตละครในระบบสากล หัวหน้าฝ่ายผลิตรายการของช่อง 3 สมรักษ์ ณรงค์วิชัย ได้กล่าวถึงนโยบายในการผลิตละครโทรทัศน์ซึ่งในปัจจุบันสิ่งที่เกิดขึ้นคือ มีการแข่งขันกันทางด้านละครโทรทัศน์ สิ่งที่ช่อง 3 ก็ทำคือ การเลือกเรื่องหรือการคัดเลือกผู้แสดงนั้น จะเลือกผู้แสดงที่เหมาะสมกับคาแรคเตอร์มากกว่ากระแสความดัง คือสนใจในคุณภาพและฝีมือของนักแสดงเป็นหลัก แต่มีสิ่งหนึ่งที่ต้องยอมรับซึ่งเป็นขีดจำกัดของการเลือกเนื้อหา คือ คอนเซ็ปต์ของเนื้อเรื่องการนำเสนอ คงไม่ได้เปลี่ยนแนวไปไหน ถ้าจะทำเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การเมืองนั้นค่อนข้างจะมีปัญหาในเรื่องของการไปกระทบกระเทือนบุคคล ปัญหาทางด้านกฎหมายและการเซ็นเซอร์ ดังนั้นเนื้อหาก็จะวนเวียนอยู่ในเรื่องของครอบครัว แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้เอาเปรียบผู้ชมจนเกินไปนัก ในด้านโปรดักชั่น ก็จะมีการพัฒนาและมีความพิถีพิถันเพื่อผู้ชม

"... สิ่งที่เราใส่เข้าไป ถ้าจะเห็นก็คือ ใส่ไปใน production เรามองไปในแง่นั้นมากกว่าเราถึงกล้าพูดว่าของเราคือสร้างสรรค์และคุณภาพ แทนที่เราจะเล่าเรื่องอย่างธรรมดา เรามีการคิดการเล่าเรื่องเป็น 2-3 ชั้น คือคิดให้เยอะนิดนึง และองค์ประกอบของ production ไม่ว่าจะเป็นเรื่องฉาก เรื่องเสื้อผ้า เรื่องแสง แม้กระทั่งภาพที่นำเสนอหรืออารมณ์ให้คน เราก็ทำอย่างพิถีพิถัน..." (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย , สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2541)

ทางด้านผู้จัดละครโทรทัศน์ของช่อง 3 ซึ่งเป็นผู้รับจ้างสถานีในการผลิตละครโทรทัศน์ ผู้จัดจะเป็นผู้เลือกเรื่อง นักแสดง ผู้เขียนบท ผู้กำกับและอื่น ๆ เสนอไปยังสถานี ดังนั้นนโยบายในการผลิตละครจึงขึ้นอยู่กับมุมมองหรือแนวคิดในการทำงานของผู้จัดแต่ละคน สำหรับบริษัท

รีไมน์ จำกัด ผู้จัด วรายุทธ มิลินทจินดา มีนโยบายในการผลิตที่กว้างมาก แต่สิ่งที่ยึดถือคือต้องทำละครนั้นให้สนุก

" concept ของพี่ไม่เหมือนคนอื่น เพราะ concept ของพี่มันกว้างมาก พี่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของบ้านเมือง ว่าในสถานการณ์ตรงนั้นเราจะทำละครอะไรออกมาให้คนดูมากกว่า concept คือ สิ่งที่ต้องทำละครให้สนุก ไม่ว่าจะทำเรื่องอะไรก็ตาม แนวไหนก็ตามต้องสนุก " (วรายุทธ มิลินทจินดา , สัมภาษณ์ , 18 กุมภาพันธ์ 2541)

ทางด้านผู้จัดบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัด ผู้จัด หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ นโยบายในการผลิตละครส่วนใหญ่ที่ทำจะเป็นแนวชีวิตและละครแนวรัก สนุกสนาน เนื่องจากเป็นแนวที่ถนัดของผู้จัดและเคยมีประสบการณ์จากการแสดงละครประเภทนี้มาก่อน

สำหรับละครโทรทัศน์ทางช่อง 5 ซึ่งเป็นรูปแบบของการเช่าเวลาในการผลิตละครโทรทัศน์ของผู้จัดรายต่าง ๆ และนโยบายของทางช่อง 5 เองนั้นจะเน้นทางด้านความบันเทิงน้อยกว่าทางด้านสาระ และละครก็เป็นรูปแบบความบันเทิงประเภทหนึ่ง ดังนั้นนโยบายทางด้านละครโทรทัศน์จึงไม่เน้นมากนัก แต่ก็มีนโยบายที่ถือปฏิบัติอยู่

" การที่จะทำละครตรงตามนโยบายที่เราต้องการ คือ เป็นละครที่สร้างสรรค์ เป็นละครที่ดูแล้วสามารถที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมนำไปปฏิบัติได้ " (พลตรีเลิศฤทธิ์ เวชสวรรค์ , สัมภาษณ์ , 18 กุมภาพันธ์ 2541)

ทางด้านผู้จัดหรือบริษัทที่ผลิตละครของช่อง 5 ในฐานะผู้เช่าเวลานั้น การผลิตละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องผู้จัดจะมีความเป็นอิสระในการกำหนดขั้นตอนต่าง ๆของกระบวนการผลิตทั้งหมดด้วยตัวเอง การเลือกเรื่องหรือการกำหนดตัวแสดงจึงขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้จัดเอง

สำหรับ เอ็กแซ็กท์ มีนโยบายในการผลิตละครที่หลากหลายรูปแบบ โดยเน้นไปที่ละครที่คิดพล็อตเรื่องขึ้นมาเองมากกว่าที่จะนำมาจากบทประพันธ์ และการทำละครที่ให้คน "เชื่อ" ในละครที่ตนดู

" หลายคนบอกว่า ละครทุกเรื่องจะต้องน้ำเน่า ผมเห็นด้วยเลย ไม่งั้นก็คือ คนไม่ดู ไม่สนุก แต่สำหรับผมคำว่า "น้ำเน่า" แปลว่าเรื่องมันเน่า แต่ทำอย่างไรให้ระหว่างที่ดูละครแต่ละเรื่องนั้นแล้วเราไม่รู้สึกว่ามันน้ำเน่า เราดูแล้วเชื่อไปได้ทุกฉาก ทุกฝีก้าวที่ตัวละครทำ ทุกอย่างที่ตัวละครพูด เราเชื่อได้หมด มีเหตุมีผลในความน้ำเน่านั้น ระหว่างดูมันจะถูกกลบ ...ระหว่างดูต้องไม่รู้สึก นั่นแหละถึงจะเป็นละครที่สนุกด้วย มีคุณภาพด้วย จริง ๆ แล้ว เอ็กแซ็กท์ ผมเน้นตรงนั้นมากกว่าเน้นตรง production ซะอีก คนจะชอบบอกว่าเอ็กแซ็กท์ไฟสวย แสงสวย จริง ๆ อันนั้นเป็นเครื่องประดับที่จำเป็นเหมือนกัน จำเป็นด้วย แต่ตัวหลักจริง ๆของมัน มันอยู่ที่เรื่องราว การดำเนินเรื่อง แล้วก็การแสดงของตัวละคร " (ถกลเกียรติ วีรวรรณ , สัมภาษณ์ , 17 กุมภาพันธ์ 2541)

บริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด ก็เป็นผู้จัดละครอีกบริษัทหนึ่งที่ผลิตละครให้กับช่อง 5 ในฐานะผู้เช่าเวลา และผลิตให้กับช่อง 7 ในฐานะผู้รับจ้างผลิต ลักษณะการทำงานกับทั้ง 2 ช่อง จึงมีความแตกต่างกัน การผลิตละครให้กับช่อง 5 ทางกันตนาจะมีอิสระในการทำงานทุกขั้นตอน นโยบายในการผลิตละครส่วนใหญ่จะยึดแนวสร้างสรรค์เป็นหลัก

" ในการผลิตละครของเรา จะเห็นมาโดยตลอดว่า ส่วนใหญ่ละครของกันตนา จะยึดแนวสร้างสรรค์เป็นหลัก คือไม่ใช่ว่าจะไม่เน่า เน่าค่ะ แต่เน่าในสไตล์ของกันตนา เน่ายังไงก็ยังต้องมีสร้างสรรค์ จะผียังไงก็ยังมีสอน ต้องมีเหตุผล ต้องมีสร้างสรรค์..." (จิตรลดา ดิษยนันท์ , สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2541)

ในลักษณะการทำงานกับช่อง 7 นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับนโยบายของสถานี ที่จะเป็นผู้คัดเลือกเรื่อง หรือตัวแสดงมาให้กับทางผู้จัด ซึ่งจะต้องทำตามนโยบายที่สั่งมา บางครั้งผู้จัดอาจจะเป็นผู้เสนอได้บ้าง เช่นเดียวกันกับ **บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด** ที่ต้องรับฟังนโยบายจากสถานีด้วย

" เราต้องรับฟังจากสถานีด้วย เพราะว่าเรารับจ้างสถานีผลิต ส่วนมากสถานีจะเลือกเรื่องมาให้เราเป็นส่วนใหญ่ แล้วเข้าที่ประชุมว่าจะทำเรื่องไหนก่อน เรื่องไหนหลัง ต้องมีการประชุมร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย ไม่ใช่ว่าสถานีกำหนดมารวดเดียว หรือเรากำหนดมารวดเดียวหมด ก็ไม่ใช่ สถานีก็ต้องดูความเหมาะสมด้วยเหมือนกันว่าช่วงนี้จะทำละครแนวไหน ต้องสลับ ๆ กันไป

แล้วแต่ทางสถานีกำหนดมามากกว่า แต่ทั้งนี้คือเข้าที่ประชุมแล้วหาความลงตัวให้ได้มากที่สุด" (มนฤดี ยมาภัย , สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

สรุป ตัวบ่งชี้เรื่อง " นโยบายในการผลิตละคร" มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้ คือ

1. สถานีให้ความสำคัญต่อนโยบายในระดับ มาก /ปานกลาง /น้อย

7.2 การเลือกเรื่อง / เนื้อหาที่จะสร้าง

สำหรับช่อง 3 การเลือกเรื่องและเนื้อหาของละครที่ผู้จัดเสนอมายังสถานีนั้น ทางสถานีจะเลือกเรื่องที่มีหลายๆแนว เมื่อทำเป็นละครแล้วต้องสนุก รวมทั้งเรื่องที่มีประโยชน์ต่อสังคมด้วย

" เรื่องใน sense ที่เราอ่านแล้ว เราจะรู้อย่างหนึ่งว่า เรื่องนี้ทำเป็นละครแล้วสนุก เรื่องนี้ไม่ควรทำเป็นละคร มันควรจะเป็นหนังสือเฉยๆ เราคงจะเลือกเรื่องที่ทำเป็นละครแล้วสนุก แล้วมีหลากประเภท หมายถึงว่า มีทั้งละครชีวิต ละครตลก ละครบู๊ หรือแม้กระทั่งเรื่องที่เราถือว่ามีประโยชน์ต่อสังคม เราก็ทำ แต่ว่าเราทำในส่วนน้อยหน่อยเพราะว่า feedback ของเรามันจะได้น้อยมาก... การพิจารณาเรื่องของเรา เป้าหมายเราครั้งแรก เราอาจจะเลือกเรื่องที่เปรี้ยงสัก 90-95 เรื่อง เรื่องที่ไม่เปรี้ยงอาจจะเลือกไว้สัก 5 เรื่องเท่านั้นเอง แต่เราก็ทำ ทำในเปอร์เซ็นต์ที่น้อยหน่อย เราคงไม่ทำเยอะมาก..." (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย , สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2541)

การเลือกเรื่องหรือเนื้อหาที่จะมาทำเป็นละครของบริษัท รีไมน์ จำกัดนั้นมาจากความชอบส่วนตัวคือ อ่านแล้วสนุกโดยที่จะเป็นผู้อ่านแล้วเลือกเรื่องด้วยตนเอง ทรายสีเพลิงและเรือนมยุรา ก็เป็นละครโทรทัศน์ของผู้จัดวรายุฑ เหตุผลที่เลือกนวนิยายทั้ง 2 เรื่องมาทำเป็นละครโทรทัศน์คือ

" ทรายสีเพลิง อ่านแล้วเป็นเรื่องที่ให้เห็นถึงว่าคนมีทั้งดีทั้งชั่ว คนเราไม่จำเป็นจะต้องเป็นคนดีเสมอไป บางทีอารมณ์วูบหนึ่ง สามารถทำอะไรได้โดยที่คาดไม่ถึง ในเรื่องนี้สอนให้เห็นถึงความเป็นคน คือ มีหลายอารมณ์ ส่วนมากละครทั่วไปจะมีอารมณ์เดียว มองตรงในแง่ คนดีก็ดี คนร้ายก็ร้าย แต่นี่ แสดงให้เห็นถึงความที่เป็นคนวูบที่หนึ่งจะทำอะไรก็ได้ที่อยากจะทำ แต่สุดท้ายมีจิตสำนึกในความเป็นคนดีว่า เราทำผิดไป ในด้านแง่ของละครมันก็กลับให้เห็นว่า คนนี้ไม่

ใช่ร้ายทีเดียว อย่างน้อยพื้นฐานเขาก็เป็นคนดี เพราะที่ทำไปไม่ใช่โดยสันดาน แค่เพียงอารมณ์ชั่ววูบหนึ่งที่อยากจะทำตรงนี้ ก็เลยเอาเรื่องนี้ขึ้นมาทำ อ่านแล้วชอบ "

" เรือนมยุรา ที่อ่านแล้วมันเป็นละครสมัยอยุธยาซึ่งพี่ไม่เคยทำเลย แล้วก็มันเป็นอะไรที่ท้าทายในด้านฉาก ด้าน production การแต่งกาย เสื้อผ้า แล้วมีความลึกลับน่าค้นหาว่าผู้หญิงคนหนึ่งอยู่มาได้ยังไงตั้ง 200 ปี แล้วกลับมาอยู่ในปัจจุบันได้ยังไง คือเนื้อเรื่องมันสนุกในการเขียนเรื่อง ทำให้เราอยากค้นคว้า อยากติดตาม แล้วตัวละครต่างๆในละครมีสีสันทุกตัว มีความโลภ มีความรักแผ่นดิน มีความรักชาติ..." (วรายุฑ มิลินทจินดา , สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2541)

เช่นเดียวกับการเลือกเรื่องของบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัดโดย ผู้จัดหทัยรัตน์ คือ ถ้าอ่านเรื่องใดแล้วชอบก็จะทำ

" อ่านเยอะ อ่านเอง ชอบเอง ตรงนี้เป็น trick ของผู้จัดแต่ละคน บอกไม่ได้หรอกว่า บางเรื่องเราอ่านแล้ว ไม่สนใจ แต่เจ้านั้นเอาไปสร้างแล้ว แต่ในขณะเดียวกัน เรื่องที่เราสร้าง คนอื่นเขาอาจจะบอกว่าตายแล้ว เรื่องไม่ได้เรื่อง แต่ว่าเรามองออกว่าเราจะขายอะไร บางทีเห็นบ่อยครั้งเหมือนกัน ละครที่ไม่เห็นสนุกเลย แต่คนนั้นมาทำแล้วสนุก แล้วตอนนี้ละครมันเยอะมาก นิยายไม่พอ ผู้จัดต้องกลับไปเอาของเก่า ๆ หรือเรื่องใหม่ก็จะแย่งกัน ตอนนี้เราคงต้องเลือกเรื่องที่มันไม่ใช่ perfect 100% แต่เราเห็นทางว่าเราทำให้มันประสบความสำเร็จหรือทำให้มันสนุกได้ " (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ , 18 มกราคม 2541)

การเลือก คุณพ่อจอมซ่า มาทำเป็นละครโทรทัศน์นั้น ในเรื่องนี้ผู้จัดหทัยรัตน์ไม่ได้เป็นคนอ่านเรื่องเอง คุณมยุฉัตร เหมือนประสิทธิเวชที่เป็นผู้จัดละครอีกคนหนึ่งของช่อง 3 เป็นผู้แนะนำมาและเป็นผู้ซื้อบทประพันธ์เรื่องนี้ไว้ และเคยวางตัวไว้ว่าจะให้ ฉัตรชัย เปล่งพานิชย์มารับบทเป็น "คุณพ่อจอมซ่า" แต่ก็ไม่ได้ทำ ผู้จัดหทัยรัตน์จึงนำมาอ่านและวางตัวนักแสดงใหม่ซึ่งแตกต่างไปจากเดิมและมองเห็นว่าละครเรื่องนี้เป็นละครครอบครัวที่น่ารัก

" พี่ว่ามันเป็นเรื่องที่ดี แล้วก็น่ารักมาก มันเป็นเรื่องของวัยรุ่นด้วย แล้วก็เป็นเรื่องของรุ่นใหญ่ด้วย รุ่นพ่อแม่ด้วย มันบอกหมดเลยถึงสถาบันครอบครัว สิ่งที่พี่เห็นตอนแรกนอกจากที่พี่อ่านสนุกแล้ว พี่มีความรู้สึกว่า สังคมที่ดีมันเกิดจากครอบครัวที่ดี ครอบครัวนี้เป็นครอบครัวที่น่า

รัก และเมื่อเกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างพันอินทร์และทิพย์เกสร ...หรือความพยายามของเด็กคนหนึ่งในการที่จะทำให้พ่อแม่มาคืนดีกัน... เรา present ปัญหาออกมาในแง่สนุกสนาน ...พี่ขอบละครทุกตัวเป็นคนดี ไม่มีตัวไหนที่โน้มน้าวไปในสิ่งที่ไม่ดี เป็นเรื่องตลกที่น่ารักมาก คือไม่ทำร้ายสังคมเลย... (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2541)

ละครโทรทัศน์เรื่อง "คุณพ่อจอมซ่า" เป็นละครที่เรียกได้ว่าประสบความสำเร็จในด้านเรตติ้งมากมาย ซึ่งผู้จัดกล่าวว่าเป็นเพราะเกิดจากหลายๆอย่างด้วยกันคือ

" ทุกอย่างค่ะ ละครที่ประสบความสำเร็จนี่ขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้เลย อย่างหนึ่งก็คือ สิ่งที่เรียกร้องความสนใจได้ก่อน คือ ดารา เราโชคดีที่จังหวะที่เราทำ เราได้ casting ที่ดี มีความลงตัว คนรักน้องจอย ศิริลักษณ์ ชอบน้องจอย มีความสามารถ ทำตัวนี้ให้มันน่ารัก มีเสน่ห์ดึงดูด ในขณะเดียวกันคุณจินตหรา-สันติสุขเป็นคู่ขวัญซึ่งคนดูอยากให้เขามาเล่นด้วยกันอีก แล้วเขาเคยเล่นรัก เล่นมาตั้งแต่วัยรุ่น สารพัด แต่เขาไม่เคยตีกันเลย ตรงนี้เป็นภาพใหม่ ความที่เป็นคู่ขวัญ เขาก็มีแฟนกลุ่มใหญ่... แล้วพอเป็นเรื่องเบาๆ มันดีอดูกันได้ครอบครัว แต่ในขณะเดียวกันมันประสบความสำเร็จได้ก็ด้วยผู้กำกับ ตั้งแต่บทประพันธ์และบทโทรทัศน์ที่แต่ละตอนมีความหลาก มีสีสัน มีความสนุกคือดูแล้วน่าติดตาม ก็ต้องบอกว่าทุกส่วน" (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ , 18 มกราคม 2541)

สำหรับ เอ็กแซ็กท์ เรื่องหรือเนื้อหาที่นำมาผลิตส่วนใหญ่จะเป็นการคิดพล็อตเรื่องขึ้นมาเองมากกว่าจะนำมาจากบทประพันธ์เหมือนผู้จัดรายอื่น ๆ ก็เนื่องจากเห็นว่าการคิดพล็อตเรื่องนั้นไม่ต้องมากังวลในเรื่องการปรับปรุงดัดแปลงบทประพันธ์ เพราะว่าคิดขึ้นมาเอง สามารถทำในสิ่งที่อยากทำได้และอีกเหตุผลหนึ่งคือเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการแย่งซื้อบทประพันธ์ที่มักจะแย่งไม่ทัน

ทอฝันกับมาวิน เป็นละครที่มาจากความพร้อมและในเรื่องของการตลาด คือถึงคิว การกำกับของถกลเกียรติ วีรวรรณ และเห็นว่านักแสดงในสังกัดคือ "ฟลุค" ว่างจากการเล่นละครจึงอยากให้มาเล่นละครในบทที่ต้องมีการพัฒนาขึ้นจากที่เคยรับบทใส ๆ ดังนั้นจึงคิดให้มาเล่นบทชีวิตบ้าง ในประเด็นเรื่องของความฝันของคน ความรักที่จะได้ทำในสิ่งที่ตนเองรัก โยงเข้าเรื่องครอบครัวระหว่างพ่อกับลูก เป็นการคิดพล็อตเรื่องจากตัวแสดงมาก่อน

ส่วนผู้จัดละครของช่อง 7 อย่างกันตนาและดาราวิดีโอ ก็เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ทางสถานีจะเป็นผู้เลือกเรื่องมาให้ผลิต แต่บางครั้งผู้จัดก็สามารถเสนอเรื่องที่ต้องการจะทำได้ โดยทางสถานีจะพิจารณาดูถึงความเหมาะสม

นายขนมต้ม เป็นละครที่ทางกันตนาเป็นผู้ผลิตทางช่อง 7 โดยเป็นเรื่องที่กันตนาเตรียมเอาไว้ และเคยเสนอที่ช่อง 7 แต่จังหวะในการทำงานไม่ลงตัวเรื่องนักแสดงที่จะมารับบทเป็นนายขนมต้ม แต่เผอิญจังหวะที่ สมรักษ์ คำสิงห์ ได้รับเหรียญทองจากโอลิมปิคกลับมา ช่อง 7 จึงมอบบทบาทนี้ให้แก่สมรักษ์ คำสิงห์ และผลิตเป็นละครโดยมีจุดมุ่งหมายต้องการอนุรักษ์ศิลปะมวยไทย

สำหรับละครโทรทัศน์ 5 เรื่องคือ ได้แก่ รัตนโกสินทร์ ,นางละคร , ทองเนื้อเก้า , ทัดดาว บุษยาและสัมปทานหัวใจนั้น บางเรื่องก็เป็นเรื่องที่ทางผู้จัดเสนอขึ้นไปยังสถานี บางเรื่องก็เป็นเรื่องที่สถานีกำหนดมาให้แก่ผู้จัดนำไปผลิต

" ทางสถานีหาส่วนหนึ่ง ทางผู้จัดหาส่วนหนึ่ง บางเรื่องที่เราเสนอไปทางสถานีว่าเรื่องนี้เป็นแนวอย่างนี้ ก็ส่งเรื่องย่อ ตัวละครมีบทบาทยังไงก็ส่งไป ทางสถานีเขาก็จะมีคนช่วยอ่านช่วยดูแล ทางสถานีเองเขาก็มีเรื่องที่ซื้อเก็บไว้เพื่อที่จะทำเป็นละครเหมือนกัน แต่ดูจังหวะว่าช่วงไหนควรทำอะไร การกำหนดเรื่องจะอยู่ในที่ประชุม บางทีเราเจอเรื่องที่ไหนเราก็เสนอไป ถ้ามันสนุกจริง ก็น่าสนใจ ถ้าไม่สนุกเขาก็จะให้เหตุผลว่า อันนี้ไม่ควรทำ ทุกคนต้องมีเหตุผลในการคุยกันในที่ประชุม " (มนฤดี ยมาภัย , สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "การเลือกเรื่อง / เนื้อหาที่จะสร้าง" มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้จาก

1.ใครเป็นผู้ตัดสินใจเลือกเรื่อง และมีกระบวนการในการเลือกอย่างไร

2. ความชำนาญในการผลิตละครเฉพาะแนว / เปลี่ยนแนวไปเรื่อย ๆ

7.3 การกำหนดตัวผู้ร่วมงานที่สำคัญ เช่น ผู้เขียนบท ผู้กำกับ

สำหรับนักแสดง ผู้กำกับหรือคนเขียนบท ทางสถานี คือ ช่อง 3 มีบทบาทในการพิจารณาเมื่อทางผู้จัดเสนอเข้ามา เช่น ตัวนักแสดงก็จะพิจารณาดูถึงความสามารถ ความเหมาะ

สม นอกจากนี้ทางสถานีจะให้ผู้ฝึกนักแสดงหรือ coach acting มาฝึกฝนให้กับนักแสดงเพื่อเตรียมความพร้อมและเตรียมตัวให้เป็นนักแสดงมากขึ้นด้วย

ด้านผู้จัด การเลือกผู้เขียนบท และผู้กำกับจะดูจากความสามารถและความถนัดในการกำกับละครแนวนั้น ๆ อย่างเช่น " ทรายสีเพลิง" เป็นเรื่องที่ผู้จัดได้ซื้อเก็บไว้รอให้ผู้กำกับ มารุต สาโรวาท มากำกับการแสดง เนื่องจากเห็นว่าเป็นผู้ที่กำกับออกมาแล้วได้ภาพดี ภาพสวยเหมือนในบทประพันธ์อย่างที่ผู้จัดต้องการ

" เพราะผู้กำกับก็คือผู้กำกับที่เราจ้างมา โดยที่เรามองว่า เขาเหมาะกับเรื่องนี้และเขามีความสามารถหรือเขาถนัดแนวนี้ เราก็ให้เขาเต็มที่โดยระดับบริหาร เราก็คงจะคุยกันว่าสิ่งที่เราต้องการคืออะไร " (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ , 18 มกราคม 2541)

ส่วนผู้จัดอย่าง เอ็กแซ็กท์ กันตนา และดาราวิดีโอ จะมีผู้เขียนบท ผู้กำกับการแสดงในสังกัดของตัวเองอยู่หลายคน ก็จะเลือกผู้ที่มีความถนัดและเหมาะสมในการเขียนบทหรือกำกับละครเรื่องนั้น ๆ

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "การกำหนดตัวผู้ร่วมงานที่สำคัญ เช่น ผู้เขียนบท ผู้กำกับ" มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัด คือ

1. การเลือกผู้เขียนบท ผู้กำกับที่เป็นบุคลากรในสังกัด / การจ้างผู้เขียนบท ผู้กำกับอิสระ
2. การทำงานร่วมกันระหว่างผู้เขียนบท และผู้กำกับ

7.4 การคัดเลือกตัวแสดงที่เหมาะสม

ในการคัดเลือกตัวแสดง ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการที่จะให้มารับบทบาทในละครเรื่องที่จะผลิต ในส่วนของช่อง 3 ผู้จัดจะค่อนข้างเลือกและให้ความสำคัญมากก่อนที่จะเสนอต่อสถานีเพื่อให้ได้รับการอนุมัติ โดยจะมองจากเรื่องมาก่อนเป็นอันดับแรก แล้วดูที่ความเหมาะสมกับบทบาท การที่ผู้จัดมักจะได้ดาราที่มีชื่อเสียงมาเล่นนั้น เป็นเพราะความเคยเป็นดาราของผู้จัดมาก่อนจึงรู้พื้นฐานของการทำงานและการดอยดูแลให้ความสะดวกอย่างใกล้ชิด นักแสดงส่วนใหญ่จึงมีความสบายใจในการทำงานร่วมกับผู้จัดและมักจะกลับมา

เล่นให้อีก อีกทั้งมีการสร้างดารานักแสดงหน้าใหม่ ๆ เข้ามาเล่นมากขึ้น เพื่อเอาไว้เป็นนักแสดงประจำของผู้จัด

นอกจากการคิดพล็อตเรื่องคือ หัวใจของการทำละครของเอ็กแซ็กท์แล้ว เรื่อง และตัวแสดงต้องมาควบคู่กันไปซึ่งจะมีอยู่ 2 วิธีในการกำหนด คือ มีเรื่องอยู่แล้ว และเลือกนักแสดงที่มีความเหมาะสมกับเรื่องที่มีอยู่ หรือคิดจากตัวนักแสดงที่มีความเหมาะสม มีความสามารถแล้วจึงไปหาเรื่องให้เข้ากับนักแสดงคนนั้น ๆ

สำหรับละครเรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" เป็นละครที่เกิดขึ้นมาจากวิธีที่ 2 คือคิดขึ้นจากตัว "ฟลุค" ที่เป็นนักแสดงแล้วจึงคิดพล็อตเรื่องขึ้นมาภายหลัง

การคัดเลือกดาราหรือตัวแสดงของช่อง 7 นั้น เนื่องจากช่อง 7 มีการเซ็นสัญญาดารานักแสดงในสังกัดซึ่งมีอยู่หลายคน ดังนั้นก็จะต้องคอยดูแลและแจกจ่ายบทบาทให้ทั่วถึง จะมีดาราที่เป็นตัว" นโยบายของช่อง" ซึ่งบางครั้งจะเป็นตัวกำหนดและเลือกเรื่องที่จะทำ แล้วจึงป้อนให้กับผู้จัดคือดาราวิดีโอและกันตนา แต่ถ้าเป็นละครที่กันตนาผลิตให้กับช่อง 5 กันตนาก็จะเป็นฝ่ายพิจารณาคัดเลือกตัวแสดงเอง โดยดูจากความเหมาะสมทั้งในเรื่องของบทบาท เวลาที่ลงตัว นอกจากนี้ยังได้ปั้นดาราหน้าใหม่ ๆเข้ามาอยู่ในสังกัดเพื่อความสะดวกในการหาตัวแสดงอีกด้วย

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้เรื่อง "การคัดเลือกผู้แสดงที่เหมาะสม" มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้จาก

1. การเลือกเรื่องก่อน แล้วจึงคัดเลือกดารา
2. การคัดเลือกดาราก่อน แล้วจึงไปเลือกเรื่อง
3. การเอาดาราเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ เช่น การป้อนงานให้ดาราในสังกัด

7.5 ความพิถีพิถันในการถ่ายทำ

เมื่อผ่านกระบวนการในขั้นวางแผนงานแล้ว ในขั้นตอนของกระบวนการผลิต ทางช่อง 3 จะมีการคุมเข้มในเรื่องของ production เพื่อคุณภาพของงานที่ออกมา ไม่ว่าจะเป็นการประสานงานกับผู้จัด และจัดหาทีมงานของสถานีที่มีความชำนาญเข้าไปทำงานร่วมกับผู้จัด มีการขอเทปมาตรวจในเบื้องต้น หรือแม้กระทั่งละครถ้าตัดต่อออกมาแล้วไม่สนุก เล่าเรื่องยืดเยื้อ

ก็จะส่งกลับไปเพื่อตัดต่อใหม่ให้งานนั้นออกมาดีที่สุด ส่วนในด้านการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยในการถ่ายทำก็มีการนำอุปกรณ์ใหม่ ๆเข้ามาใช้ เช่น อุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทำภาพยนตร์ นำมาใช้ในการถ่ายละครโทรทัศน์ ในด้านของคุณภาพการผลิต เช่น การจัดแสง ก็มีการใช้เทคนิคการจัดแสงให้เข้ากับบรรยากาศ ในเรื่องของมุมกล้อง จะมีสไตลิสต์ ผู้กำกับศิลป์ ผู้กำกับภาพ มาร่วมกันทำงาน จึงมีลักษณะของการทำงานภาพยนตร์และงานโฆษณาเข้ามาบวกกันในละครโทรทัศน์ นอกจากนี้นโยบายการถ่ายทำละครของช่อง 3 เป็นแบบสต็อค คือ ถ่ายทำให้เสร็จทั้งหมดก่อนที่จะนำออกอากาศ ความพิถีพิถันในการถ่ายทำจึงมีมากกว่า

ในการทำละครย้อนยุคหรือแนวพีเรียดของบริษัท รีไมน์ จำกัด ในเรื่องเรือนมยุรา ผู้จัดต้องมีความพิถีพิถันและความประณีตในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่การคัดเลือกนักแสดง ผู้จัดได้ตัวนักแสดงที่มารับบทเป็น "นกยูง" ได้ตรงตามความคิดของผู้ประพันธ์ที่วางเอาไว้ ในการถ่ายทำ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวที่มีการเชื่อมโยงกับอดีตและปัจจุบัน ในขั้นตอนการถ่ายทำจึงต้องมีการพูดคุยกันมาก ผู้เขียนบทคือ อ.นลินี สีตะสุวรรณ ได้เป็นผู้ช่วยผู้กำกับการแสดงในละครเรื่องนี้ด้วยได้กล่าวว่า

" การลำดับความนั้นไม่ได้ตรงกับบทที่เขียนไปนัก คือเขาไปตัดต่อใหม่ค่อนข้างเยอะ เพียงแต่ว่าสิ่งที่เขียนเป็นของเรา มันลำดับความได้หลายแบบ ต้องทำเหมือนกับสามลำดับของความจริง คือโลกข้างนอกปัจจุบัน บ้านนกยูงปัจจุบันที่ยังไม่ออกมาเป็นโลกปกติ กับในอดีต แล้วในอดีตก็มีในอดีตที่เป็นบ้านธรรมดา กับในอดีตที่มีเวทมนต์ ก็ยุ่งในการจัดภาพ จัดไฟ แต่ก็ทำออกมาได้ดี" (นลินี สีตะสุวรรณ , สัมภาษณ์ , 29 ธันวาคม 2540)

ในขั้นตอนของกระบวนการผลิต ส่วนใหญ่ผู้จัดละครของช่อง 3 จะมาคอยดูแลในขั้นตอนของการถ่ายทำทุกครั้ง ดังเช่นบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น จำกัด ผู้จัดหทัยรัตน์ จะมาคอยดูแลในการทำงานที่กองถ่ายทุกวัน ทุกครั้ง ด้วยตัวเองเพื่อดูความประณีตในการทำงานที่เห็นว่าต้องมีความประณีตในทุก ๆ ส่วน

สำหรับเอ็กแซ็กท์ ในความประณีตและความพิถีพิถันของกระบวนการผลิตของเอ็กแซ็กท์นั้น การคัดเลือกตัวแสดง ก็ต้องให้เหมาะสมกับบทบาท ตัวแสดงบางตัวที่เป็นจุดขายแต่เล่นไม่สมบทบาท กับตัวแสดงที่เล่นสมบทบาทแต่ไม่ขาย ก็จะต้องมีการเลือกว่าอะไรสำคัญกว่ากัน ในส่วนของบทละครโทรทัศน์นั้นจะต้องมีเหตุผล เรื่องน้ำเน่าทำอย่างไรที่คนดูดู

แล้วกลายเป็นเรื่องที่ไม่เน่า ดังนั้นในการถ่ายทำนั้นอาจจะช้ากว่าที่อื่นๆ เนื่องจากต้องมีการตีความให้ถูกต้อง ละครที่ผลิตนั้นส่วนใหญ่จะเป็นละครสต็อค จึงทำให้มีเวลาในการเตรียมงานและทำให้ขั้นตอนในการถ่ายทำนั้นสามารถพิถีพิถันและประณีตได้

ทางด้านกันตนา เป็นผู้จัดที่ผลิตละครในรูปแบบการทำงานทั้งรับจ้างผลิตและผลิตเอง ดังนั้นจึงต้องพบกับระบบของการผลิตและการถ่ายทำทั้งในระบบสต็อคและระบบไม่สต็อคซึ่งเป็นนโยบายของช่อง 7

" ถ้ามีเวลาเราก็อยากจะประณีต ต้องพูดกันคนละ case ถ้าเป็นช่อง 5 เป็นละครสต็อค มันก็ค่อนข้างที่จะมีเวลาพอที่จะประดิดประดอย แต่ช่อง 7 ส่วนมากจะเป็นอะไรที่ดั่งเร็ว ทำเร็ว เดิมมันเป็นนโยบายของเขาอย่างนั้น แต่ตอนนี้เขาเปลี่ยนแล้ว ต่อไปนี้เขาจะดั่งเป็นละครสต็อคหมด แน่นอน มีเวลาทำ คุณภาพมันก็จะมาอีกแบบหนึ่ง แต่ไม่ใช่ว่าละครสต็อคจะมีข้อดีเสมอไป ละครสต็อคอาจจะดีในแง่ของการพิถีพิถันทำ แต่บางครั้งคิดดู เราจะกลับตัวไม่ได้ ถ้าทำไปแล้วมันมีเรื่องอะไรที่ hot มา ถ้าเราทำอะไรที่มันถ่ายไปออกไป มันจะสามารถใส่ไปในละครได้เลย มันจะดูทันสมัย มันก็มีข้อเสียคนละแบบ แต่พี่ก็ยังอยากทำละครสต็อคอยู่ " (จิตรลดา ดิษยนันท์ , สัมภาษณ์ , 9 กุมภาพันธ์ 2541)

ส่วนดาราวิดีโอ ที่รับจ้างผลิตละครให้กับทางช่อง 7 เพียงสถานีเดียวเท่านั้น ในรูปแบบของการถ่ายทำและการผลิตละครส่วนใหญ่มักจะพบในแบบถ่ายทำไปออกอากาศไป ทำให้ความประณีตและความพิถีพิถันในการถ่ายทำจึงยากที่จะมีคุณภาพ ละครบางเรื่องมีเวลาเตรียมงานและเริ่มถ่ายทำได้เพียงไม่กี่ตอน ก็ต้องนำออกอากาศ หรือบางครั้งมีการถ่ายทำสต็อคไว้ส่วนหนึ่งแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่ทันต่อการออกอากาศ ก็ต้องมีการเร่งถ่ายเช่นกัน อย่างไรก็ตามผู้จัดต่างก็มีความคิดเห็นที่เหมือนกันว่าถ้าทำเป็นละครสต็อคก็น่าจะดีกว่า

" คุณภาพของละคร ถ้าเป็นละครสต็อค ค่อนข้างจะละเอียดดีกว่า คือไม่ต้องรีบเร่งมาก สามารถตรวจสอบการจัดแสง หรือตัวแสดงเล่นบางฉากไม่ค่อยดี เราก็สามารถเทคได้หลายครั้ง แล้วแต่เขาจะเล่นได้แค่ไหน แต่ถ้าเกิดเวลามันไม่ค่อยมี เทคนึงก็ต้องเอาแล้ว ตัวแสดงเล่นได้ไม่ได้ คุณก็ต้องเล่นให้ได้ และก็ต้องมีละครออก ดังนั้นคุณภาพมันก็ลำบากว่าจะให้ดี แต่ถ้าให้เวลามีโอกาส ทำได้อย่างไม่เร่งรีบมาก งานมันก็จะออกมาดีกว่า " (มนฤตี ยมาภัย , สัมภาษณ์ , 21 มีนาคม 2541)

สรุป ตัวบ่งชี้เรื่อง "ความพิถีพิถันในการถ่ายทำ" มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้จาก

1. ใครเป็นผู้ควบคุมดูแล สถานี หรือ ผู้จัด
2. ระบบการถ่ายทำแบบ สตัอค / ไม่สตัอค

7.6 ความถูกต้องสมจริงของฉาก , สถานที่ , เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย

ความถูกต้องสมจริงในที่นี้นั้น เป็นความถูกต้องสมจริงของการจัดฉาก สถานที่ รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบฉากซึ่งต้องมีความเหมาะสมกับแนวของละคร ซึ่งในการทำละครแนวพีเรียดความถูกต้องสมจริงในทุกๆด้าน มีความสำคัญมากกว่าการทำละครในแนวร่วมสมัย ซึ่งบริษัท รีไมน์ จำกัด ผู้จัดวรายุฑ มิลินทจินดา จึงต้องใช้เวลาในการเตรียมงานและค้นคว้าหาข้อมูลมาก ในเรื่อง "เรือนมยุรา" นั้นได้มีการค้นคว้าหาหลักฐานต่าง ๆ ตามความเป็นจริงโดยใช้ประวัติศาสตร์เป็นข้อยืนยัน ความเป็นอยู่ของคนในสมัยอยุธยานั้นเป็นอย่างไร ดูจากภาพจิตรกรรมฝาผนัง ตู้ลายรดน้ำ แม้กระทั่งเนื้อผ้าที่คนในสมัยนั้นใส่ ก็ต้องทำให้เหมือน ซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียมงานมาก

" ทุกอย่างเราต้องมีความประณีตหมด ต้องมีการเตรียมงานทุกอย่าง ในการค้นคว้านั้นมันอยู่ที่เรื่องที่เราจะทำว่าเรื่องไหนมันยาก เราก็ค้นคว้านานหน่อย อย่างเรือนมยุรา ค้นคว้าประมาณ 4 เดือน แล้วก็หาเด็กจากมหาวิทยาลัย 2 แห่ง คือจุฬาฯและธรรมศาสตร์ เพื่อที่จะ research เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนสมัยอยุธยา กับกลุ่มหนึ่งที่จะทำเครื่องใช้ไม้สอยและเสื้อผ้าสมัยอยุธยา แล้วเอามาอ่านดูว่าสิ่งที่เขาค้นคว้าตรงกับสิ่งที่เราศึกษาหรือเปล่า แล้วเราถึงมาจัดทำเสื้อผ้า ทำของประกอบฉากขึ้น... คือเวลาที่ทำละครประวัติศาสตร์หรือละครพีเรียดพีเรียดที่จะไม่เดา จะต้องศึกษาหาข้อเท็จจริง เพราะว่าเราไม่ได้ทำให้คนๆเดียวดู เราทำให้คนทั้งประเทศดู เราทำให้คนมีการศึกษาดู สิ่งที่เขาจะจดจำต้องเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ใช่เป็นสิ่งที่สมมติขึ้นมาเอง เพราะฉะนั้นจะต้องทำอะไรให้ถูกต้องอยู่เสมอ" (วรายุฑ มิลินทจินดา , สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2541)

ละครหลายเรื่องของบริษัท รีไมน์ จำกัด มีการเดินทางไปถ่ายทำต่างประเทศเพื่อให้การถ่ายทอดเนื้อหาของละครนั้นมีความสมจริง และทำให้ผู้ชมได้เห็นภาพ ทิวทัศน์ที่สวยงามของประเทศต่างๆ รวมทั้งเรื่อง ทรายสีเพลิง นี้ด้วย ซึ่งความยากง่ายในการถ่ายทำนั้นก็คงต้องมี แต่

เนื่องจากผู้จัดได้มีความชำนาญประสบการณ์ในการทำละครที่ต้องเดินทางไปถ่ายทำยังต่างประเทศบ่อย ๆ ได้กล่าวว่า

" มันอยู่ที่การเตรียมงาน เพราะว่าตรงนั้นเราได้รับความร่วมมือจากประเทศโมนาโค (ในบทประพันธ์จะเป็นนิวยอร์ค) นิวยอร์คพี่เคยถ่ายตุ๊กตาเชิงระบำแล้ว พี่ก็ไม่อยากจะไปซ้ำ พี่เลยเปลี่ยนสถานที่ แต่ก็บอกกับคนเขียนบทแล้วว่าพี่จะเปลี่ยนสถานที่ แล้วเราก็ได้สวยกว่านิวยอร์ค ก็ไม่มีปัญหาอะไร ขึ้นอยู่กับการเตรียมงาน การติดต่องาน ตอนแรกเขาจะไม่ให้ไป เพราะไม่รู้จักประเทศไทย แต่พอเราส่งสิ่งที่เราเคยทำละครเรื่องอื่นให้เขาดู เขาก็โอ เค อนุมัติให้เราเข้าไปถ่ายทำ" (วรายุท มิลินทจินดา , สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2541)

ส่วนบริษัทพริมร์ โปรดักชั่น จำกัด นอกจากการไปดูแลการทำงานในกองถ่ายด้วยตัวเองทุกครั้งแล้ว ในขั้นตอนการเตรียมงานผู้จัดก็จะเป็นผู้ที่ดูแลในเรื่องของการหาสถานที่ เสื้อผ้าและอุปกรณ์ประกอบฉากด้วยเช่นกัน เพื่อให้ได้สิ่งที่ถูกต้องและตรงตามที่ต้องการ

" ตอนว่าง เตรียม prop. ก็ต้องไปเตรียมที่บ้านพี่ พี่ต้องดูของทุกอย่างว่าอะไรพร้อมอะไรไม่พร้อม อย่างเสื้อผ้าพี่ก็ออกไปกับเสื้อผ้าเอง พี่เลือกสิ่งที่พี่อยากได้เอง อย่างหน้า-ผม มันไม่เป็นไร มันเป็นบริษัทที่เขาเป็นเหมือนสปอนเซอร์ส่งเข้ามา แล้วเราก็บรีฟ แค่ตรงนั้นว่าเราต้องการแต่งหน้าสไตล์นี้สำหรับตัวละครตัวนี้ แล้วสถานที่ก็คือหาเอง เป็น connection ของเราที่รู้จักคนนั้นคนนี้ อันนั้นคือเราต้องลุยเอง " (หทัยรัตน์ อมตวณิชย์ , สัมภาษณ์ , 18 มกราคม 2541)

ส่วนผู้จัดละครในรูปแบบบริษัทที่อยู่ในวงการมานานอย่างกันตนาและดาราวิดีโอนั้น ในเรื่องของการหาสถานที่และการสร้างฉาก ก็จะมีทีมงานที่ต้องไปศึกษาว่าจะใช้ฉากอะไรบ้างในการถ่ายทำ นอกจากนี้ กันตนาจะมีโรงถ่ายเป็นของตัวเองที่บางใหญ่ ส่วนดาราวิดีโอจะมีโรงถ่ายที่ลาดหลุมแก้วเพื่อความสะดวกในการสร้างฉาก โดยเฉพาะถ้าเป็นละครพีเรียด ดาราวิดีโอได้สร้างเรือนไทยเอาไว้หลายหลังเพื่อเอาใช้ในการถ่ายทำ เพราะสถานที่เก่า ๆในปัจจุบันนั้นหายากขึ้นทุกที ในการสร้างฉากก็จะต้องมีการศึกษาจากของจริง เพื่อให้ภาพที่ออกมามีความสมจริงมากขึ้น

<u>สรุป</u> ตัวบ่งชี้ "ความถูกต้องสมจริงของฉาก สถานที่ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย" มีเกณฑ์ที่นำไปใช้วัดได้จาก

1. ขึ้นอยู่แนวของละครที่นำมาสร้าง
2. ความถูกต้องสมจริงมาก / น้อย

7.7 การคัดเลือกเพลงประกอบละคร

สำหรับเพลงนำหรือเพลงประกอบละครโทรทัศน์นั้น ในปัจจุบันได้กลายเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ละครได้รับความนิยมและเป็นสิ่งที่ผู้ชมให้ความสำคัญและให้ความสนใจมากขึ้น จนกลายเป็นธุรกิจเป็นแล้ว สำหรับผู้จัดเอง การเลือกเพลงนำหรือเพลงไตเติ้ลละครของบริษัท รีไมน์ จำกัด นั้นจะมาจากความต้องการของตนเอง

" เราจะให้นักแต่งเพลงเอาเรื่องย่อไปอ่าน เอา tone ละครให้เขาดู เขาจะมาบรีฟกับเรา แล้วเราก็จะบอกสิ่งที่เราต้องการให้แก่เขา ถูกหรือผิดก็ค่อยแก้กันต่อไป ... พี่ถือว่ามันเอื้อซึ่งกันและกัน มันอยู่ที่ว่าถ้าเราได้ในสิ่งที่เราต้องการ เพื่อละครของเรา เขาจะไปเป็นธุรกิจก็เรื่องของเขา พี่ไม่สนใจ พี่พอใจตรงนี้ เพลงเพราะ อารมณ์ตัวละครได้ ทุกอย่างได้หมด เราถือว่าเราได้ตรงนี้แล้ว... ส่วนเพลงประกอบละคร ถ้าเราสอดแทรกได้ตามจังหวะของละครแล้ว มันก็จะทำให้คนดูรู้สึกคล้อยตาม แต่ถ้าเราใส่จนพร่ำเพรื่อ มันก็เปรอะ" (วรายุท มิลินทจินดา , สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2541)

ทางด้านบริษัท พรินซ์ โปรดักชั่น ผู้จัดจะเป็นผู้ที่เลือกและตัดสินใจเองว่าจะจ้างหรือขอให้บริษัทใดทำเพลงให้ โดยจะเป็นผู้ออกแบบเพลงว่าต้องการจะได้เพลงทำนองไหน มีเนื้อหาเป็นอย่างไรและใครจะเป็นคนร้องด้วยตัวเอง

สำหรับเพลงนำละครและเพลงประกอบละครของเอ็กแซ็กท์นั้นได้ทำเป็นธุรกิจอย่างจริงจังและเป็นรูปแบบที่ชัดเจน เนื่องจากเห็นว่าละครกับเพลงนั้นมันเอื้อซึ่งกันและกันอยู่แล้ว ซึ่ง ฉกลเกียรติ วีรวรรณได้แสดงความคิดเห็นว่า

" เพลงกับละครมันไปด้วยกันได้เสมอตลอดมา ตั้งแต่ผมเรียนอยู่ต่างประเทศ ผมดูหนังเรื่องนี้ ผมชอบละครเรื่องนี้ ผมมักจะไปหาซื้อ soundtrack ที่มีอยู่มาเปิดฟัง เพื่อให้ remind ความทรงจำที่ดีที่ได้ดูหนังหรือละครเรื่องนั้นๆไป ผมเริ่มทำเทปเพลงประกอบละครมาตั้งแต่ "ยามเมื่อลมพัดหวน" "ทอฝันกับมาวิน" ก็ขัดขึ้นมา เพราะฉะนั้นคิดว่ามันเป็นเรื่องที่ไปด้วยกัน

ได้... มันอยู่ที่ว่าเนื้อหาของเพลงนั้นมันเข้ากันเรื่องหรือเปล่า" (ถกลเกียรติ วีรวรรณ , สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2541)

ทางด้านคัดเลือกเพลงนำละครของกันตนานั้น มีอยู่หลายกรณี แต่ส่วนมากกันตนาจะจ้างผลิต เพื่อให้เพลงนั้นเหมาะสมกับละคร

" การคัดเลือก ส่วนมากเราจะไปจ้างเขาแต่ง เพื่อให้มันเข้ากับละคร แต่บางครั้งพวกค่ายเพลงจะมีอิทธิพลกับเราในกรณีที่เราไปเอานักร้องในค่ายเขามาเล่น มันก็จะมีผลแล้วว่าเพลงต้องเป็นของเขานะ บางครั้งเพลงมาก็คือ เพลงขาย ขายเพื่อจะขายเทป มันอาจจะไม่เข้ากับละครโดยตรง บางครั้งก็จำเป็นต้องเอา มันมีเรื่องของธุรกิจเข้ามาผสม แต่ก่อนการทำเพลงละครธุรกิจตรงนี้มันไม่มีใครสนใจ แต่ตอนหลังนี่มันขายได้ มันเริ่มกลายเป็นว่าต้องทำเพลงแล้วต้องไปขาย... หรืออีกกรณีหนึ่งเราไปจ้างเขาทำ เราอยากได้แบบไหน made by order เลย แต่สิ่งหลักก็คือ ต้องเข้ากับละคร... เพลงที่เราทำเอง รวมเอง ขายเอง บางทีพี่ก็ทำ ก็มีขายได้ แต่ไม่ใช่ธุรกิจโดยแท้ เป็นผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นมากกว่า " (จิตรลดา ดิษยนันท์ , สัมภาษณ์ , 9 กุมภาพันธ์ 2541)

ส่วนการคัดเลือกเพลงนำละครของดาราวิดีโอนั้น ส่วนมากจะใช้เจ้าประจำ เช่นแกรมมี่ หรือ อาร์ เอส โปรโมชั่น เนื่องจากว่าละครที่ผลิตถ้ามีพระเอกหรือนางเอกเป็นดารานักร้องในสังกัดก็จะให้ค่ายเพลงทำ นอกจากเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับละครแล้ว เดี๋ยวนี้ค่ายเพลงจะทำเพลงแบบกลางๆเพื่อขายเพลงของตัวเองด้วย ซึ่งบางส่วนก็เห็นว่าเขาทำเหมาะสม บางส่วนก็ไม่เหมาะสม ก็ต้องมีการพูดคุยและตกลงกัน อย่างไรก็ตาม ดาราวีดิโอก็ไม่ได้มองธุรกิจทางด้านนี้เป็นหลัก แต่ก็มีความคิดเห็นว่า เพลงนั้นก็มีส่วนเสริมให้ละครดังขึ้นเช่นกัน

สรุป ตัวบ่งชี้เรื่อง " การคัดเลือกเพลงประกอบละคร" มีเกณฑ์ที่สามารถนำไปวัดได้ คือ

1. ความเหมาะสมกับเรื่องราวและเนื้อหาของละคร
2. ความไพเราะของเพลง

จากเกณฑ์และตัวบ่งชี้ในเรื่อง ความประณีตและคุณภาพของกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ สามารถสรุปออกมาในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5.7 แสดงสรุปเกณฑ์ "ความประณีตและคุณภาพของกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์"

ตัวบ่งชี้	สถานี			ผู้จัดละคร				
	ช่อง 3	ช่อง 5	ช่อง 7	รีไมน์	พรินซ์ โปรดักชั่น	เอ็กแซ็กท์	กันตนา	ดาราวิดีโอ
นโยบายการผลิตละคร	การเลือกเรื่อง/ดารา	ไม่เน้นละคร	เน้นความบันเทิง	สนุก / สวยงาม	แนวชีวิต รัก สนุกสนาน	หลากหลาย รูปแบบ	แนวสร้างสรรค์ / รับจากช่อง 7	รับจากช่อง 7
การเลือกเรื่อง / เนื้อหา	ผู้จัดเลือก	ขึ้นกับผู้จัด	กำหนดให้ผู้จัด	ความชอบ ของผู้จัด	ความชอบ ของผู้จัด	คิดพล็อตเรื่อง ขึ้นเอง	แนวสร้างสรรค์ / รับจากช่อง 7	รับจากช่อง 7
การกำหนดตัว ผู้เขียนบท / ผู้กำกับ	ผู้จัดเลือก	ขึ้นกับผู้จัด	ขึ้นกับผู้จัด	รับจ้างอิสระ ดูความเหมาะสม	รับจ้างอิสระ ดูความเหมาะสม	ในสังกัด ดูความเหมาะสม	ในสังกัด ดูความเหมาะสม	ในสังกัด ดูความเหมาะสม
การคัดเลือกตัวแสดง	ความเหมาะสม กับบทบาท	ขึ้นกับผู้จัด	มีดาราในสังกัด	ความเหมาะสม กับบทบาท	ความเหมาะสม กับบทบาท	ความเหมาะสม กับบทบาท	ความเหมาะสม / มีดาราในสังกัด	ดาราในสังกัด ช่อง 7
ความพิถีพิถัน ในกระบวนการผลิต	ส่งทีมงานร่วม กับผู้จัด	ขึ้นกับผู้จัด	ขึ้นกับผู้จัด	ละครสด็อค	ละครสด็อค	ละครสด็อค	ละครสด็อค / ละครไม่สด็อค	ละครไม่สด็อค
ความถูกต้องสมจริง ของฉาก สถานที่ เครื่องแต่งกาย	ความประณีต ของผู้จัด	ขึ้นกับผู้จัด	ขึ้นกับผู้จัด	สถานที่ สมจริง ฉาก/เครื่องแต่ง กายสวยงาม	สถานที่ ฉาก	สถานที่ ฉาก	มีโรงถ่ายเอง	มีโรงถ่ายเอง
การคัดเลือกเพลงละคร	ขึ้นกับผู้จัด	ขึ้นกับผู้จัด	ขึ้นกับผู้จัด	จ้างผลิตเอง / ค่ายเพลงผลิต	จ้างผลิตเอง / ค่ายเพลงผลิต	ผลิตเอง เป็นธุรกิจ	จ้างผลิตเอง / ค่ายเพลงผลิต	ค่ายเพลงผลิต

เกณฑ์ที่ 8 บทละครโทรทัศน์

บทละครโทรทัศน์ถือเป็นองค์ประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งนอกเหนือไปจากตัวละคร ฉาก แสง สี เครื่องแต่งกายและอื่นๆ ซึ่งละครโทรทัศน์ในบ้านเราส่วนใหญ่มักจะนำมาจากบทประพันธ์จากนวนิยาย มากกว่าจะเป็นบทละครที่แต่งขึ้นใหม่เพื่อมาทำเป็นละครโทรทัศน์โดยเฉพาะ ดังนั้น เมื่อนำเรื่องจากนวนิยายมาทำละครโทรทัศน์ ผู้เขียนบทจึงเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดจากตัวหนังสือมาเป็นบทละครโทรทัศน์ที่มีทั้งภาพและเสียง เรื่องราวจากนวนิยายที่นำทำมาเป็นละครโทรทัศน์ ถึงแม้ว่าจะมีแนวเรื่องที่หลากหลาย แต่พบว่าส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาเป็นแบบ love theme คือเกี่ยวกับความรักระหว่างหนุ่มสาว รวมทั้งความรักของครอบครัว ระหว่างพ่อ แม่ ลูก

สำหรับเกณฑ์และตัวบ่งชี้ทางด้านบทละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ทั้ง 10 เรื่องดังกล่าวถึงการถ่ายทอดเนื้อหาจากบทประพันธ์มาสู่ละครโทรทัศน์ โดยได้นำเอาแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของละครโทรทัศน์มาใช้เป็นตัวบ่งชี้ ดังนี้

8.1 **เค้าโครงเรื่องของละคร** (Plot) ประเมินจาก การลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละครอย่างมีเหตุผลและมีจุดหมายปลายทาง มีความยาวพอเหมาะ มีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง เหตุการณ์ทุกตอนมีความสัมพันธ์อย่างสมเหตุสมผล

8.2 **ตัวละครและการวางนิสัยของตัวละคร** ประเมินจากลักษณะนิสัยของตัวละครและการที่ผู้เขียนกำหนดให้ตัวละครมีลักษณะนิสัยตามความเหมาะสมของเรื่องราวที่เสนอ

8.3 **ความคิดที่สอดแทรกในละคร** ประเมินจากความหมายของบทละครเรื่องนั้น หรือ แก่น (Theme) ของเรื่อง วิธีการแสดงความคิดของผู้เขียนบทที่แสดงผ่านเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละครอย่างสมเหตุสมผลและมีความเหมาะสมซึ่งขึ้นอยู่กับการวางโครงเรื่องที่ดี การสร้างตัวละครที่น่าสนใจและความลึกซึ้งที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังบทละครเรื่องนั้น ๆ

8.4 **การถ่ายทอดเรื่องราว /ความคิดของผู้ประพันธ์ผ่านบทสนทนา** ประเมินจากการที่ผู้เขียนบทได้ถ่ายทอดเรื่องราวและความคิดของผู้ประพันธ์ออกมาทางคำพูดของตัวละครหรือบทสนทนาได้อย่างเหมาะสม

8.5 **การนำเสนอภาพผ่านบทละครอย่างมีศิลปะ** ประเมินจาก การถ่ายทอดบทบาทของตัวละครที่จะสามารถแสดงออกมาด้วยใบหน้า ท่าทางด้วยความแนบเนียน เหมาะสม และชวนให้ติดตาม

8.6 **ความเหมาะสมกับสถานการณ์** ประเมินจากความสัมพันธ์ของเนื้อหาต่อเหตุการณ์ร่วมสมัย ที่ทำให้คนคิดถึงประเด็นปัญหาที่อยู่รอบ ๆ ตัวได้

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์แต่ละเรื่อง ในที่นี้ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยลำดับตามละครโทรทัศน์ที่นำมาศึกษาทั้ง 10 เรื่อง ดังนี้

ทอฝันกับมาวิน

ละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่ของเอ็กแซ็กท์ มักจะเป็นการคิดพล็อตเรื่องขึ้นมาทำเป็นละครมากกว่าจะนำเอามาจากบทประพันธ์ในนวนิยาย ซึ่งก็รวมถึงเรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" นี้ด้วย

ถกลเกียรติ วีรวรรณซึ่งเป็นทั้งผู้กำกับการแสดงและเป็นผู้วางเค้าโครงเรื่องของละครเรื่องนี้กล่าวว่า

" เรื่องนี้คิดจากตัว "ฟลุค" ตอนนั้นเขาเล่น "ลัดฟ้ามาหารัก" มาก่อนเป็นบทใสๆ ก๊ากๆ ธรรมดา เราก็อยากจะให้เขาซีเรียสขึ้นบ้าง แต่ก็ยังมีความใสๆแบบวัยรุ่นอยู่ ก็เลยคิดว่า ในสังคมนี้มันมีการที่คนได้เรียนในสิ่งที่ไม่ได้อยากเรียนนั้นเยอะ อย่างที่ผมบอกว่า ในเรื่องของระบบ Entrance หรือเรื่องอะไรก็แล้วแต่หรือคนไทยเอง เป็นคนที่ไม่ค่อยมีปากเสียง แล้วก็...ไม่เป็นไร ตรงนี้ไปก็แล้วกัน เพราะว่าเด็กไม่ได้ถูกปลูกฝังให้ทำในสิ่งที่ตัวเองรักมาตั้งแต่เด็ก มารู้ตัวก็เกือบจะสายแล้ว คนไม่ได้ถูกส่งเสริมให้ทำในสิ่งที่ตัวเองรัก แต่คนมักจะถูกส่งเสริมให้ทำในสิ่งที่ตัวเองควรจะทำ ละครเรื่องนี้ก็เลยออกมาสะท้อนตรงนี้ให้เห็นว่า คนเราบางทีถ้าจะทำอะไรให้ดีๆได้ มันต้องมีใจรัก แล้วบางครั้งสิ่งที่ใจรัก คุณอาจเห็นว่ามันไม่ควร แต่ถ้าทำดีๆมันก็ควรได้เหมือนกัน ... ก็คิดจากตัว "ฟลุค" มารับบทตรงนี้ ในขณะเดียวกันประเด็นคืออะไร ประเด็นก็คือที่เล่าให้ฟังนี้แล้วจะเอาออกมาได้ยังไง ตรงนี้ก็เลยเกิดประเด็นของ "พ่อกับลูก" " (ถกลเกียรติ วีรวรรณ , สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2541)

สำหรับความหมายของเรื่องที่ผู้เขียนบทต้องการจะสื่อไปยังผู้ชมจากงานวิทยานิพนธ์ของสุณิสา จันทรบูรณ์ ได้สัมภาษณ์ จิระวิทย์ สมบัติศิริ เกี่ยวกับการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่องนี้ไว้ว่า

" เรื่องครอบครัวเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว ทุกคนมีความเป็นมาวินส่วนใหญ่ คือไม่รู้ว่าตัวเองอยากทำอะไร ก็คือได้ตรงนี้เป็นแก่นของเรื่อง คือต้องการสื่อความหมายทางสายกลาง ทุกศาสนาว่าไว้ ถ้าเรามาพบกันตรงกลาง จบ ถ้ามาวินยอมทำตามพ่อสักนิด พ่อฟังมาวิน แล้วมาพบกันตรงกลาง จะไม่เกิดปัญหานี้เลย..." (จิระวิทย์ สมบัติศิริ , สัมภาษณ์ , 22ตุลาคม 2540)

ในการคิดพล็อตเรื่อง ตามทัศนะของถกลเกียรตินั้น หัวใจสำคัญของละครโทรทัศน์คือเรื่องและตัวแสดงมาควบคู่กันไป ถ้ามีเรื่องใดที่เหมาะกับดารานักแสดงคนไหน ก็จะเลือกเอานักแสดงคนนั้น แล้วถึงจะมาดูความเป็นไปได้ในการผลิต หรือคิดจากตัวแสดงที่จะมาเล่นที่มีทั้งความสามารถ และขายได้ คือมีความเป็น commercial art แล้วดูว่ามีบทใดที่เหมาะสม แล้วจึงคิดเรื่องตามคนๆนั้น เพื่อที่จะให้มารับบทบาทในเรื่อง สำหรับในส่วนของประเด็นที่จะนำมาพล็อตเป็นเรื่องราวนั้นจะดูที่ว่ามีประเด็นอะไรที่น่าสนใจในขณะนั้น

สำหรับจิระวิทย์ สมบัติศิริ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์เรื่องนี้ ใช้เวลาในการเขียนบทนานถึง 7 เดือนครึ่ง เนื่องจากมีเวลามากในการเตรียมงาน เมื่อเขียนบทได้เสร็จสมบูรณ์แล้วจึงนำไปถ่ายทำ

" ...จะเริ่มจากมีพล็อตก่อน แล้วมาเข้าที่ประชุม เหมือนการคิด treatment ของแต่ละตอน เราจะไปคิดมาแล้วเสนอที่ประชุมว่า เรื่องนี้ผมจะเดินตอนหนึ่งอย่างนี้ๆนะ ฉากนี้ๆ ต้นจนจบตอนอย่างนี้ ผู้กำกับ ครีเอทีฟของบริษัท โอ เค ไหม ผ่านไหม ปรับแต่งยังไง พอโอเค แล้วเราถึงจะเอาอันนั้นมาเขียนเป็นบทมาส่งผู้กำกับ ผู้กำกับจะอ่าน ขอแก้อะไรไหม...ที่มันใช้เวลามากนี่เป็นเพราะเขียนไปแล้ว มีการแก้ไขอยากให้ดีที่สุด ที่เอ็กแซกท์ค่อนข้างจะเคารพบทมาก เพราะจะมีการแก้ไขกันเยอะมาก แทบจะไม่เปลี่ยนแปลงอะไรเลย..." (จิระวิทย์ สมบัติศิริ , สัมภาษณ์ 22 ตุลาคม 2539)

การผลิตละครแต่ละเรื่องของเอ็กแซ็กท์ ในส่วนของการเขียนบทจะมีการร่วมมือกันของบุคลากรหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้กำกับ ครีเอทีฟ จึงทำให้การถ่ายทอดเรื่องราวจากบทละครโทรทัศน์มาเป็นภาพและเสียงในละครนั้นมีการนำเสนอได้ชัดเจน

ในการคิดพล็อตเรื่องมาทำเป็นละครโทรทัศน์ ผู้จัดละครนั้นจะต้องมีมุมมองหรือมีประเด็นที่จะทำเกิดขึ้น ละคร "ทอฝันกับมาวิน" เป็นละครโทรทัศน์ที่นำประเด็นเรื่องครอบครัวระหว่างพ่อกับลูก กับประเด็นในเรื่องของความฝันของคนที่ถ้าได้ทำในสิ่งที่ตัวเองอยากจะทำชีวิตก็จะมีความสุข โดยมีถกลเกียรติ วีรวรรณ เป็นผู้คิดเค้าโครงเรื่อง และนำเอาช่วงชีวิตที่ผ่านมาแทรกเป็นประเด็นอยู่ในละครด้วย ผู้เขียนคือ จิระวิทย์ สมบัติศิริ ได้รับการถ่ายทอดเทคนิคการเดินเรื่อง สีสันของละครจากถกลเกียรติ มาเขียนเป็นบทละครโทรทัศน์เรื่องนี้ จากประสบการณ์ในการเขียนบทจากพล็อตมาหลายเรื่อง สำหรับเรื่องนี้มีเวลาในการเตรียมงานมาก จึงทำให้ผู้เขียนบทสามารถแก้ไขบทให้สมบูรณ์ที่สุดก่อนที่จะเริ่มถ่ายทำ ดังนั้นจึงเกิดความแม่นยำและความชัดเจนในประเด็นซึ่งมีความสำคัญต่อการคิดพล็อตเรื่องมาทำเป็นละครโทรทัศน์

ทรายสีเพลิง

แก่นหรือหัวใจสำคัญของเรื่องในการตีความของผู้เขียนบทคือ ภาสุรี-พงศ์สนิท สนิทวงศ์ ณ อยุธยานั้น ก็ได้นำมาจากบทประพันธ์เดิมคือ

"...ถ้าคนเรานั้นมีสติ คิดและให้อภัย ก็คงจะไม่เกิดปัญหาต่อกัน เรื่องนี้มีตัวละครอยู่หลายตัวที่มีความคิดที่เห็นแก่ตัว ดวงตาซึ่งเป็นแม่ของทราย หรือว่าพ่อของทราย (ศก) มีความเห็นแก่ตัว ต้องการดวงตาเอาไว้เป็นภรรยาลับ รวมทั้งย่าของทราย (คุณหญิงสิริ) ก็ต้องการเลี้ยงดวงตาเพื่อเอาไว้ใช้ แล้วดวงตาเองก็ต้องการฐานะทางสังคมด้วย แต่ทุกคนก็ไม่ได้รับความสมหวัง ก็เกิดความไม่พอใจกัน เป็นผลต่อมายังคนรุ่นต่อไป โดยเฉพาะจุดเด่นของเรื่องนี้ ก็คือรุ่นของ"ทราย" เพราะได้รับการปลูกฝังมา ดวงตารู้สึกว่าตัวเองด้อยกว่าคนอื่นเขา ก็อยากจะให้ลูกตัวเองเป็นหนึ่งไม่เป็นรองใคร ความรู้สึกแบบนี้ที่ย้ำเข้าไปตั้งแต่เด็ก จนกระทั่งโตขึ้นมา มันก็ยังฝังความคิดอยู่ในตัว "ทราย" ที่ว่าเขาต้องเอาชนะทุกคนซึ่งเป็นผลร้ายทั้งกับตัวเองและคนอื่น (พงศ์สนิท สนิทวงศ์ ณ อยุธยา , สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2541)

ในการสร้างโครงเรื่องรอง (subplot) เพิ่มเติมเพื่อให้เป็นบทละครที่สมบูรณ์ขึ้น ในเรื่อง "ทรายสีเพลิง" นี้ จะมีเรื่องของ "ทราย" เป็นหลักที่สำคัญตลอดทั้งเรื่องอยู่แล้ว จึงไม่ต้องแก้ไขหรือเพิ่มเติมอะไรนอกจากจุดเล็กๆน้อยๆ ที่จะทำให้เรื่องราวนั้นดำเนินไปได้

สำหรับการวางตัวละครและลักษณะนิสัยของตัวละครนั้น ละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่ตัวละครมักจะมีลักษณะเป็นแบบตายตัว (Typed Character) ตามแบบฉบับที่เห็นในละครทั่วไป เช่น พระเอก-นางเอกที่มีนิสัยแสนดี ผู้ร้ายตัวโต ตัวอิจฉา ก็จะมีนิสัยที่ร้ายตลอดเวลา แต่ในละครเรื่องนี้ ตัวละครทุกตัวจะมีพัฒนาการ

"อย่างดวงตา แม่ของทราย ทีแรกก็มีความคิดอิจฉานิดๆ แต่เมื่อเขาอายุมากขึ้น เขาได้คิดทบทวนเรื่องราวที่ผ่านมาว่าความคิดนั้นไม่ถูกต้อง แต่เมื่อมองดูลูกเขา แล้วมันไปในทางที่ไม่ค่อยดีนัก แต่ไม่ทันจะแก้ไข เหตุการณ์ต่างๆมันก็เกิดขึ้นมากมาย หรือ "ทราย" ไม่มีโอกาสที่จะเรียนรู้ชีวิตอีกด้าน เขารู้แต่ว่าถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกแย่งชิง รู้สึกว่าไม่ได้รับความยุติธรรมพอ เขาจึงมาทวงสิ่งที่เขาจะได้บ้าง แต่กว่าจะคิดได้ก็สายเกินไป ส่วน "ฉาณ" กับ "ทราย" ก็มีลักษณะคล้ายๆกัน คือเป็นลูกที่ไม่รับความอบอุ่นเท่าไหร่ คือ พ่อตายแล้วอยู่กับแม่ซึ่งไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมสังคมกับญาติพี่น้องของพ่อได้เลย ก็มีความรู้สึกว่าถูกเอารัดเอาเปรียบ แต่ "ฉาณ" เห็น "ทราย"แล้วได้คิดถึงตัวเองแล้วมาทบทวนก็ได้รับการแก้ไข ส่วนบุรี เป็นสัญลักษณ์ของความดีในเรื่องนี้ เพราะว่าเขาเป็นอย่างนี้มาตั้งแต่เด็ก เพราะว่าเขาอยู่ในบ้านที่มีผู้ใหญ่ดูแล คงจะเป็นเรื่องที่บอกว่า เด็กที่จะโตขึ้นมานั้นอยู่ที่สภาพแวดล้อมภายในบ้าน ..." (พงศ์สนิท สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์ 3 กุมภาพันธ์ 2541)

แง่คิดที่ต้องการสอดแทรกในละครเรื่องนี้ อยู่ในเรื่องราวที่ดำเนินตลอดทั้งเรื่องที่ตัวละครพูดถึง และเหตุการณ์ที่อธิบายโดยโครงเรื่องดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งผู้เขียนได้ยึดตามบทประพันธ์ในเรื่อง ส่วนฉากในต่างประเทศที่เกิดขึ้นในบทประพันธ์นั้นเกิดขึ้นที่นิวยอร์ค แต่ในละครผู้จัดได้เปลี่ยนสถานที่มาเป็นที่ประเทศโมนาโค ซึ่งก็ไม่ได้ทำให้เรื่องราวหรือเนื้อหาในบทประพันธ์เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด สำหรับนักแสดงผู้เขียนบทเห็นว่าสามารถถ่ายทอดออกมาได้ค่อนข้างตรง ในการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่องนี้ ผู้เขียนบทได้ทำงานเต็มที่ เมื่อเขียนบทเสร็จเรียบร้อยแล้วถึงได้มีการพูดคุยกันว่าควรจะแก้ไขอะไรบ้างเพื่อให้เป็นไปได้ในการผลิต เมื่อบทเสร็จสมบูรณ์แล้วจึงได้มีการเปิดกล้อง จึงไม่พบข้อจำกัดหรือปัญหาในการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่องนี้

นายขนมต้ม

แก่นหรือหัวใจของเรื่อง "นายขนมต้ม" ที่ผู้เขียนบทคือ "วิลาสินี" หรือวิเชียร ทั้งสุขต้องการจะสื่อสารให้กับผู้ชมนั้น คือ

" นายขนมต้มเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก ความสามัคคีในชาติ ความรักความสามัคคีก็จะสร้างทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นมาได้ นี่คือ concept หลักๆของเรื่อง " ("วิลาสินี" , สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2541)

แต่สำหรับคมทวน คันธนู เจ้าของบทประพันธ์นั้นกล่าวว่า ละครโทรทัศน์เรื่องนี้ความผิดพลาดหนักที่สุด ก็คือ การนำเสนอประเด็นหลักของเรื่องที่ผู้เขียนบทละครหยิบเรื่องความรักความสามัคคีที่เขาให้น้ำหนักเป็นประเด็นรองมาเป็นประเด็นหลัก ในส่วนของการสะท้อนภาพคนไทยสามัญชนที่สร้างคุณงามความดีให้กับแผ่นดิน แต่ถูกลืมเลือนไม่ได้รับการบันทึกเรื่องราวไว้จนกระทั่งทำให้ความเป็น "คนกล้านอกตำนาน" กลับถูกละเลยไปเสียสิ้น เหลือเพียงแค่เรื่องราวของนายขนมต้มเพียงอย่างเดียว (ผู้จัดการ , 28 ต.ค. - 3 พ.ย. 2539 : 35)

ในการสร้างโครงเรื่องรอง (subplot) หรือการเพิ่มเติมรายละเอียดนั้น "วิลาสินี" ผู้เขียนบทได้กล่าวว่า

" โดยปกติ เรื่องหรือบทประพันธ์ มันจะไม่พอสำหรับการที่จะทำเป็นละคร จะต้องมีการแต่งเติมเสริมต่อ โดยใช้บทประพันธ์เป็นหลัก นายขนมต้ม ถ้ายึดตามบทประพันธ์จริงๆ เอาแต่เนื้อมาจริงๆ ก็จะสามารถทำละครได้ประมาณ 15-16 ชั่วโมง แต่คำสั่งที่มีมาคือประมาณเกือบๆ 40 ชั่วโมง เพราะฉะนั้นมันจะมากไปกว่ากัน 1 เท่าครึ่ง ส่วนที่เป็นเท่าครึ่งก็จะเป็นส่วนที่เพิ่มเติมซึ่งมีหลักอยู่ว่าจะต้องเอามาจากบทประพันธ์ เช่น เพิ่มเติมโดยสมมติเขาพูดมาอยู่ประโยคหนึ่งว่า คนนี้นี่เป็นคนอย่างนี้ เราก็จะสร้างเหตุการณ์ 2-3 เหตุการณ์ขึ้นมาเพื่อที่จะเน้นคาแรคเตอร์นั้นให้ชัดเจน อันนี้เป็นภาษาของผมเองเลยว่า "แตกลูกแตกดอกออกไป" แต่ก็ยังอยู่ในโครงเรื่องเดิมนั้นเอง ถ้าเราเดินเรื่องตามหนังสือ ส่วนใหญ่จะไม่พอ เกือบๆจะทุกครั้งจะไม่พอ เราก็ต้องต่อเติมให้มันครบ ครบทั้งความยาวที่จะต้องออกอากาศ ครบทั้งการสื่อความหมายที่จะไปให้ถึงคนดูให้เข้าใจเหตุการณ์นั้นๆได้ ต้องมีการเสริมต่อแน่นอน "

" เรื่องของนายขนมต้มมีส่วนอ้างอิงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ คือเหตุการณ์ตอนกรุงแตก และเหตุการณ์ที่พระเจ้าตากกู้อิสรภาพ นี่เป็น 2 ประเด็นที่ผู้ประพันธ์วางเอาไว้ว่านี่คือ เหตุการณ์ที่อิงประวัติศาสตร์จริงๆ แต่ส่วนของนายขนมต้มเอง หยิบยกเอามาจากบันทึกของพงศาวดารพม่า ซึ่งจะมีอยู่ประมาณ 5-6 บรรทัดว่า นายขนมต้มเป็นใครมาจากไหนไม่รู้ เป็นเด็กหนุ่มชาวจังหวัดนี้ อำเภอนี้ บ้านนี้ แล้วสามารถที่จะสู้กับนักมวยพม่าตอนกรุงแตกได้ 9 คน 10 คน สามารถชนะได้หมดเลย แล้วผู้ประพันธ์ก็ได้มาทำเป็นจินตนิยายขึ้น (จินตนาการผสมนิยาย) อิงประวัติศาสตร์ที่แท้จริงคือ 1. ชื่อนายขนมต้ม และคำบอกเล่าเกี่ยวกับนายขนมต้มที่มีอยู่ในประวัติศาสตร์พงศาวดารพม่าประมาณ 5-6 บรรทัด 2. เหตุการณ์ตอนกรุงแตก 3. พระเจ้าตากกู้อิสรภาพ ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ที่ได้รับการบันทึกไว้ ส่วนอื่นๆของบทประพันธ์นี้เกิดขึ้นมาจากจินตนาการของผู้ประพันธ์ เพราะฉะนั้นมันก็จะผสมกัน 2 ส่วนระหว่างของจริงกับของที่จินตนาการขึ้นมา " (วิลาสินี , สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2541)

หลักในการวางโครงเรื่องที่ต้องคำนึงถึงความยาว การลำดับเหตุการณ์ ความสมบูรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ ความสมเหตุสมผลนั้น เมื่อผู้เขียนบทได้อ่านบทประพันธ์เสร็จและเข้าใจว่าผู้ประพันธ์ต้องการอะไร ทางผู้จัดและทางสถานี (ช่อง 7) นั้นต้องการความยาวขนาดไหน เมื่อได้ข้อมูลแวดล้อมมาก็กลับมาดูในหนังสือว่า ส่วนไหนบ้างที่ไม่เข้าใจ ก็จะหาข้อมูลเพิ่มเติม ขั้นต่อมาคือคิด concept ของเรื่อง หลังจากนั้นจะดูว่า สีสันของทางละครจะเดินไปทางไหน เมื่อละครชื่อ "นายขนมต้ม" จึงเอานายขนมต้มเป็นตัวเอก ก็จะต้องใส่รายละเอียดเกี่ยวกับนายขนมต้ม พฤติกรรมของบุคคลที่แวดล้อมโดยทั้งหมดอิงอยู่กับบทประพันธ์ เมื่อเข้าถึงการเป็นละครแล้ว มีทั้ง รัก ตลก โศกเศร้า เสียสละ ต่อไปก็คือการลงมือเขียนบท

สำหรับตัวละครและการวางลักษณะนิสัยตัวละครในเรื่องนี้นั้น ตัวละคร "มะขาม " นางเอกของเรื่องจะตรงตามคาแรคเตอร์ที่หนังสือวางเอาไว้ แต่ตัวละคร "กระถิน" จะเป็นตัวที่แตกออกมาโดยยึดตามคำบอกเล่าในบทประพันธ์ แล้วก็จะขยายให้มีบทบาทมากขึ้น ส่วนอื่นๆนั้นก็คงตามหนังสือเป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าไม่มีก็ต้องสร้างเพื่อให้คล้อยตามกับตัวละครที่มีบทอยู่แล้ว แต่สำหรับเจ้าของบทประพันธ์เห็นว่า ผู้เขียนบทได้มีการแต่งเติมเรื่องจนน่าเกลียด บุคลิกของนายขนมต้มจริงๆ ต้องขรึม เพราะเป็นคนเก็บกดตั้งแต่เด็ก ไม่ใช่พูดไปยิ้มไป ส่วนบุคลิกของ "กระถิน" ในหนังสือก็จะไม่ "ร่าน" เหมือนในละคร

ความคิดที่ผู้เขียนบทได้สอดแทรกอยู่ในละคร คือเน้นในเรื่องความดามัดดี

"เน้นในเรื่องความสามัคคี แต่การที่จะเน้นอะไรเป็นประเด็นหลักมันจะต้องมีเหตุการณ์แวดล้อมเกิดขึ้นมากมาย พัฒนาการของพระเอกในเรื่องการเป็นนักสู้ เป็นส่วนหนึ่งในการที่เขาจะก้าวไป เป็นสีสันของทางละครที่จะทำให้เขาดูน่าสงสารในครั้งแรกๆ แล้วก็ก้าวต่อไป ก็เดินตามบทประพันธ์ไปคือ เขาจะต้องไปช่วยกันกู้ชาติ ระหว่างนั้นก็พบรักกับนางเอก แล้วก็จะมีตัวนั้น ตัวนี้แทรกเข้ามา มีชิงรักหักสวาท มีตัวตลก ตัวโหดร้ายแทรกเข้ามา แต่แกนนำก็ยังเดินต่อไป ส่วนที่เสริมก็เป็นตัวแพรวพราว แต่ตัวที่เดินไปหลักๆ ก็คือ โครงของเรื่องนั่นแองก็ยังเดินอยู่ ซึ่งตัวแพรวพราวทั้งหลาย ผมเรียกของผมเองว่าเป็นสีสันของละคร ต้องมีเพราะว่ามันคือ บันเทิง ต้องมีรัก มีโศก มีตลก ไม่ใช่สารคดีหรือกึ่งสารคดี ซึ่งก็ไม่ใช่บันเทิง คนก็ดูไม่ไหว อันนี้ต้องตัดสินระหว่างบทประพันธ์กับคนดู ถ้าบทประพันธ์เป็นบทประพันธ์ที่คนดูยอมรับได้ ก็โอเค แต่ถ้ามันหนักจนรับไม่ไหว ก็จะต้องเติมเพื่อให้มันดูเบาๆลงมา ดังนั้นผู้ประพันธ์อาจจะไม่ค่อยพอใจเพราะว่าความขึงขัง มีมนต์ขลังของเขามันดูเหมือนกับจะโดนลบไป คล้ายๆคนเขียนบทมาลบหลู่ผู้ประพันธ์ จริงๆแล้วมันไม่ใช่ เพราะว่ามันต้องคิดถึงเชิงพาณิชย์ด้วย... " ("วิลาสิณี " , สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2541)

ส่วนการถ่ายทอดจากบทประพันธ์มาสู่บทละครโทรทัศน์นั้น จะถ่ายทอดออกมาได้ดีแค่ไหน ผู้เขียนบทได้กล่าวไว้ว่า

" บางครั้งขึ้นอยู่กับความยาวของละครด้วย อย่างนายขนมต้ม คำสั่งที่ให้ออกอากาศยาวเกินไป ในส่วนที่แตกลูกแตกดอกออกไปจะเยอะ ทำให้บทประพันธ์มันแตกออกไป หมายความว่าต่อเติมค่อนข้างมาก แต่ต่อเติมแบบที่คนดู ชาวบ้านรับได้โดยอิงกับตัวบทประพันธ์เป็นหลัก เช่น พูดถึงตัวนางอิจฉา เป็นคนแจ๊ดๆ แจ๋ๆ คือหนังสือจะไม่พูดมาก จะขยายคาแรคเตอร์ออกไป เพิ่มเติม จุกจิกๆเข้าไป มันก็เลยเกือบจะกลบความที่เป็นรูปแบบของบทประพันธ์ไปค่อนข้างจะมาก เพราะลักษณะของบทประพันธ์จะค่อนข้างขึงขัง จริงจัง แต่ในละครจะออกมาดูเบาๆ สบายๆ ผสมกันระหว่างหนักเบา ใส่เข้าไปเพื่อให้คนดูรับได้ " ("วิลาสิณี" , สัมภาษณ์ 21 มกราคม 2541)

การทำละครย้อนยุคหรือละครพีเรียด ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ และผู้จัดซึ่งเป็นผู้ผลิตมักจะต้องมีการค้นคว้าหาข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้มีความสมจริงและถูกต้องตามประวัติศาสตร์ แต่สำหรับ "วิลาสิณี" ไม่ได้คุยกับผู้ประพันธ์ หรือค้นคว้าหาข้อมูลมากนัก เนื่องจากเชื่อว่าผู้ประพันธ์ได้ค้นคว้ามาดีพอสมควร ในนวนิยายจะมี footnote อ้างอิงมาจากเอกสารต่างๆ จึงเชื่อ

มั่นในด้านข้อมูล ความถูกต้อง แม่นยำของผู้ประพันธ์ จะมีค้นคว้าเพิ่มเติมบ้างคือ ทบทวนในเรื่องของการเสียกรุง โดยศึกษาจากตำราที่ใกล้เคียงกันจากห้องสมุดบ้าง ส่วนในเรื่องของ "ทางละคร" ที่ต้องมีการเสริมเติมแต่งนั้นคิดว่าถ้าปรึกษากับผู้ประพันธ์แล้วจะต้องไม่เห็นด้วย

แต่มีสิ่งหนึ่งที่เป็นข้อผิดพลาดที่ผู้ประพันธ์ได้ติติงคือ การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมกับยุคสมัย ซึ่งเป็นเรื่องราวสมัยอยุธยา จึงยังไม่มีคำพูด "มั่วนิ่ม" หรือ "ขาเดี้ยง" อย่างที่ตัวละครบางตัวพูด หรือคำว่า "สมุนไพร" ที่ชายนิรนามสั่งให้นายขนมต้มไปเก็บที่เชิงเขาเพื่อนำไปปรุงยา ก็เป็นคำสมัยใหม่ และที่สำคัญอยุธยาไม่มีภูเขา (ผู้จัดการ , 28 ต.ค.- 3 พ.ย. 39 : 35) ซึ่งผู้เขียนก็ยอมรับข้อผิดพลาดตรงนี้ว่าหลุดออกไปเนื่องจากไม่แน่ใจว่าสมัยกรุงแตกเขาใช้ภาษากันอย่างไร ใช้ภาษาโบราณแบบ "ยาขอบ" หรือไม่ จึงใช้ภาษาพูดธรรมดาตามปกติที่สามารถจะสื่อกันได้

ในด้านของปัญหาที่พบในการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่องนี้นั้น ก็คือความยาวของเรื่อง ความยาวของการออกอากาศที่กำหนดให้มากกว่าบทประพันธ์ ทำให้ต้องขยายเรื่องออกไป มีการขยายและต่อเติมบทระหว่างการถ่ายทำหลายครั้ง ซึ่งทำให้เสียดุลยภาพที่วางเอาไว้ จึงเป็นความรู้สึกที่ไม่ค่อยจะพอใจนักสำหรับผู้เขียนบทอย่าง "วิลาสิณี"

" เป็นเหตุผลทางการตลาดของช่องเขาสั่งมา ผมก็ต้องไปตามนั้น เพราะบทตอนที่รู้ว่าคุณสมรักษ์ คุณเชาทราย คุณสามารถ จะมาเล่น ผมเขียนมาแล้วทั้งหมด 10 บท แล้วคุณสมรักษ์ถึงได้ชกมวยชนะกลับมา ก็เพิ่งจะมาวางตัวเอาตอนนั้น ก็เลยต้องมาปรับบทพวกนักมวยต่างๆกัน ปรับตัวตามกันใหญ่เลย เขาก็สามารถทำให้ละครมีสีสันขึ้นได้ จริงๆแล้วเป็นละคร stock แต่พอสมรักษ์เข้ามา ก็มีการเปลี่ยนแปลงกันกระทันหันกลางอากาศ ปรับบทใหม่ เขียนบทเพิ่มเติม เริ่มถ่ายทำกันชุลมุน แถลงข่าวกันปุ๊บ คว้าประโยชน์จากสมรักษ์มาใช้งาน อันนี้เป็นแง่ของการตลาดเต็มๆ ผมในด้านของคนทำงานซึ่งจะถือเป็นฝาย art ก็จะต้องขยับตามฝายพาณิชย์" ("วิลาสิณี" , สัมภาษณ์ , 21มกราคม 2541)

ดังนั้น ในการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง "นายขนมต้ม" ยังมีข้อผิดพลาดในสายตาของผู้ประพันธ์ กล่าวคือ ผู้เขียนบทได้ถ่ายทอดประเด็นในเรื่องความรัก ความสามัคคีของคนในชาติเป็นหลัก ซึ่งไม่ตรงกับประเด็นที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะนำเสนอให้เป็นประเด็นหลักมากกว่า และผู้เขียนได้มีการเพิ่มเติมรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อเพิ่มสีสันของทางละคร เช่น การขยายคาแรคเตอร์ของตัวละคร ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกของ "นายขนมต้ม" หรือ " กระถิน" ซึ่งมีการเสริมเติมแต่ง

ที่ต่างไปจากบทประพันธ์ รวมทั้งความยาวของเรื่องและการออกอากาศที่ยาวเกินกว่าบทประพันธ์ ทำให้ผู้เขียนบทต้องขยายและต่อเติมบทหลายครั้ง จึงทำให้บทละครโทรทัศน์ต้องเสียดุลยภาพไป แต่อย่างไรก็ตาม ละครโทรทัศน์เรื่องนี้ก็ได้รับความนิยมจากผู้ชม ด้วยกระแสความดังและความเป็นวีรบุรุษเหรียญทองโอลิมปิกของสมรักษ์ คำสิงห์

รัตนโกสินทร์

แก่นหรือหัวใจสำคัญของเรื่อง "รัตนโกสินทร์ นี้ อ. ศัลยา สุขะนิวัตติ์ ผู้เขียนบทได้กล่าวไว้ว่า

" เป็นเรื่องของความดี แก่นหรือหัวใจของเรื่องถ้าจะเทียบกับสมัยปัจจุบันจะค่อนข้างแตกต่างกันเพราะสังคมต่างกัน ในเรื่องนี้แก่นของมันจะไม่เข้ามาเกี่ยวพันกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของข้าราชการที่รับใช้อยู่ในราชสำนัก แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความดีของข้าราชการคนนี้ ส่วนเรื่องที่เกี่ยวกับครอบครัว เกี่ยวกับชีวิตประจำวันก็จะค่อนข้างเรียบง่าย เป็นชีวิตสังคมสมัยนั้น แต่ที่เห็นพอจะหยิบยกขึ้นมา อาจจะไม่ใช่แก่นแท้ของเนื้อเรื่องนัก แต่ก็พอจะมองเห็นว่า อ. วินิตา ต้องการจะให้เห็นความแปลกของผู้ชายคนหนึ่งที่ไม่มีเมียน้อย ไม่มีผู้หญิงคนอื่น ซึ่งเป็นค่านิยมที่นิยมกันอยู่ในสังคมสมัยนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ได้เสียหาย เป็นสิ่งที่ผู้ชายทั่วไปปฏิบัติ แต่ว่าผู้ชายคนนี้ "พ่อพัก" ไม่มีเมียน้อย และก็ไม่ยอมจะมีแม้แต่ว่าแม่จะหามาให้ หรือว่าเมียจะสนับสนุนและจะเปิดทางให้ แต่ก็ไม่ยอมมี ถือว่าเป็นเรื่องที่แปลกมากในสังคมสมัยนั้น และอีกเรื่องหนึ่งที่ถือว่าเป็น main idea หรือเป็นจุดที่สำคัญที่ อ. วินิตาต้องการจะนำเสนอ ก็คือ ความเป็นลูกผู้หญิงที่ไม่เหมือนลูกผู้หญิงสมัยนั้น ความคิดที่ไม่เหมือนผู้หญิงสมัยนั้น ความคิดที่เป็นอิสระ ความคิดที่ค่อนข้างจะล้ำยุคพอสมควรของ"แม่เพ็ง" เริ่มจากการที่อยู่ในวังแล้วได้เรียนหนังสือ เพราะฉะนั้นแม่เพ็งก็จะมีความคิดที่ค่อนข้างล้ำยุคกว่าผู้หญิงสมัยนั้น แต่โดยเนื้อเรื่องทั้งมวลมันไม่ได้ถึงกับจะหยิบเอาแก่นอะไรของชีวิตของมนุษย์ออกมาให้เห็นได้ชัดเจน เป็นเรื่องที่นำเสนอเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เสียมากกว่า" (ศัลยา สุขะนิวัตติ์ , สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2541)

ทางด้านตัวละครและการวางลักษณะนิสัยตัวละครนั้น ผู้เขียนบทจะคงคาแรคเตอร์ของตัวละครเอาไว้

" เวลาเขียนละครทุกเรื่อง ครูพยายามจะต้อง characterize ตัวละคร เพราะว่าถ้าตัวละครไม่มีคาแรคเตอร์ คนดูจะไม่ชอบดู ละครไทยสมัยนี้ต้องมีครบทุกรส อย่างรัตนโกสินทร์ เป็นเรื่องที่เป็นตัวอย่างที่ดีในการที่จะให้เห็นว่า การcharacterize ตัวละครเป็นอย่างไร ตัวอย่างเช่น พระเอก นางเอก คาแรคเตอร์เขาต้องยืนพื้น ไม่ว่าจะเขียนเรื่องอะไร พระเอก- นางเอกเราจะไปเปลี่ยนคาแรคเตอร์เขาไม่ได้ แต่เราจะต้องเติมคาแรคเตอร์ที่มันล้อมๆ ตัวล้อมนางเอกคือ นางอาบ เป็นตัวคนใช้ เราจะใส่คาแรคเตอร์แต่เผอิญ เราได้ตัวละครที่เราไม่ต้องสร้างเลย คาแรคเตอร์ของเขาคือ จันทนา ศิริผล เขาเล่นใช้ได้เลย ตัวล้อมพระเอกที่มากที่สุดคือ ตัวพ่อกับแม่ เจ้าสัวกับแม่พลับ จะเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดในการที่จะเปลี่ยนจากนวนิยายซึ่งเรียบมากในรัตนโกสินทร์ ถ้าไม่มีสองคนนี้นะคะ ไม่มีคนดูหรอก ครูว่าสองคนนี้เป็นตัว ทำให้เกิดสีสัน แล้วพอดีตัวเล่น คือเวลาครูเขียน เออ! ตัวเล่นอย่างนี้หรือ ถ้าเล่นอย่างนี้เราจะดูความสามารถเขา ดูวิธีการเล่นของเขา แล้วจะเกลี่ยบทให้มันไปอย่างนั้น มนตรีกับดวงดาวเขาเล่นกันเข้าขามาก เขาเล่นดีมาก ครูจะให้คาแรคเตอร์ตรงนี้มาก

ตัวละครฝ่ายตรงข้าม เช่น คุณสน ตัวมันร้ายอยู่แล้ว มันมีแค่ประโยค สองประโยคในหนังสือที่แสดงความร้ายของคุณสน เราก็มาขยายเป็น subplot ได้อีกมากมาย คือ เติมให้มันเต็มคาแรคเตอร์เดิมเท่านั้นเอง แต่อาจจะเพิ่มบ้างในส่วนของคุณสน เช่น ตัวเจ้าคุณตา ต้องให้ดุขึ้นมาหน่อย ทั้งรักทั้งดุ ซึ่งในเรื่องมันไม่มีมาก จริงๆแล้วการเขียนบทก็คือ การทำให้ชีวิตของคนซึ่งในนวนิยายมันมีฉากน้อย เราก็ทำให้มันมีฉากเยอะขึ้นเท่านั้นเอง แต่ว่าลักษณะนิสัยเขาเหมือนเดิม ตรงนี้คือการคิดเพิ่มขึ้น ตรงนี้แหละที่หนังสือพิมพ์จะโจมตีว่ามันยืดออกไปจากที่หนังสือมี" (ศัลยา สุขะนิวัตติ์ , สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2541)

หลักในการวางโครงเรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์และความสมเหตุสมผลของเรื่องราวนั้น เนื่องจากผู้เขียนบทไม่ได้ศึกษามาทางด้านนี้ จึงใช้การเก็บรวบรวมประสบการณ์ในการเขียนบทละครโทรทัศน์มากว่า 10 ปี ว่า

"...ทุกอย่างจะต้องมี ถ้าอย่างนั้นละครจะไม่น่าดู ไม่อยากดู คนดูดูไปเถียงไป ดังนั้นการลำดับเหตุการณ์ต้องชัดเจนมาก ต้องไล่ไปให้คนดูตามติดไปอย่างเข้าใจ ถ้ายิ่งคนดูเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ค่อนข้างจะศึกษาน้อย เวลาดูละครเขาจะไม่มีเวลาคิด เราจะต้องเล่าเรื่องให้ชัดเจน ลำดับเหตุการณ์ให้ชัดเจน ทุกอย่างภาพต้องชัด บทสนทนาต้องชัด แล้วความสมเหตุสมผลซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากที่จะต้องมี..." (ศัลยา สุขะนิวัตติ์ , สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2541)

ความคิดที่สอดแทรกลงไปในละครเรื่อง "รัตนโกสินทร์" ของผู้เขียนบท คือ ความมานะ ความพยายาม ความอดทน ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งมีการสอดแทรกอยู่เป็นระยะๆ

สำหรับการถ่ายทอดเรื่องราวและความคิดของผู้ประพันธ์ มาเป็นภาพและเสียงอย่างมีศิลปะนั้น เนื่องจากเป็นละครย้อนยุคที่เกิดขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ดังนั้นจึงต้องมีการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อความถูกต้อง ซึ่งผู้เขียนบทได้มีการค้นคว้ามาก เพราะบางอย่างในนวนิยายไม่ได้กล่าวเอาไว้

" ค้นข้อมูลเยอะแยะมาก ข้อมูลทุกอย่างเลยตั้งแต่เครื่องใช้ไม้สอย อะไรต่างๆ ค้นเรื่องการอ่าน การเขียนหนังสือ การสอนหนังสือ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเจ้าฟ้าเจษฎาบดินทร์ เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 3 เกี่ยวข้องกับทนายความ ค้นแม้กระทั่งไมโครฟิล์มที่เกี่ยวกับการตัดสินคดีความในสมัยก่อน คำสาบานตัวก่อนที่จะให้การ ยาวมาก ยาวเป็นครึ่งๆหน้า ที่นักโทษจะต้องกล่าวเป็นคำสาบานก่อนที่จะให้การกับทนายความ จะต้องค้นหมดเลย

บางตอนในนวนิยายกล่าวไว้ไม่มาก เช่น พ่อฟักเขาเป็นทนายความ แต่ว่าในเรื่องมันไม่มีฉากที่เขาว่าความ เขียนแต่เพียงว่า เมื่อพ่อฟักเสร็จการว่าความที่หน้าบ้านก็ขึ้นมาหาแม่เพ็ง แม่เพ็งก็จัดสำรับคาวหวานให้ คือนวนิยายเขียนได้ เขียนบรรทัดเดียวจบ คนอ่านก็เข้าใจ แต่ว่าในละครเราจะให้พ่อฟักอยู่ๆ เดินขึ้นบ้านว่าฉันว่าความเสร็จแล้ว มันก็ทำได้ แล้วแต่ว่าคนเขียนจะทำแค่ไหน แต่ครูรู้สึกว่าครูอยากที่จะมีฉากนั้น ในข้อมูลที่ค้นคว้ามา จะบอกละเอียดว่า โรงที่ว่าความส่วนใหญ่จะเป็นโรงที่เป็นส่วนหนึ่งของบ้าน แล้วโจทก์กับจำเลยก็นั่งคนละทาง ตัวทนายความก็นั่งเอกเขนกมีหมอนขวาน อันนี้มาจากพวกฝรั่งที่จดไว้ในบันทึกจดหมายเหตุรายวัน เราก็ตั้งฉากนั้นขึ้นมา ข้อมูลเหล่านี้เราก็จะใส่เข้าไปในเรื่อง "

"มีสิ่งหนึ่งที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมากในการเขียน "รัตนโกสินทร์" ก็คือ ฝ่ายศิลปกรรมเขาเต็มที่กับ "รัตนโกสินทร์" ครูคิดว่า "รัตนโกสินทร์" เป็นละครที่ค่อนข้างจะน่าดู เพราะว่าเขาได้พยายามจำลองฉากต่างๆของรัตนโกสินทร์ตอนต้น มาให้ดูอย่างค่อนข้างที่จะสมบูรณ์ ถึงแม้จะไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็ให้เห็นว่าชีวิตคนสมัยนั้นอยู่กับน้ำ ไปไหนก็พายเรือ จะผ่านภูมิประเทศอะไรบ้าง เขาพยายามจะให้เห็นกำแพงว่าเป็นป้อม โดยใช้เทคนิค special effect ทั้งหลาย จะมีสิ่งเหล่านี้ส่งเสริมเข้าไป" (ศัลยา สุขะนิวัตติ์ , สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2541)

ในการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่องนี้ ผู้เขียนบทไม่พบข้อจำกัดในการทำงานแต่อย่างใด สิ่งที่เป็นงานหนักก็คือ การค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้เสียเวลาพอสมควร ปัญหาที่พบจะเกี่ยวข้องกับตัวแสดง คือ เอกรัตน์ สารสุข ผู้รับบทเป็น "พ่อฟัก" นั้นค่อนข้างจะยังใหม่กับการแสดง การพูดยังไม่คล่อง จึงต้องเขียนบทสนทนาให้สั้น และง่ายที่สุด

จากความพิถีพิถันในรายละเอียดนี้เอง ทำให้ "รัตนโกสินทร์" เป็นละครโทรทัศน์ที่ประสบความสำเร็จ ได้รับการชื่นชมทั้งในเรื่องของการถ่ายทอดเนื้อหา และความประณีตพิถีพิถันในกระบวนการผลิต ซึ่งก็ได้รับคำชมจากเจ้าของบทประพันธ์ด้วยเช่นกัน

ทองเนื้อเก้า

แก่นหรือหัวใจสำคัญของเรื่อง ที่ต้องการจะสื่อสารให้กับผู้ชมนั้น ผู้เขียนบท ดุลินารถ สุนทรพฤกษ์ได้กล่าวไว้ว่า

" มันมีอยู่ 2 อย่างคือ ตอนที่อ่านหนังสือ ก็คงคิดเหมือนกับที่ทุกคนคิดตอนที่อ่านในหนังสือว่า ให้ดูนะ ชีวิตของคนเป็นแบบนี้นะ มีวิธีคิดอย่างไร การดำเนินชีวิตมันไม่ได้ราบเรียบเสมอไป บางคนที่แย่ก็แย่ไปจนสุดๆ แล้วก็เข้าใจว่าคุณโบตั้นก็คงเพิ่มอรรถรสลงไปบ้างให้มีความรุนแรงขึ้นบ้างในแง่มุมของการเขียนนวนิยายให้สนุกและสอนแง่คิดในตอนสุดท้าย ในตอนจบของเด็กซึ่งเป็นทอง ทองเนื้อเก้าหมายถึงเด็ก คือตัวลูกของลำยอง ถึงยังไงอยู่ที่ไหนก็ยังเป็นทอง แม้ว่าสิ่งแวดล้อมแย่มาก แต่ก็ยังเป็นคนที่ดีได้ในที่สุด แล้วก็อยากให้เป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อสังคม พร้อมๆกับเป็นวิธีการทำนิยายให้สนุก" (ดุลินารถ สุนทรพฤกษ์ , สัมภาษณ์ 30 ธันวาคม 2540)

ส่วนการสร้างโครงเรื่องรอง (subplot) ผู้เขียนบทมีหลักในการสร้างหลังจากที่อ่านบทประพันธ์แล้ว คือ ใช้วิธีย่อ ขยาย กระจาย สรุป โดยที่ไม่เปลี่ยนพล็อตใหญ่ใดๆทั้งสิ้น เพราะต้องให้เกียรติกับผู้ประพันธ์เสมอ ต้องให้ถูกต้อง ให้ตรงกับใจคนดูและตรงกับชื่อเรื่องและเนื้อเรื่องทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ และหลักในการวางโครงเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์และความสมเหตุสมผลนั้น ปกติจะวางโครงเรื่องมาจากนวนิยายอยู่แล้ว ส่วนที่จะขยายในเรื่อง "ทองเนื้อเก้า" นี้ จำเป็นจะต้องดูว่าตรงไหนที่แรงที่สุดของเรื่อง สำหรับที่จะออกสู่

สายตาประชาชน ผลสะท้อนของการทำไม่ดีของตัวละครจะพยายามให้เห็นออกมาเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ทิ้งทั้งเนื้อหา ความสนุก ตัวละครและเรื่องราว

ทางด้านตัวละครและการวางลักษณะนิสัยของตัวละคร การยึดคาแรคเตอร์ของตัวละครนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าคนไหนมีนิสัยอย่างไรก็จะมีนิสัยอย่างนั้นตั้งแต่ต้นจนจบ ยกเว้นนิสัยบางอย่างที่รู้ตัวแล้วเกิดสำนึกผิดขึ้นมา ก็จะเปลี่ยนแปลงตนเอง เช่น ยายแล ที่เลี้ยงลูกอย่างไม่เคยดูแล ก็จะมาสำนึกได้ในภายหลัง ทุกอย่างโทษว่าเป็นความผิดของตนเองทั้งสิ้น และตัวละครส่วนใหญ่ของ "โบตั๋น" จะเป็นตัวละครที่มีลักษณะรอบด้าน (Well-rounded character) อยู่แล้ว

"ทองเนื้อเก้า" มีการสอดแทรกแง่คิดให้กับผู้ชมมากมาย หลักๆก็คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

" มีเยอะเลย อย่างน้อยเรื่อง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เรื่องศีลห้านี่เป็นเรื่องปกติซึ่งในเรื่องก็มีอยู่แล้ว ตัวละครมีทั้งดีและไม่ดี มันมีสอดแทรกตลอด โดยทั้งเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ คุณโบตั๋นเองตั้งใจให้คนดูหรือผู้อ่านรู้อยู่แล้วว่าเรื่องนี้สะท้อนสังคมให้เห็นแล้วว่าดียังไง ไม่ดียังไง ชื่อเรื่อง "ทองเนื้อเก้า" คนที่เกิดในที่แย่อย่างไร สิ่งแวดล้อมอย่างไรมันไม่เกี่ยวกัน มันอยู่ที่ตัวของเราเองเท่านั้น ว่าเราต้องการจะตั้งใจทำตัวเป็นคนดีหรือเปล่า บทสรุปของทองเนื้อเก้านี่คือตรงกับชื่อเรื่องว่าถึงยังไงก็เป็นทองเนื้อเก้า " (ดุลินารถ สุนทรพฤกษ์ , สัมภาษณ์ 30 ธันวาคม 2540)

การถ่ายทอดเรื่องราวและความคิดของผู้ประพันธ์ผ่านบทสนทนา และการนำเสนอภาพผ่านบทละครนั้น ผู้เขียนบทกล่าวถึงตัวละครสำคัญคือ "ลำยอง" ที่มีพฤติกรรมที่ร้าย และค่อนข้างแรง บางทีก็แรงเกินไป ซึ่งจะดูไม่สมจริง ถ้าจะถอยเรื่องทำให้เป็นละครที่สะอาดก็คงไม่ได้ จึงนำเสนอให้ร้ายตรงตามที่เจ้าของบทประพันธ์เขียน เพราะจะสะกิดให้คนดูรู้ว่า ลำยองมีพฤติกรรมแบบนี้เนื่องจากไม่ได้รับการสั่งสอน ขาดการอบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่เด็ก คนดูนั้นสามารถรับรู้ได้ว่าสิ่งนี้คือ ละคร ยกเว้นภาพบางภาพที่จะออกมาในลักษณะ rate X ที่จะเสนอภาพไม่ได้ จึงเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งสำหรับผู้เขียนบท

" ในเรื่องนี้ก็มีอยู่ในส่วนที่วิธีการนำเสนอภาพบางภาพ ซึ่งแนวของเรื่องสามารถทำให้ได้ไปไกลกว่านี้ได้อีกเยอะ แต่ว่าไม่สมควรจะนำเสนอ เพราะคนนิสัยอย่างลำยองทำอะไรได้อีกเยอะ แต่ว่าเท่าที่นำเสนอและคุณโบตั๋นทำไว้ก็เยอะแล้วและก็แรงพอแล้ว อันนี้เป็นข้อจำกัดอัน

หนึ่ง และอีกอันหนึ่งคือ จะนำเสนอยังไงไม่ให้คนว่าเอาละครอย่างนี้มาทำแล้วเด็กดูจะเป็นอย่างไร อันนี้ยาก ถึงได้ตัดสินใจว่าทำเลย ไม่รีรอแล้ว คนดูจะรู้เอง และรีบแก้ไขเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งถ้าไม่ทำตรงนั้นจะติดความไม่ดีไปตลอด อย่างนี้ไม่ได้ อันนี้เป็นข้อจำกัดที่สำคัญแล้วทำยาก" (ลุลินารถ สุนทรพฤกษ์ , สัมภาษณ์ 30 มกราคม 2541)

"ทองเนื้อเก้า" เคยได้รับการถ่ายทอดมาเป็นละครมาแล้ว เมื่อหลายปีที่ผ่านมา ในการเขียนบทละครครั้งนี้ ผู้เขียนบทได้มีการปรับเปลี่ยนบ้างเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน ในรายละเอียดทั้งหมดของเดิมที่ไม่ตรงสมัย จึงต้องปรับให้เข้ากับยุคสมัย เช่น บทสนทนา คำพูดของตัวละคร โดยมีนักแสดงในยุคใหม่มาถ่ายทอดบทบาทการแสดง ผู้ชมจึงสนใจและให้การติดตามอีกครั้ง

เรือนมยุรา

แก่นหรือหัวใจของ "เรือนมยุรา" นั้น ผู้เขียนบทคือ อ.นลินี สีตะสุวรรณได้กล่าวว่า

" อันแรกเห็นถึงความสนุกสนานแบบไทยๆ มีความเป็นไทย มีความหลากหลายในตัวหนังสือ มีเด็ก มีตัวติดตามพระเอก-นางเอก มีตาแก่ขี้หลงขี้ลืม ซึ่งมารักนางเอก เป็นตาแก่อยาก มีเมียสาวและเป็นเรื่องราวของความรักโรแมนติก ถึงจะมีอุปสรรคมากมาย ยังไงก็จะต้องสมหวังในที่สุด เป็นลักษณะของส่วนผสมเรื่องแบบไทยๆ ส่วนสิ่งที่ต้องการสื่อสารจริงๆ คือเป็นเรื่องของความรักที่แท้จริงเอาชนะอุปสรรคได้ แต่ที่สำคัญยิ่งกว่านั้น องค์ประกอบในการที่เสนอนั้น อิงหลักในทางพุทธศาสนาเยอะ เช่น ผู้ร้ายพ่ายแพ้ภัยตัวเอง ไม่ได้เอาชนะด้วยการต่อสู้ หรือการแก้แค้น การปองร้าย หรือมีฝีมือในชั้นเชิงที่เหนือกว่า แต่ชนะได้ด้วยความดี " (นลินี สีตะสุวรรณ , สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2540)

ในการสร้างโครงเรื่องรอง (subplot) นั้น ผู้เขียนบทไม่ได้สร้างอะไรขึ้นมามากมาย เพียงแต่ขยายความในจุดที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในเรื่องให้เต็ม เนื่องจากเนื้อความตามบทประพันธ์นั้นดีอยู่แล้ว ส่วนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์และความสมเหตุสมผลนั้น จะแบ่งเรื่องตามช่วงที่สนุกและสื่อสารได้เข้าใจ บางตอนในบทประพันธ์ที่เขียนไม่ละเอียดนัก เช่นเรื่องของเวทมนต์ เมื่อทำเป็นละครโทรทัศน์ก็ต้องลำดับเหตุการณ์ของเวลาให้ผู้ชมเข้าใจ

สำหรับตัวละครและการวางลักษณะนิสัยของตัวละครนั้น นิสัยของตัวละครในเรื่องนี้ค่อนข้างจะเป็นแบบฉบับ (Typed Character) คือ พระเอกก็ดี นางเอกก็แสนดี สำหรับตัว "นรวี" เหมือนกับเป็นตัวผู้ร้ายมาคอยขัดขวาง จะเป็นตามหนังสือ แต่ก็ได้เขียนบทเพิ่มให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนตัว "ฟ้าฟื้น" "ธีตา" และ "จั๊ด" ก็เป็นตัวแทนของสังคมสมัยใหม่ที่ตะกละตะกลาม เอาแต่ได้เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง เมื่อเป็นละครแบบไทยๆ ผู้เขียนบทจึงเสนอลักษณะของการแสดงให้ออกมาในลักษณะที่เหนือจริง เกินเลยไปจากลักษณะความเป็นจริงเพื่อไม่ให้เรื่องราวออกมาซีเรียส

ในเรื่องของแง่คิด ผู้เขียนบทเห็นว่า " ไม่จำเป็นต้องสอดแทรก เนื่องจากคนดูเห็นแล้วสามารถตัดสินใจได้ เพราะชัดเจนและเป็น type มาก ในเรื่องของการโกงเพื่อน โกงทุกคนเห็นแก่เงิน ความน่าเกลียดน่ากลัวของคนสมัยใหม่ที่ทำให้นกยูงมาเจอคนพวกนี้แล้วไม่อยากจะอยู่ในโลกปัจจุบันเลย " (นลินี สีตะสุวรรณ , สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2540)

การถ่ายทอดเรื่องราวของละครย้อนยุคนั้น สำหรับ "เรือนมยุรา" อ.นลินี สีตะสุวรรณ ผู้เขียนบทได้เคยทำละครเรื่อง " สายโลหิต" มาก่อน จึงได้ศึกษาประวัติศาสตร์ในช่วงนั้นพอสมควร แต่ในเรื่องนี้ไม่ได้อิงประวัติศาสตร์มากนัก อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ได้สำนวนที่เคยอ่านจากหนังสือของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ พระเจ้าบรมโกศ ลิลิตพระลอ เพื่อให้ได้สำนวนคำ สำนวนเพลงยาว สำนวนจีบผู้หญิง จึงต้องศึกษาจากวรรณกรรมในยุคนั้น ประกอบกับเจ้าของบทประพันธ์ อ.วินิตา (แก้วเก้า) ก็นำสำนวนภาษาเก่าๆมาให้อ่านด้วย ดังนั้นการถ่ายทอดเป็นบทละครโทรทัศน์นั้น ผู้เขียนบทคิดว่าได้ทำดีที่สุดแล้ว แต่เมื่อตัดต่อภาพออกมาซึ่งอาจจะเพื่อให้ได้ตามเวลาที่ออกอากาศหรือเพื่อให้น่าสนใจ จึงทำให้หลายคนกล่าวว่าการเล่าเรื่องนั้นเข้าใจยาก

นอกจากเป็นผู้เขียนบทละครโทรทัศน์แล้ว อ.นลินี สีตะสุวรรณ ยังเป็นผู้ช่วยผู้กำกับการแสดงอีกด้วย ในการถ่ายทำก็ได้มีการแก้ไขบทบ้าง เพื่อให้เป็นไปในการถ่ายทำ เช่น เรื่องของ effect , การเพิ่มบทของตัวละครเพื่อช่วยในการเล่าเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

ทัดดาว บุษยา

ผู้เขียนบท อ.ศัลยา สุขะนิวัตติ์ ได้กล่าวถึงแก่นหรือหัวใจของละครเรื่องนี้ไว้ว่า

" เป็นเรื่องสนุกสนาน เริงรมย์ เป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะ melodrama มากคือ แต่งขึ้นมาเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน อิงชีวิตจริงบ้างในบางส่วน ในลักษณะที่เด็กผู้หญิงไม่ชอบใจที่แม่จะไปแต่งงานใหม่ ก็หนีออกจากบ้าน คือการหนีออกจากบ้าน ชีวิตจริงมันก็คงไม่ง่ายถึงขนาดนี้ มัน melo ตรงนี้ แล้วหนีไปยังไงไม่ให้คนมาตั้งข้อสังเกตหรือมาทำร้ายได้ ก็ตัดผมเป็นผู้ชาย มันค่อนข้างจะเหนือจริงมาก เพราะฉะนั้น แก่นของมันก็จะพูดได้ยากที่จะหยิบยกขึ้นมา มันไม่ค่อย realistic เท่าไหร่ แต่ถ้าจะมองถึง มันมีอะไรที่จะพูดได้ก็คือว่า มีผู้ชายคนหนึ่งซึ่งมีน้ำจิตน้ำใจดี เป็นคนรวย เป็นคนที่อยู่ในฐานะชนชั้นสูงและมีน้ำจิตน้ำใจดีต่อเด็กผู้ชายคนหนึ่งช่วยไปหาสมบัติตามสูตรเก่าๆ คงจะมองได้ว่า มันคือ ความเอื้อเฟื้อของเพื่อนมนุษย์ ครูไม่คิดว่ามี เพราะทุกอย่างมันไม่อิงกับความเป็นจริง ไม่ได้ดูว่ามันมีแก่นอะไร นอกจากความสนุกสนานเพลิดเพลิน สาระไม่มากนักที่จะให้กับประชาชน แต่มีสิ่งหนึ่งที่อยากจะให้เห็นคือ ความอดทนของผู้หญิงคนหนึ่ง ที่ว่าถ้าอยากได้สมบัติคืน เขาต้องอดทนกับความก้าวร้าว ความทารุณทางจิตใจที่เขาได้ ความอดทนในการที่จะได้มาในสิ่งที่ต้องการจะได้ แต่ว่ามันก็ไม่ได้เด่นชัด ชัดเจน มันเป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะหาแนวคิดได้... และในทัดดาวบุษยายังไม่มี plot อะไรเลย ทั้งเรื่องมี plot น้อยมาก เพราะฉะนั้นจึงต้องใส่ subplot ย่อยๆ ลงไปอีกมาก แทบจะกล่าวได้ว่าละครที่ออกอากาศแต่ละตอนจะต้องประกอบด้วย subplot 2-3 subplot ขึ้นไป เป็นเรื่องที่ต้องคิดกันอย่างมากทีเดียว" (ศัลยา สุขะนิวัตติ์, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2541)

หลักในการวางโครงเรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ของเหตุการณ์และความสมเหตุสมผลของละครเรื่องนี้ สำคัญอย่างมากที่จะต้องมี กล่าวคือ

" ใน" ทัดดาว บุษยา" เราให้เจ้าน้อยแสดงความสงสัยว่าทัดดาวเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายบ่อยมาก ซ้ำๆกัน เพราะกลัวที่สุดคือคนดูเถียงว่าละครมันบ้า น้ำเน่ามากเลย นี่เป็นผู้หญิงชัดๆ ทำไมถึงไม่รู้สักที เพราะฉะนั้นก็จะให้พระเอกสงสัยบ่อยๆ มาก ว่าผู้หญิงหรือผู้ชายเนี่ย ทำไมร้องไห้ ทำไมเสียงเป็นอย่างนี้ ทำไมร้อง อุ๊ย ครูจะให้มันมีบ่อยมาก จนกระทั่งมันถึงจุดที่พระเอก beyond ข้อสงสัย ต้องยอมรับไป สงสัยก็สงสัยเถอะ ถึงจะจบเรื่องที่ว่าไม่ให้พูดเรื่องนี้ เพราะ

ฉะนั้นเหตุผลต่างๆเหล่านี้มันต้องเหตุผลที่แม่นมาก " (ศัลยา สุขะนิวัตติ์ , สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2541)

ส่วนตัวละครและการวางลักษณะนิสัยของละครนั้น จะค่อนข้างตามหนังสือ แต่ตัว "ทัดดาว" ผู้เขียนบทจะไม่ใช้ในหนังสือเลย จะเขียนขึ้นเองใหม่ทั้งหมด เอาแต่โครงเรื่องมาเท่านั้น เพราะเป็นหนังสือที่โบราณมาก อ่านแล้วไม่เข้าใจว่าพูดอะไรกัน ส่วนคาแรคเตอร์นั้นยังคงตามหนังสืออยู่เหมือนเดิม

ส่วนแง่คิดใน "ทัดดาว บุษยา" นั้น เนื่องจากผู้เขียนบทมีอาชีพหลักเป็นอาจารย์ จึงพยายามสอดแทรกสิ่งต่างๆในมุมมองของความเป็นครู อาจารย์เข้าไป

" ปกติแล้วครูเป็นคนที่มีอุปนิสัยส่วนตัวอะไรบางอย่าง ถึงจังหวะครูก็จะสอดแทรกเข้าไปในละคร มันหนีกันไม่พ้น สำหรับตัวละครที่เขาไม่ได้ fix แน่นอนว่าจะต้องคิดอย่างนี้ เราก็จะสอดแทรกลงไปในจังหวะ เช่น ทัดดาวกับน้อง ก็จะสอดแทรกการสั่งสอนในเรื่องของการทำความดี การขยันเรียนหนังสือ อะไรพวกนี้ คือตัวครูเป็นครู เราสอนหนังสือ สอนชีวิต สอนโลก การเรียนรู้โลกให้กับพวกนักเรียนหรือคนที่อยู่ในการปกครองดูแลของเรา เพราะฉะนั้นพอถึงจังหวะนั้น ในคาแรคเตอร์ของความเป็นพี่เป็นน้อง ครูก็สอดแทรก มันจะอยู่ในจังหวะที่เขียนอยู่ แม้แต่แม่กับลูก แม้แต่คุณนายเดือนซึ่งเป็นตัวร้าย เวลาเขาอยู่กับลูก เขาจะมีการสั่งสอนกันว่า ให้ทำอย่างนี้สิถึงจะเหมาะสม คือตัวละครของครู ครูจะพยายามไม่ให้แบนจนเกินไป ครูพยายามจะหาเหลี่ยมมุมของความดี เชื่อไหมว่า คนเรามีคนที่เราร้ายกับเขา เราเลวกับเขา เรามีนิสัยไม่ดีกับเขา แล้วเราก็มีคนที่เราดีกับเขา คนที่เราเห็นร้ายๆ เขาจะต้องไปดีกับญาติของเขาหรือเพื่อนของเขา สิ่งเหล่านี้ครูพยายามจะสอดแทรกเข้าไป คือ ทำให้คาแรคเตอร์ของคนมันไม่แบน ชั่วร้ายอยู่อย่างเดียว ไม่ว่าจะคิดจะพูดอะไรทุกอย่างมันจะเลวหมด มันไม่ใช่ มันก็จะมีบางอย่างที่ดี เช่น ตัวแม่ของคุณนายเดือน ในเรื่องจะเป็นตัวที่เลวมาก ทั้งงก ทั้งเค็ม ทุกอย่าง แต่ครูก็จะสอดแทรกลงไปว่าให้มีความเมตตาบ้าง เพลาลง ลดลงในเรื่องของการทำไม่ดี มันก็เป็นบางจังหวะ จะสอดแทรกแต่ไม่ใช่มีอะไรที่จะต้องสอนคน เพราะครูถือว่าสาระนี่ ถ้าเราไปสอนมากๆ บางคนก็ไม่รับ มันจะต้องกลมกลืนกันเข้าไป " (ศัลยา สุขะนิวัตติ์ , สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2541)

ทัดดาว บุษยาเป็นนวนิยายแนว melodrama ที่มีเนื้อหาดูโบราณ ไม่ร่วมสมัย ผู้เขียนบทจึงต้องถ่ายทอดเนื้อหาออกมาให้มีความร่วมสมัย เข้ากับปัจจุบัน และเหมาะสมกับสถานการณ์โดยเฉพาะในเรื่องของบทสนทนา

" ต้องให้ร่วมสมัย โดยเฉพาะในบทสนทนา ซึ่งในหนังสือนั้นจะพูดกันแบบสมัยก่อน นอกจากนี้ยังมีฉาก เครื่องแต่งตัว เมื่อนางเอกปลอมเป็นผู้ชายก็จะเล่นสนุกสนาน จึงใส่ลูกล่อลูกชน แก๊ก มุข เข้าไปในเรื่อง เช่น กาแฟ แก๊กต่างๆเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การทำงาน การใช้เครื่องมือ เทคโนโลยีต่างๆ ของพระเอกถึงแม้จะมีไม่มากนัก เมื่อดูรวมๆแล้วก็จะร่วมสมัยไปเอง แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ไม่ร่วมสมัยก็คือ เนื้อเรื่อง ที่คนดูจะมองข้ามไปเลย " (ศัลยา สุขะนิวัตติ์ , สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2541)

คุณพ่อจอมซ่า

แก่นหรือหัวใจของเรื่องที่ผู้เขียนบท "วรการ" หรือวรการ เจริญดี ต้องการสื่อสารให้กับผู้ชมคือ

" ข้อแรกสุด เมื่อได้เรื่องนี้มา เราจะต้องถามกับผู้จัดก่อนว่า ผู้จัดต้องการอะไร สถานีต้องการอะไร ซึ่งผู้จัดจะรับจากสถานีโทรทัศน์อีกทีหนึ่งว่าต้องการอะไร เราก็ได้คำตอบมาว่าสนุก นั่นคือต้องการให้ความบันเทิงกับผู้ชม เพราะว่าในขณะนั้นละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่ของช่อง 3 เองและของช่อง 7 หรือช่องอื่น กำลังเป็นละครชีวิตประเภท realistic จริงจัง ในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจบ้านเมืองเรากำลังเครียด เราจึงอยากจะทำอะไรที่มันแหวกตลาดขึ้นมาสักเรื่องหนึ่ง เรื่องนั้นก็คือ คุณพ่อจอมซ่า ซึ่งพื้นฐานจากผู้ประพันธ์ที่แต่งหนังสือมานั้นให้ความสนุกสนานบวกความซบซ้น ข้อที่สองซึ่งถือว่าเป็นข้อย่อย มันก็จะให้ความคิดบ้างว่าในแง่ของเนื้อเรื่อง เป็นเรื่องของผู้ชายที่ไม่มีความรับผิดชอบ หรือว่าเรื่องของเด็กหนุ่มสาวกระทำการชิงสุกก่อนห่ามหรือว่ารู้เท่าไม่ถึงการณ์ มันก็เลยทำให้เกิดผลตามมา คือมีผลกระทบต่อลูก เช่น ลูกโหยหาความรักจากพ่อ เพราะว่าพ่อทิ้งไป ลูกออกมาวิ่งเต้นหาพ่อ แต่ในชีวิตจริงมันไม่มีใครโชคดีเหมือนนางเอกที่มาเจอพ่อที่บอกว่าเป็นลูกแล้วดีใจต้อนรับอย่างนั้น มันก็จะให้สาระตรงนี้ อย่างจินตหราที่เล่นเป็นนางเอกรุ่นใหญ่ ก็ไม่ควร ถ้าเผื่อเป็นในสังคมปัจจุบัน ก็ต้องระวังเรื่องการใจง่าย หรือการใจแตกก่อนวัย มันจะเป็นส่วนแทรก ส่วนแทรกต่อมา เช่น ตัวพ่อที่สันติสุขเล่น ให้เห็นความเหลวแหลกของตัวเองจนเกิดความกลัดกลุ้ม ความกระวนกระวาย หรือว่าต้องรับกรรมที่ตัวเองก่อไว้

บ้างยังไง แต่จริงๆเรื่องนี้โดยเนื้อแท้แล้วคือ ต้องการความบันเทิง บันเทิงในแง่ของความสนุกรบขัน และที่สำคัญคือเราอยากทำละครที่ไม่มีพิษมีภัย ขณะนั้นที่ละครหลายๆเรื่องกำลังมีเรื่องศึกชิงผัว ชิงเมีย ก็อยากจะทำอะไรที่ไม่มีพิษมีภัย เด็กดูได้ ผู้ใหญ่ดูดีสักเรื่องหนึ่ง " ("วรการ", สัมภาษณ์ ,20 มกราคม 2541)

สำหรับการสร้างโครงเรื่องรอง (subplot) เพื่อการเป็นละครโทรทัศน์นั้น ส่วนใหญ่จะเพิ่มเติมในรายละเอียดของตัวละครมากกว่า

" เรื่องนี้บังเอิญเป็นเรื่องที่ค่อนข้างสมบูรณ์อยู่แล้ว เกือบจะไม่ได้เพิ่มเติมอะไรมาก นอกจากว่าบางส่วนที่เจ้าของบทประพันธ์เติมเป็นเรื่องเล่าหรือกล่าวถึง เช่น "สรรเสริญ" (ที่นีโน่เล่น) มาจีบทิพย์เกสร (จินตหรา) และมีเมียขี้หึง เราก็มาทำให้มันเกิดภาพขึ้นว่า หึงยังไง อาละวาดอะไร แล้วก็บังอาจไปดัดแปลงบทประพันธ์เขาบ้างตรงที่ว่า ในตอนท้ายหลังจากที่เมียเขาอาละวาดแล้ว ทั้งสองฝ่ายก็เลิกกันไปโดยเด็ดขาด เราก็อยากให้เขาย้อนกลับไปคืนดีกัน ให้เห็นว่าชีวิตนี้ยังมีการให้อภัย เช่นเดียวกับทิพย์เกสรให้อภัยพันอินทร์ จริงๆมันจะมีเพิ่มในลักษณะเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยมากกว่า แต่ไม่ได้เพิ่มในแง่ของเนื้อหา เพิ่มตรงบุคลิกหรือความชัดเจนของตัวละคร เนื่องจากว่าในขณะที่เขียนเรารู้ว่าเอาใครมาเล่น ถ้าเผื่อเราให้บทบาทเขาน้อยไปตรงนั้น มันก็หนึ่ง ละครอาจจะจืดชืดลงไป สอง เหมือนกับทำลายตัวละคร เราเพิ่มสีสันตรงนั้นเพื่อรักษาระดับคุณภาพของนักแสดงเอาไว้ ไม่ให้รู้สึกว่าเขาด้อยลงไป" ("วรการ", สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2541)

ในการวางโครงเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์หรือความสมเหตุสมผลนั้น ผู้เขียนบทได้นำนวนิยายมาเป็นตัวตั้ง แล้วจึงลำดับเหตุการณ์ ในนวนิยายเรื่องนี้ เดินเรื่องด้วยคำพูด (dialogue) ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับการทำละครโทรทัศน์ การทำละครโทรทัศน์ก็จะเดินเรื่องด้วยคำพูด เดินเรื่องด้วยภาพเหมือนกัน จึงค่อนข้างจะง่าย เพราะในนวนิยายนั้นทำไว้ค่อนข้างจะสมบูรณ์แล้ว เพียงแต่เปลี่ยนจากส่วนที่เล่ามาเป็นคำพูด และใส่มุขตลกเพิ่มเติมลงไปในส่วนที่หนังสือนั้นอาจจะขาดหายไป

สำหรับตัวละครและการวางลักษณะนิสัยของตัวละครนั้น "วรการ" ผู้เขียนบทได้กล่าวไว้ว่า

" ตัวละครในเรื่องนี้ไม่พัฒนาบุคลิก ไม่พัฒนานิสัย ใครที่มีบุคลิกและนิสัยอย่างไร เพียงแต่ว่าเราต้องรักษาระดับเอาไว้ในการเขียน บางครั้งการเขียนบุคลิกของตัวละคร เช่น จะบอกลักษณะว่าห้าว แก่น ชอบหาเรื่อง แต่เขียนๆอยู่ แล้วไปใช้คำพูดเรียบร้อย มันก็ไม่ใช่ คือเราต้องพยายามรักษาบุคลิกเอาไว้ตั้งแต่ต้นจนจบและให้เป็นคนๆเดียวอยู่ในนั้น จึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะยาก เราจะต้องจำบุคลิกตัวละครแต่ละคนให้ได้ เรื่องนี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาประมาณ 3-4 เดือน เนื้อเรื่องไม่ได้เดินไปไหน จึงไม่มีการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลง อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความประพฤติ เช่น ตัวสันติสุข เปลี่ยนไปจากที่เคยซ่า เคยไปเที่ยว ก็เปลี่ยนนิสัย แต่เขาก็ยังคงความลักษณะพูดเล่น มีอารมณ์ขันอยู่ในตัว ซึ่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ

ส่วนใหญ่ตัวละครในเรื่องจะคล้ายกับคนที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันทั่วไป สามารถจับต้องได้ คือมีทั้งดีและไม่ดี แล้วเรื่องนี้เกือบไม่มีตัวร้าย ซึ่งจริงๆยากนะ การทำละครที่ไม่มีตัวร้าย และให้คนดูสนุกได้ จะมีตัวราตรี วิทวัส คนเดียวแสดงเป็นเหมือนตัวนางยั่ว นางอิจฉาอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้ร้ายอะไรมากมาย แล้วออกเป็นร้ายตลก ร้ายน่าเห็นใจ..." ("วรการ", สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2541)

ถึงแม้จะเป็นละครสนุกสนาน ก็ยังมีแง่คิดที่สอดแทรกให้กับผู้ชม ซึ่งจะอยู่ในประโยคคำพูดของตัวละครที่สนทนากัน เช่น "คุณอุษา" หรือคุณย่า สอน "พันอินทร์" ว่า การกระทำกรรมและผลกรรมที่จะกลับมานั้นเป็นอย่างไร และอาจจะสรุปจบได้ว่า ในที่สุดแล้วการให้อภัยกันจะเป็นคำตอบที่ดีที่สุด ที่ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างมีความสุขได้

"คุณพ่อจอมซ่า" เป็นละครที่ได้รับความนิยมจากผู้ชม เนื่องจากมี rating สูงมากเป็นประวัติการณ์ ดังนั้นการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านบทสนทนาและการนำเสนอภาพให้มีความสนุกสนาน น่าติดตามจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ผู้เขียนบทได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

"อันดับแรกคือ ทำตัวเราให้สนุกก่อน เราจะเขียนเรื่องให้สนุก แต่ตัวเราเครียด ไม่รอดสอง มองโลกในแง่ดี มองรอบด้านให้สวยสดใส สาม อ่านเรื่องแล้วต้องมีความรู้สึกว่าสนุกกับเรื่อง ถ้าเราอ่านแล้วเราบอกว่า โอ้โห เรื่องนี้ไม่สนุกเลย เราก็แย่แล้ว พอมาเขียนแล้วเราก็นั่งนึกว่าในแต่ละฉาก หรือย่างทั้งตอน 1 ตอน หัวใจของมัน เราจะให้คนดูได้รับความสนุกตรงไหน แล้วมาดูตรงฉาก แต่ละฉาก เราจะทิ้งฉากให้คนดูติดตาม ติดใจยังไง จากในฉากนั้น ก็จะดู dialogue

ว่า จากคำพูดและจากการแสดงที่ออกมาจากคำพูดนั้น ที่เราเขียนลงไป คนดูจะจำหรือจะสนุกตรงไหน แล้วเราก็ถ่ายทอดตรงนั้นออกไป" ("วรการ" , สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2541)

การประสบความสำเร็จของเรื่อง"คุณพ่อจอมซ่า" ที่มีผู้ชมติดตามมากมายนั้น ผู้เขียนบทได้แสดงทัศนะเอาไว้ว่า

" ขณะนั้นคนกำลังเครียดมาก ละครทุกเรื่องออกมาเป็นแต่ร้าโศก รันทด ชีวิต เครียดหนัก มีเรื่องที่สนุกขึ้นมา แทรกเข้ามาตรงนั้น ทำให้คนดูหันมาดูเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และพ่อแม่ตามใจลูก ลูกดูอะไร พ่อแม่ก็มักจะดูอย่างนั้น เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เด็กดูได้ ผู้ใหญ่ดูดี อีกอย่างหนึ่งคือ วางตัวละครได้ดี ทั้งสันติสุข เล่นบทกุ๊กกิ๊กอะไรแบบนี้ดี จินตหรา เล่นเป็นสาวใหญ่ที่ดุเพราะเสียงเขาโทนดุอยู่แล้ว และจอย ศิริลักษณ์ เล่นได้ดี ตัวละครลงตัว หรือบทอาจจะดีด้วยมั้งหรือว่าผู้กำกับดี แต่ข้อเสียของเรื่องนี้คือ หลังจากละครเรื่องนี้จบแล้ว rating สูง ทุกคนก็ทำอย่างนี้กันใหญ่เลย เฟ้อ" ("วรการ" , สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2541)

สัมปทานหัวใจ

แก่นหรือหัวใจของละครโทรทัศน์เรื่องนี้ "ปราณประมูล" หรือทิพย์ธิดา ศรัทธาทิพย์ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ได้กล่าวไว้ว่า

" จริงๆแล้ว พี่ไม่เคยไปนั่งคุยกับคุณโบตั๋นเคลียร์ๆ ว่า แก่นที่สรุปว่า นิยายเรื่องนี้สอนให้รู้ว่าอะไร แต่เท่าที่ทำงานมาแล้วแกเห็นงานมา แกค่อนข้างพอใจ สิ่งที่พีตีความออกมาได้ พี่มีความรู้สึกว่า ผู้หญิงมีสิทธิ์เลือก ผู้หญิงต่างหากที่เป็นคนเลือก ผู้หญิงมีสิทธิที่จะเลือกชีวิตของตัวเอง มันจะมี theme เรื่องอนุรักษ์เข้ามาประสาน แต่ว่าพี่คิดว่าหลักๆเลยคือ ผู้หญิงเมื่อถูกกดดันหรือถูกปัญหาอะไรก็ตาม ผู้หญิงจะต้องเลือกที่จะเปลี่ยนชีวิต เลือกที่จะรักใครหรือเลือกที่จะไม่รักใคร นี่แหละคือ theme หลักๆของมัน พี่คิดว่าเรื่องนกนางแอ่น เรื่องอะไร มันเป็นแค่องค์ประกอบ เหมือนฉากมาประกอบเฉยๆ สมมติเราตั้งโจทย์ขึ้นว่า จะให้ผู้หญิงเป็นคนเลือก จะให้ผู้หญิงที่มีปัญหาครอบครัวหรือมีอะไรก็ตาม แล้วลุกขึ้นมาเหมือนกับปลดแอก แล้วเลือกชีวิตของตัวเอง จะเอาฉากเป็นรังนก เป็นทะเล เป็นภูเขา หรือเป็นธุรกิจการเมืองอะไรก็ได้" (ปราณประมูล , สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2540)

ในการสร้างโครงเรื่องรองหรือเพิ่มเติมรายละเอียดในละครเรื่องนี้ สิ่งที่ผู้เขียนบทเพิ่มเติมส่วนใหญ่จะเป็นตัวละคร ในนวนิยายจะมีตัวละครอยู่แล้ว จึงเลือกตัวละครบางตัวมาเสริม theme ให้ชัดเจนขึ้น เช่น ตัว "วิคาร์โด้" ในนวนิยายจะไม่มีตัวนี้ แต่จะเป็นเจ้าชายบรูไน ซึ่งก่อนที่จะถ่ายทำได้มีการพูดคุยว่า ไม่สามารถจะนำเสนอได้ว่าเป็นเจ้าชายบรูไนหรือญาติพระวงศ์ของสุลต่านบรูไน แต่ตัวละครตัวนี้มีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดเรื่องราวต่างๆขึ้น ผู้ประพันธ์คือ โบตั๋น จึงเสนอว่าให้เป็นพวกเจ้าพ่อในมาเก๊าหรือฮ่องกง จึงออกมาเป็น "วิคาร์โด้" ตัวละครอื่นในนวนิยายก็จะกล่าวถึงน้อยมาก จึงเพิ่มบทเพื่อขยายเรื่องราวให้เด่นชัดขึ้น นอกจากนี้ก็จะเป็นเหตุการณ์ที่เพิ่มเติมเพื่อให้ละครสนุกขึ้น

จากนวนิยายมาเป็นบทละครโทรทัศน์ การวางโครงเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ และความสมเหตุสมผลของละครนั้น ผู้เขียนบทมีความรู้สึกว่า มีนวนิยายหลายเรื่องที่ลำดับเหตุการณ์สับสน เพราะการเขียนนวนิยายของนักเขียนนั้นจะเขียนลงในนิตยสารเป็นรายปักษ์ รายอาทิตย์ น้อยคนที่จะเขียนจนจบเรื่องแล้วถึงส่งพิมพ์ คนเขียนบทนั้นเป็นผู้มาแก้ปัญหาให้กับผู้ประพันธ์ เช่น บางเรื่องไม่สมเหตุสมผล ไม่สมจริง ไม่ชัดเจน ก็จะต้องนำมาขยาย สำหรับในเรื่อง "สัมปทานหัวใจ"นี้ ผู้เขียนได้ยกตัวอย่าง ความคลั่งไคล้ของเด็กบุหงันที่มีต่อพระเอก แล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นไม่คลั่งไคล้อย่างไร ช่วงไหนที่นางเอกรู้สึกรักพระเอก ต้องมาลำดับเหตุการณ์ให้เข้าใจ และคนเขียนบทต้องมีความชัดเจนมาก เพราะเมื่อใดที่ผู้กำกับหรือนักแสดงสงสัยและถามว่า ในบทนี้จะต้องแสดงความรู้สึกอย่างไร ผู้เขียนบทต้องสามารถอธิบายรายละเอียดให้ฟังได้

ในเรื่องของตัวละครและการวางลักษณะนิสัยของตัวละครนั้น ผู้เขียนบทได้กล่าวว่า

ตัวละครของ"โบตั๋น" จะค่อนข้างรอบด้านอยู่แล้ว เรื่องตัวละครเราจะรู้ตั้งแต่โจทย์ที่ได้มาแล้ว คือละครของช่อง 7 นั้นซื้อนวนิยายมา เพราะฉะนั้นคนซื้อนวนิยายจะรู้แล้วว่าเรื่องนี้เป็นแนวไหน อย่างบ้านทรายทอง จำเลยรัก ตัวละครค่อนข้างตายตัว เพราะว่ามันเป็นแนว การที่จะกำหนดว่าตัวละครเป็นลักษณะนิสัยยังไง นั่นคือสไตล์ของเรื่องนั้นๆจะเป็นตัวกำหนดมาเอง ว่าถ้าเกิดทำนิยายพาฝัน ตัวละครก็จะค่อนข้าง fix เช่น นางเอกดีงาม น่ารัก ไร้เดียงสา บริสุทธิ์ผุดผ่อง หรือพระเอกดี ประเสริฐ เสียสละ แต่ถ้าเราได้รับโจทย์มาว่าเป็นละครของโบตั๋น จะค่อนข้างเป็นนิยายร่วมสมัย ตัวละครมันจะค่อนข้างกลม เพราะว่ามันเป็นเรื่องสมจริง มันจะรู้ตั้งแต่ตอนนั้นแล้ว... ตอนแรกพี่เกือบจะได้ "นาบุญ" เป็นศรัณยู แต่พอดีมาได้ "จอห์น" พี่ขอเรียกเขา

ว่าพระเอกคาแรคเตอร์ เพราะว่าเขามาเล่นเรื่องนี้ด้วยคาแรคเตอร์จริงๆ แล้วเขาใช่ หมายถึงรูปลักษณ์นี่เขาใช่เลย เพราะฉะนั้นตรงนี้เราสบายใจละ " (ปราณประมูล , สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2540)

สำหรับการสอดแทรกแง่คิดที่ละครโทรทัศน์เรื่องนี้ให้กับผู้ชม คือ

" แง่คิดส่วนใหญ่พี่ก็จะเน้นเรื่องผู้หญิง คือ ผู้หญิงมีสิทธิคิด มีสิทธิเลือก อย่าง "รสสุคนธ์" คุณก็มีสิทธิเลือก คุณอาจจะชอบเด็กคนนี้แต่คุณไม่อยากแต่งงาน คุณก็ไม่เลือกแต่งก็ได้ เลือกที่จะเป็นแฟนกันแบบนี้ หรือนางเอก พี่จะประทับใจนางเอกเรื่องนี้มากเลยเพราะเป็นคนที่รู้สึกว่ารักพระเอกก่อน คือรู้สึกแล้วยอมรับกับตัวเองว่ารักพระเอก คือพระเอกก็คงรักนางเอกมาตั้งแต่ต้นแล้ว ทั้งสองคนนั้นรักกันมาตั้งแต่แรก แต่ว่าปิดกั้นไว้ด้วยฟอร์ม ด้วยสถานการณ์ต่างๆ แต่ประทับใจมากที่ผู้หญิงคนนี้เป็นคนที่บอกรักผู้ชายก่อน แล้วเป็นคนที่จูบผู้ชายก่อน เข้าไปกอดก่อน แล้วบอกว่าฉันจะกลับมาหาคุณ พี่รู้สึกว่า อย่างนี้สิ ใช่ ทำไมจะต้องเป็นแบบนิยายที่ตอนจบ คุณรักผมไหมครับ ค่ะ ฉันรักคุณ จบ ! คือจบตรงคำว่ารักหรือไม่รักเนี่ยกลายเป็นจุดจบของนวนิยาย แล้วผู้หญิงก็เก็บไว้น่าดู แต่ผู้หญิงคนนี้ไม่ใช่เลย พี่ก็พยายามเน้นตรงนี้ว่านางเอกคนนี้ทำอะไรก่อน เช่น จับมือ กอด จูบพระเอกก่อน พี่ประทับใจมาก มันเหมือนกับชีวิตจริงๆ บางทีเรารู้สึกอย่างนี้จริงๆ แต่ว่าสิ่งนี้นิยายจะไม่เอามาเขียน นิยายจะไปเขียนอะไรที่เป็นแบบ ideal ที่เป็นแบบคนต้องดี ต้องสะอาด พี่เลยชอบตรงนี้ พี่เลยพยายามจัดสรร dialogue ของตัวเองเพื่อให้ตรงนี้ออกมาโดนใจแรงๆ..." (ปราณประมูล , สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2540)

สำหรับการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านบทสนทนา ไม่ว่าจะเป็น การเก็บรังนกซึ่งเป็นอชีพของตัวละครในเรื่อง การใช้ภาษาถิ่นภาคใต้ในละคร เพื่อให้ออกมาสมจริง เหมาะสมกับเรื่องราวและสถานการณ์นั้น ผู้เขียนก็ได้มีการศึกษาหาข้อมูลในเรื่องนี้

" หาค่ะ แต่ก็ไม่ได้ไปหาที่ original พี่ไปหาที่ Panorama เพราะว่า Panorama ทำสารคดีเรื่องเก็บรังนกพอดีเลย ก็เลยเข้าไปที่ Panorama ขอเทป แล้วก็อ่านสารคดีจากในหนังสือ เพราะว่าเราไม่มีเวลาขนาดนั้น เพราะพี่ได้รับหนังสือก่อนที่จะเขียนไม่ถึงเดือน การที่เราจะลงพื้นที่ ไปรู้จักไปเห็นนั้นเป็นไปไม่ได้ เดี๋ยวนี้เขามีวัตถุดิบแบบสำเร็จรูป พอดี Panorama มีสารคดีก็โทรไป ขอเข้าไปคุยกับคนทำเลยนะ ไปนั่งคุยกับคนที่เขาลงไปทำจริงๆว่า ตื่นกี่โมง นอนกี่โมง ก็คุยขนาดนั้นแล้วก็ซื้อเทปเขามาดู แล้วก็หาสารคดี ตามนิตยสารมาอ่าน ...ส่วนภาษาภาคใต้ เรา

เลือกนักแสดงที่เป็นคนใต้มาเล่น เราเขียนเป็นภาษาไทยให้เขาพูดกันเอง..." (ปราณประมูล , สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2540)

สรุป ตัวบ่งชี้เรื่อง "บทละครโทรทัศน์" มีเกณฑ์ที่ใช้วัดได้จากเกณฑ์ต่อไปนี้และองค์ประกอบของละครโทรทัศน์ที่ดี ดังนี้ คือ

1. การนำเรื่องมาจากนวนิยาย / เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่
2. การทำงานร่วมกันระหว่างผู้เขียนบท / ผู้กำกับ จะทำให้การตีความและถ่ายทอดเรื่องราวถูกต้องมากขึ้น
3. เค้าโครงเรื่องของละคร ประเมินจาก การลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละครอย่างมีเหตุผล มีความยาวพอเหมาะ มีความสมบูรณ์และมีความสัมพันธ์อย่างสมเหตุสมผล
4. ตัวละครและการวางนิสัยของตัวละคร ที่ผู้เขียนกำหนดให้ตามความเหมาะสมของเรื่องราวที่เสนอ
5. ความคิดที่สอดแทรกในละคร ที่แสดงผ่านเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละครอย่างสมเหตุสมผลและมีความเหมาะสม
6. การถ่ายทอดเรื่องราว ความคิดของผู้ประพันธ์ผ่านบทสนทนาของตัวละครได้อย่างเหมาะสม
7. การถ่ายทอดภาพ บทบาทของตัวละครผ่านบทละครอย่างเหมาะสม และชวนให้ติดตาม
8. ความเหมาะสมกับสถานการณ์ ความสัมพันธ์ของเนื้อหาต่อเหตุการณ์ร่วมสมัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.8 แสดงสรุปเกณฑ์ " บทละครโทรทัศน์"

ตัวบ่งชี้	ทอฝันกับมาวิน	ทรายสีเพลิง	นายขนมต้ม	รัตนโกสินทร์	ทองเนื้อเก้า	เรือนเมยุรา	ทัดดาว บุษยา	คุณพ่อจอมซ่า	สัมปทานหัวใจ
เค้าโครงเรื่องละคร	พล็อตเรื่องเอง	นวนิยาย	นวนิยาย	นวนิยาย	นวนิยาย	นวนิยาย	นวนิยาย	นวนิยาย	นวนิยาย
ตัวละครและการวางนิสัยตัวละคร	รอบด้าน	รอบด้านตามบทประพันธ์	เพิ่มเติมบุคลิกตัวละคร	ตรงตามบทประพันธ์	รอบด้านตามบทประพันธ์	เป็นแบบฉบับตามบทประพันธ์	ตายตัวตามบทประพันธ์	รอบด้านตามบทประพันธ์	รอบด้านตามบทประพันธ์
ความคิดที่ลอดแทรก	การได้ทำในสิ่งที่รัก	การให้อภัยไม่คิดแค้น	ความสามัคคี	ความดีของคน	ความดี -ชั่ว	ความรักสามารถชนะอุปสรรคได้	ความอดทน	ความรักในครอบครัว	การเลือกชีวิตของผู้หญิง
การถ่ายทอดเรื่องราวผ่านบทสนทนา	เหมาะสม	เหมาะสม	เพิ่มเติมบทภาษาผิดยุค	เหมาะสม	สมจริง	เหมาะสม	เพิ่มเติมให้เข้ากับยุคสมัย	เหมาะสม	เหมาะสม
การนำเสนอภาพผ่านบทละคร	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	สมจริง	เหมาะสม	สมจริง	เหมาะสม	เหมาะสม	สมจริง
ความเหมาะสมกับสถานการณ์	ประเด็นที่ใกล้ตัว	ร่วมสมัย	ละครพีเรียด	ละครพีเรียด	ร่วมสมัย	ละครพีเรียด	ไม่ร่วมสมัย	ร่วมสมัย	ร่วมสมัย

เกณฑ์การตัดสินให้รางวัลรายการละครโทรทัศน์จากสถาบันต่าง ๆ

นอกจากเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากกรอบแนวคิดต่างๆแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำเกณฑ์การตัดสินให้รางวัลแก่รายการละครโทรทัศน์จากทั้งสองสถาบัน คือ รางวัลโทรทัศน์ทองคำ ของชมรมส่งเสริมโทรทัศน์และสภาสถาบันนักวิชาการสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย และรางวัลผลงานดีเด่นทางโทรทัศน์หรือรางวัลเมขลา ของสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย มาศึกษาว่ามีเกณฑ์ในการตัดสินให้รางวัลประเภทต่างๆของละครโทรทัศน์อย่างไรบ้าง

รางวัลโทรทัศน์ทองคำ จะมีคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยนักวิชาและนักวิชาชีพจากหลายสาขามาร่วมกันพิจารณาตัดสิน สำหรับรางวัลประเภทละครโทรทัศน์นั้น ผู้ตัดสินให้รางวัลจะเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีคุณวุฒิและมีความรู้ทางด้านสื่อสารมวลชนและเป็นผู้อาวุโสที่อยู่ในแวดวงของการแสดงมาก่อน มาร่วมกันพิจารณาและตัดสิน โดยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจะขึ้นอยู่กับรางวัลประเภทนั้นๆ

อ.ณฤดี เดียงศิริ ประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดงานและเป็นหนึ่งในคณะกรรมการตัดสินรางวัลประเภทละครโทรทัศน์ ได้กล่าวถึงเกณฑ์การพิจารณารางวัลประเภทต่างๆไว้ดังนี้

รางวัลที่เป็นบุคคล ได้แก่

รางวัลผู้กำกับการแสดงดีเด่น ไม่ได้ดูแต่เพียงการกำกับพระเอก-นางเอกในเรื่องเท่านั้น จะดูจากการแสดงของดาราทุกคนในเรื่อง แม้กระทั่งตัวประกอบว่าสมเหตุสมผลหรือไม่ เนื่องจากผู้กำกับการแสดงจะต้องคอยควบคุมดูแลในการถ่ายทำทั้งหมด

รางวัลผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ดีเด่น จะดูจากบทสนทนาในเรื่องนั้นๆ ว่าคำพูดมีความเหมาะสมหรือไม่ มีเทคนิคในการนำเสนออย่างไร มีมุขหรือการสอดแทรกสิ่งต่างๆอย่างไร

รางวัลสำหรับตัวแสดงต่าง ๆ จะดูจากการแสดงที่สมบทบาทเป็นหลัก สีหน้า แววตาที่แสดงออกมา รวมทั้งพัฒนาการในการเล่น และในปัจจุบันจะมีการให้**รางวัลการคัดเลือกผู้แสดงที่เหมาะสม** เพิ่มขึ้นมาอีก 1 รางวัล เนื่องจากเห็นว่าในระยะหลัง ละครโทรทัศน์มักจะเอาดารามารับบทที่ไม่เหมาะสมกับวัยมาแสดง ซึ่งดูแล้วไม่สมจริง ดังนั้นจึงพยายามส่งเสริมให้ถูกต้องด้วยการตั้งรางวัลขึ้นมาให้กับสิ่งที่เหมาะสมเพื่อจะได้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อไป

สำหรับรางวัลละครประเภทต่างๆ เช่น ละครชีวิต จะดูการนำเสนอแง่มุมของชีวิตว่ามีมากน้อยแค่ไหน เช่น ละครสร้างสรรค์สังคมดีเด่น จะดูที่เนื้อหาว่าทำให้เกิดความคิดที่ถูกต้องหรือไม่ ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องมีทั้งเรื่องดีๆตลอดทั้งเรื่อง อาจจะมีทั้งดีและร้าย แต่มีการเปรียบเทียบในเรื่องของการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คือเป็นการสร้างสรรค์ให้คนทำแต่สิ่งที่ดี แต่ในขณะเดียวกัน ละครสะท้อนสังคม จะดูในเรื่องของการสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในสังคมรูปแบบต่างๆ

* ไม่มีเกณฑ์การตัดสินที่ตายตัว เหมือนการทำเค้กที่ต้องมีการชั่งตวงวัด เพราะว่าในการกำกับละคร ผู้กำกับแต่ละครก็ไม่เหมือนกัน ละครแต่ละเรื่องก็มีเนื้อหาที่แตกต่างกัน ดาราแต่ละคนก็มีรูปแบบของตัวเองที่แตกต่างกัน แต่ว่าเราจะใช้วิธีเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายกัน เช่น รางวัลที่มีผู้เข้าชิง 9 คน แล้วต้องตัดเหลือ 5 คน เราจะใช้วิธีอภิปรายกันรายคนเลยว่า คนนี้มีอะไรดี มีอะไรบ้างที่บกพร่อง ต้องปรับปรุง ทุกคนจะมีแง่มุมของตัวเองเข้ามา ตรงนั้นถือว่าได้ภาพรวมที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งบางทีตรงนั้นอีกคนอาจจะไม่ได้มอง แต่อีกคนมอง ถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนกัน และทุกคนก็รับฟังซึ่งกันและกัน การตัดสินรอบสุดท้ายก็จะมาอภิปรายกันรายคนว่าเขาเล่นมีพัฒนาการไหม สมเหตุสมผล เป็นธรรมชาติ เข้าบทบาทได้จริงหรือเปล่า หรือเล่นแล้วเป็นแบบนี้ทุกเรื่อง หรือว่ามีการเปลี่ยนแปลงบทบาท พูดจาคล่องไหม จะดูในแง่มุมหลากหลายทีเดียว เพราะกรรมการตรงนี้ นอกจากจะเป็นอาจารย์แล้ว ก็ยังเป็นผู้ที่เคยปฏิบัติมาแล้วด้วย เพราะฉะนั้นก็จะได้ในแง่ทั้งวิชาการและปฏิบัติครบถ้วน (ณฤดี เดียงศิริ , สัมภาษณ์ , 30 ตุลาคม 2540)

นอกจากนี้ในการพิจารณาตัดสิน จะไม่มีการตัดสินจากความดัง ความนิยมของละครหรือความนิยมของดารา เพียงแต่เป็นองค์ประกอบในการรับทราบส่วนหนึ่ง แต่ไม่ได้มีผลในการตัดสินใจให้รางวัล จะดูที่คุณภาพของละครโทรทัศน์เรื่องนั้นซึ่งอาจจะไม่เป็นที่นิยมก็ได้ แต่ถ้าคณะกรรมการเห็นว่ามีคุณภาพก็จะให้รางวัล ในทางตรงกันข้าม ถ้าละครนั้นมีเรตติ้งดี เป็นที่นิยมถูกใจตลาด แต่ถ้าคณะกรรมการดูแล้วเห็นว่ายังมีข้อบกพร่องอีกมาก ยังไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร ก็จะไม่พิจารณาให้รางวัล กล่าวคือ จะฟังเสียงจากผู้ชมมาเป็นเครื่องประกอบ แต่ไม่ได้เป็นหลักในการตัดสินใจ จะดูจากคุณภาพซึ่งเป็นเนื้องานจริงๆ และดูอย่างละเอียด อีกทั้งไม่ใช่เป็นการตัดสินจากคนๆเดียว เพราะคณะกรรมการในกลุ่มที่ตัดสินรางวัลประเภทละครโทรทัศน์นั้นมีจำนวนมากที่สุด

ทางด้านรางวัลผลงานดีเด่นทางโทรทัศน์ หรือรางวัลเมขลานั้น จะมีคณะกรรมการของสมาคม ฯ เป็นผู้ตัดสิน สำหรับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้รางวัลประเภทละครนั้นมีดังนี้

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาละครและภาพยนตร์ เนื้อหา, การแสดงและฉาก

1. เนื้อเรื่องต้องมีคุณค่าในการสร้างสรรค์
2. การสร้าง การผลิตต้องมีคุณค่าต่อการดูชม
3. การแสดงต้องประทับใจและชวนติดตาม

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาละครและภาพยนตร์ (บทโทรทัศน์)

1. การรักษาโครงเรื่องเดิม

ในกรณีที่ได้นำบทประพันธ์เดิม ซึ่งเป็นบทพระราชนิพนธ์ วรรณกรรม นิทานพื้นบ้าน เทยนิยาย นวนิยาย เรื่องยาวหรือเรื่องสั้น มาสร้างเป็นบทละคร จะพิจารณาจากการสร้างบทที่ไม่ผิดเกินเลยจนเสียเรื่องเดิม และรักษาเค้าโครงเรื่อง ความมุ่งหมายจากบทประพันธ์เดิมเอาไว้ให้มากที่สุด

2. เนื้อหาสาระ

การสร้างบทละครชุดทางโทรทัศน์ ซึ่งให้เนื้อหาสาระเป็นเรื่องราว โดยไม่ยัดเยียดความไร้สาระจนเกินจำเป็น ทำให้สิ้นความสำคัญของการเดินเรื่อง

3. ความสัมพันธ์และต่อเนื่อง

บทละคร ซึ่งสร้างฉากเหตุการณ์ชีวิตและบุคลิกของตัวละครให้ความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน โดยไม่สะดุดหรือข้ามหรือทอดทิ้งอย่างไม่มีเหตุผล และความจำเป็นทำให้เรื่องราวเนื้อหาขาดหายหรือเกินเลยไปจนหย่อนความสำคัญ

4. ภาษาพูด

ภาษาพูดของตัวละครในละคร ต้องเป็นภาษาพูดธรรมดา ไม่ผิดธรรมชาติ ความเป็นจริง หรือเป็นภาษาหนังสือจนเกินไป ตลอดจนศัพท์แสลงที่ใช้ในภาษาแบบวิบัติที่จงใจจะยัดเยียดให้สู่จิตใจผู้ชมมากเกินไป พร้อมกับประโยชน์และความหมายในคำพูดที่ไม่เป็นภัยต่อประเทศชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ วัฒนธรรมอันดีงาม สังคมและเยาวชน จนเป็นการยั่วยุปลุกระดมทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. ความสมจริง

หมายถึงเหตุการณ์ที่เป็นไปตามยุคสมัย และแนวที่เป็นไปได้ในบทประพันธ์เรื่องนั้นๆ ซึ่งจะพิจารณาว่าบทประพันธ์นั้นอยู่ในแนวใด ให้มีความเป็นไปได้สมจริงในยุคสมัยที่ได้ประพันธ์ขึ้นมา

6. ความกระชับ

การสร้างบทละครที่ดำเนินเรื่องและเนื้อหากระชับกับอารมณ์ของผู้ชม ไม่ยืดยาดด้วยเหตุการณ์ คำพูดที่จะขายเรื่องราวให้ยาวเกินควร รวมทั้งความกระชับรวดเร็วที่ไม่เสียเนื้อหาและรสชาติของเรื่องราว

7. คุณค่าการสร้าง

ข้อนี้เกี่ยวกับที่มาของบทประพันธ์หรือการดัดแปลงเพื่อให้เรื่องราว เนื้อหามีคุณค่าในการสร้างสรรค์ด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นคุณประโยชน์อันดีเด่น

6. ที่มาของเรื่องเดิม

ในกรณีที่บทละครได้นำเค้าโครงมาจากเรื่องเดิมของต่างประเทศมดัดแปลงให้เข้ากับบรรยากาศแบบไทย ให้พิจารณาจากรากฐานการสร้างบทเพียงด้านเดียวเท่านั้น
(ที่มา : เมขลา ' 39 , 2540 : 43-44)

ในการพิจารณาตัดสินนั้นคณะกรรมการของสมาคมฯ ที่ตัดสินรางวัลจะตัดสินตามหลักเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้ตามประเภทต่างๆของรางวัล ซึ่งคณะกรรมการตัดสินรางวัลเมขลาส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่คลุกคลีอยู่ในวงการและเป็นคอลัมน์นิสต์ ก่อนหน้านี้มีนักวิชาการมาร่วมเป็นคณะกรรมการตัดสินด้วย แต่ภายหลังได้แยกตัวออกไป

ดังนั้น เกณฑ์การตัดสินให้รางวัลแก่รายการละครโทรทัศน์ของทั้ง 2 สถาบันคือ รางวัลโทรทัศน์ทองคำและรางวัลเมขลานั้น พบว่าการตัดสินไม่ได้กำหนดกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่แน่ชัดตายตัว การพิจารณาให้รางวัลนั้นจะอยู่ที่มุมมองของคณะกรรมการตัดสิน รวมทั้งประเภทของละครที่เข้ามาพิจารณาในแต่ละปีนั้นก็มีความแตกต่างกัน ในการพิจารณาให้รางวัลของโทรทัศน์ทองคำนั้นจะไม่ได้พิจารณาจากความนิยมของละคร ซึ่งต่างจากรางวัลเมขลาที่ค่อนข้างจะพิจารณาจากความนิยมเป็นหลัก จึงทำให้การตัดสินให้รางวัลของทั้งสองสถาบัน มักจะออกมาแตกต่างกัน อีกทั้งยังมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเหมาะสมของรางวัลต่างๆ รวมทั้งในเรื่องมาตรฐานของเกณฑ์การตัดสินให้รางวัล ความโปร่งใสของบุคคลที่เป็นคณะกรรมการตัดสินรางวัล "เมขลา" ความบริสุทธิ์ยุติธรรมของการตัดสิน แต่อย่างไรก็ตามเกณฑ์การตัดสินให้รางวัล

นั้นก็ได้นำมาจากหลักเกณฑ์ทางวิชาการทางด้านละครโทรทัศน์มาใช้ในการพิจารณา ร่วมกับคุณวุฒิและประสบการณ์รวมทั้งมุมมองของคณะกรรมการตัดสินด้วยเช่นกัน ถึงแม้ว่าความน่าเชื่อถือของรางวัลจะลดน้อยลงไปบ้าง แต่ทางสถาบันที่ให้รางวัลก็พยายามส่งเสริมโดยให้รางวัลที่เหมาะสมแก่ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ให้ผลิตผลงานที่ดีและมีคุณภาพต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย